

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200814

UNIVERSAL
LIBRARY

ಶ್ರೀಗುರು ಬಸವಲಿಂಗಾಯನಮಃ

ಕನ್ನಡ ನಾಜ್ಞೆಯ ಸೇವಾಸಕ್ತರಿಗಾಗಿ

ತೊರವೆ

ರಾಮಾಯಣ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY
HYDERABAD 500 007
ಇದು

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ, ಗುರುಧರ್ಮನಿರೂಪಣೆ, ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ
ಜಾತಿಭೇದಗಳಿಲ್ಲ, ಶ್ರೀಗುರುಬಸವಣ್ಣನೇ ವೀರಶೈವ ಮತ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾ
ಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವೇಶ್ವರ ವಿಜಯ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು
ಬರೆದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿದ—

ವೀರಪ್ಪ ಬಸವಪ್ಪ ಬಿಳಿಅಂಗಡಿ, ಬಿ ಎ ಎಲ್. ಎಲ್ ಬಿ
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಇವರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿತವಾದುದು

(ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ ೨೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು)

(ಇದರ ಸರ್ವಸ್ವಕಾರದ ಹಕ್ಕು ಸಂಗ್ರಾಹಕನಲ್ಲಿ ಕಾದಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ)

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ವರ್ಕ್ಸ್, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಇವರಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

೧೯೩೯

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಬೆಲೆ ಹತ್ತಾಣ.

ಇದನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
ಇವರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಬಮ್ಮಾಪೂರ ಲಿಂಗನವೆಟೆಯಲ್ಲಿರುವ
ತನ್ನ ೬೭೨೬ ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಕಾರನು ಪಡೆದುದನ್ನು.

ಸಂಗ್ರಾಹಕನ ಮೊದಲನುಡಿ.

ಕೆಲವು ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ, ಜೈಮಿನಿಭಾರತ, ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೋದಬೇಕೆಂಬ ಬಲವತ್ತರವಾದ ಲವಲವಿಕೆಯು ಈ ಗ್ರಂಥಸಂಗ್ರಾಹಕನಲ್ಲುಂಟಾಗಲು, ತದನುಸಾರವಾಗಿ ಆತನು ಮೊದಲು ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಲಾಲಿತ್ಯಸೇವನೆಗಾಗಿ ಜೈಮಿನಿಭಾರತವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದನು. ನಂತರ ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಓದಿ ಕೊಂಡನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಶಕವಿಯ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತವು ಭಾಷಾ ಸೌಷ್ಟವದಲ್ಲಿಯೂ ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು. ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣವು ಸರಸಪದಗಳಿಂದಲೂ, ಸುಗಮ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಗಳಿಂದಲೂ, ನೀತಿಪ್ರಧಾನವಾದ ಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಓದಿದವರು ಬಹು ವಿರಳವೆಂದು ಈತನ ಮತ. ಹೇಗಾದರೂ ಕಷ್ಟಬಟ್ಟು ೫೦೭೯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಲಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಕಾವ್ಯನಾಗರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು, ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಸೊಬಗನ್ನು ಸವಿಕಟ್ಟನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಬಾಲ ಬಾಲಿಕೆಯರಿಗೂ, ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವಕರಿಗೂ ಮನದಣಿವಂತೆ ಉಣಿಸಿ ತಣಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವು ಆತನ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯಲು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ ಸಾರಸಂಗ್ರಹವೆಂಬ ಒಳ್ಳೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನೀತಿಯನುಸರಿಸುವ ಹದಿನೈದು ಪಾಠಗಳನ್ನು ಅಡಕಿಡಲಾಗಿದೆ.

It is said that music is one of the three things, which bring humanity nearer to divinity. The other two are art and literature". ಅಂದರೆ ಗಾಯನವು ಬಲತ ಕಲೆಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಮಾನವ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಶಿವನ ಸನಿಹಕ್ಕೊಯ್ಯುವ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಅನುಭವಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಈ ರಾಮಾ

IV

- (೧೩) (ಅ) ನೀತಿ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು
(ಬ) ಮತ್ತು ವಿಪ್ರರು ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳು
ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ
- (೧೪) ರಾಮ ರಾವಣರ ಅಸದೃಶ ಯುದ್ಧ. ರಾವಣನ ಸಂಹಾರ.
- (೧೫) ಸೀತೆಯಂ ರಾಮನು ಅಗ್ನಿ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು.
ವಿಭೀಷಣನ ಪಟ್ಟಾಬಿಷೇಕ. ಎಲ್ಲರೂ ಮರಳಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ
ಬರುವರು.

ಕಠೀಣ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ.

ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ ಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ ೧ನೆಯ ಪಾಠ

ಸೀತಾ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ವನವಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ.

[ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭರತನ ತಾಯಿಯಾದ ಕೈಕೆಯು ತನ್ನ ಗಂಡನಾದ ದಶರಥನಿಂದ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಭರತನು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ನಾಗಬೇಕು.—ರಾಮನು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷ ವನವಾಸ ಭೋಗಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಂತೆ ರಾಮನನ್ನು ವನವಾಸಕ್ಕಟ್ಟುವಳು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಪಿತೃವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ನಿಸ್ಸೀಮ ಸಹೋದರ ಭಾವ, ಸೀತೆಯ ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮ, ಮತ್ತು ದಶರಥನ ಪುತ್ರ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಹಬ್ಬಲೆಂದು ರಾಮನು ತೋರಿಸಿದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸ್ವಾರ್ಥ ತ್ಯಾಗ ಇವೆಲ್ಲ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವವು.]

ರಾಮ— ಭರತನಾಳಲಿ ರಾಜ್ಯವನು ನೀವ್ |
ನರಪತಿಯ ಚರಣಾರವಿಂದದ |
ಪರಮಸೇವಾ ನಿರತರಾಗಿ ನಿಮ್ಮನುಚ್ಛೇಯಲಿ ||
ಚರಿಸುವೆನು ವನವಾಸವನು ಗೋ |
ಚರಿಸುವೆನು ನೀವ್‌ನುಡಿದ ವರುಷದ |
ಪರಿಗಣದ ಪರಿಯಂತವೆಂದನು ಕೈಕೆಗಾರಾಮ || ೧೧||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ— ಧರಣಿ ಜೇಶನ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿಹ |
ನೆರವಿಗರ ಹ್ಯೊ ಹ್ಯೊ ಯೆನುತಸರ |
ಸರಿಸಿಬಂದನು ರಾಘವೇಂದ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಸೌಮಿತ್ರಿ ||
ಮರುಳುತನ ನಿಮಗುಂಟೆ ಬಿಡಿಬೇ |
ರರಸರುಂಟೇ ಧರೆಗೆನುತ ರಘು |
ವರನ ಜನನಿಯ ಜರಿದು ಜಾನಕಿಯರಸಗಿಂತೆಂದ|| ೧೨||

ರಾಮ--- ತಮ್ಮ ಸೈರಿಸು ಸೈರಿಸೀಮಾ |
 ತೆಮ್ಮ ವಂಶಕೆ ಸಲ್ಲದಾಸುರ |
 ಕರ್ಮವಿದು ಸತ್ಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ತೆಗುಚಿತವೇ ಹೇಳು ||
 ಉಮ್ಮಳಿಸುವರು ಸುರರ ಸಭೆಯೊಳ ||
 ಗೆಮ್ಮರಾಯರು ಪಿತನ ಸತ್ಯದೆ |
 ಸೊಂಮನಳಿದರೆ ಬಳಿಕ ಬಹುದಪರೀತಿ ನಮಗೆಂದ || ||೩||

ವೇದ ಮತವಿದು ಜಗಕೆ ಸೂನ್ಯತ |
 ವಾದಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಾತ ಶಿವನೋ |
 ಪಾದಿ ಸತ್ಯ ವಿಹೀನನೇ ತಾನರಕ ಭಾಜನನೆ ||
 ಶೋಧಿ ಸೈಲೇಸಾಗಿ ಪಿತೃವಚ |
 ನೋದಯವ ನೆಲೆ ತಮ್ಮಮ |
 ಹಾದುರಾಗ್ರಹ ತಾರದಿರದಪದೆಸೆಯ ನಮಗೆಂದ || ||೪||

ಕಾಲವಾವುದು ನೋಡು ನೆರದಿಹ |
 ಮೇಲಣ ವರಾರೀಕ್ಷಿಸನ್ಯತಕೆ |
 ಸೋಲ ಲಹುದೇ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮಾತನತಿಗಳೆದು ||
 ಮೇಲೆ ಕಾಂಬೈಶ್ವರ್ಯಕಿದುತಾ |
 ಕೀಳು ಮಾಡದೆ ನಮ್ಮ ನೀ ಜನ |
 ಜಾಲ ನಗುವುದು ಪಿತನನುಜ್ಞೆಯ ರಾಜಪದವೆಂದ || ||೫||

ಎಂದು ತಮ್ಮನ ಧರ್ಮ ಪದ್ಧತಿ |
 ಯಿಂದ ಚಿತ್ತವ ತಿಳುಹಿ ಬಳಿಕಿಂ |
 ತೆಂದನಯ್ಯನ ಸೇವೆಯಲಿ ಮಾತೃಗಳ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ||
 ಸಂದಿಹುದು ಕೇಳಣುಗ ಭರತನು |
 ಬಂದಡಾತನ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿಹು |
 ದೆಂದು ಶೋಕವ ನಿಳುಹಿ ಸಂತೈಸಿದನು ಸಹ ಭವನ || ||೬||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ— ದೇವ ಬಿನ್ನಹ ನಿಮ್ಮ ಪದರಾ |
 ಜೀವದೋಲಗ ತಪ್ಪಿ ಜೀವಿಪ |
 ಜೀವವಿದು ತಾನಿದ್ದು ಫಲವೇ ನೀಧರಿತ್ರಿಯಲಿ ||
 ದೇವ ತನ್ನಯ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮಕ್ಕ |
 ಪಾವಲಂಬನವಾಗಲುಳಿವುದು |
 ಜೀವವಿದು ವಲ್ಕಲವ ನೆನಗಿತ್ತುಳುಹಬೇಕೆಂದ || ||೭||

ರಾಮ— ಭರತ ನಿಲ್ಲೇ ಸಮಯದಲಿದು ||
 ಸ್ವರನು ತಾತನು ತಮ್ಮ ಕೇಳಿ |
 ದುರುಳುತನ ಬೇಡಧಿಕ್ಕತರು ನಾವೈಸಲೇ ವನಕೆ ||
 ಹಿರಿದು ಬರಬೇಕಾದಡವನಿಯ |
 ಭರತಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಪಿತನನುಜ್ಞೆಯ |
 ಧರಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಳು ನಮ್ಮೆಡೆಗೆಂದನಾರಾಮ || ||೮||

ಅರಸಿಮನದಲಿ ಹರುಷಿಸಿದಳಿ |
 ಬ್ಬರಿಗೆ ವನವಾಯ್ತೆಂದು ಕಿರುನಗೆ |
 ವೆರಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು ಮತ್ತೆ ಮನುನಂಶಂಗೆ ವಲ್ಕಲವ ||
 ಸರಸರಸಿ ಶಶಿವದನೆ ಸಭೆಯಲಿ |
 ಭರವಸವಲ್ಪಿತಂದು ರಾಮನ |
 ಚರಣದಲಿ ಚಾಜಿದಳು ಭಾಳವ ಭಕ್ತಿಭಾವದಲಿ || ||೯||

ಸೀತೆ— ದೇವ ಬಿನ್ನಹ ನಿಮ್ಮ ದೇಹವ |
 ಮೈವಳಿಯ ನೆಳಲಾಗಿ ನೀವೇ |
 ಭಾವಿಸುವುದುರೆ ಬೇರೆ ತನಗನ್ಯತ್ರ ಗತಿಯುಂಟೆ ||
 ಹೂವ ಸುರಭಿಸುಧಾಂಶುಬಿಂಬವ |
 ನಾವಿಮಳರುಚಿ ಕೀರ್ತಿಸದ್ಧ |
 ಮಾರ್ಗವಳಿಯ ಬಿಟ್ಟಿರಲು ಬಲ್ಲುವೆ ಯೆಂದಳಾಸೀತೆ || ||೧೦||

ರಾಮ— ಬೇಡನೀಸುಕುಮಾರಿ ನಮ್ಮೊಡ |
 ನಾಡುವದು ಕಡುಕಷ್ಟಕಾನನ |
 ವಾಡುವರು ನಿನ್ನವರು ನಮ್ಮನು ದೂರದಿದರ್ಪರೆ ||
 ಬೇಡ ನೀ ನೀ ಮಾತ ನಮ್ಮೊಡ |
 ನಾಡದಿರು ಕೌಸಲೆಯ ಸೇವೆಯ |
 ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರು ಸಾಕು ಬಂದವಳೆಂದ ನವನಿಜೆಯ || ||೧೧||

ಹಸಿದಡಿಲ್ಯಮ್ಮತಾನ್ನ ಚಯ ಪವ |
 ಡಿಸುವಡಿಲ್ಲ ಮೃದು ಸ್ತರಣದಿಂ |
 ದೆಸೆವಮಣಿ ಪರಿಯಂಕ ವಿಹಡಿಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಣಿ ಭವನ ||
 ಬಿಸಿಲು ಮಳೆ ಭಳಿಗಳಿಗೆ ಸಲೆಸೈ |
 ರಿಸುವ ದೇಹವೆ ನಿನ್ನದಿದುದೀ |
 ವಸಿಕೆಗಾವಂಜುವೆವು ಕೆಲಸಾರಿಂದನಾರಾಮ || ||೧೨||

ಸೀತೆ— ಪತಿಯ ಸುಖದುಃಖಗಳೊಳಗನು |
 ಗತಿಯೆನಿಸದವಳಾವ ಲೋಕದ |
 ಗತಿಯ ನೈದುವ ಕೆಂಬುದನು ನೀವೇ ವಿಚಾರದಲಿ ||
 ಶ್ರುತಿಗೆ ಕೊರತೆಯ ತಾರದಿದ್ದ |
 ಸ್ಥಿತಿಯಲೇ ಕರುಣಿಸುವದೆಂದ |
 ಚ್ಯುತನ ನೊಡಬಡಿಸಿದಳು ಪತಿಭಜನಾನುರಾಗದಲಿ || ||೧೩||

ಕೌಸಲೆ— ಹಸುಳೆಗಾಯ್ತಿ ವಿಪತ್ತ ಕಟಸವ |
 ನಿಸಿತೆ ಸುಕುಮಾರಿಗೆ ವನಾಂತರ |
 ವಸತಿ ಸಂಭವಿಸಿತ್ತೆಶಿಶುವಿಗೆ ವನಪರಿಭ್ರಮಣ |
 ದಶರಥನ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಜನಕನ |
 ಬಸುರಿನಿಂಬಂದುಂಣದೀಯಾ |
 ಯಸಕೆಸಂದೌ ತಾಯೆ ಯೆಂದಳು ಕೌಸಲಾದೇವಿ || ||೧೪||

ಆಮೇಲೆ— ಉಟ್ಟನೀತನು ಬಿಗಿದುಸರಗಿಯ |
 ಕಟ್ಟಿಕಟ್ಟಿಯಲಿ ತಿರುಗಿ ತನ್ನೊಡ |
 ಹುಟ್ಟಿದನೀನೀಕ್ಷಿಸಲು ತಂದನು ಚಾಪಮಾರ್ಗಣವ ||
 ಪಟ್ಟದರಸಿಗೆ ಪೊಡವಿಯೊಳ್ಳೊಡ |
 ಮಟ್ಟು ಗುರುಪದಕಭಿನಮಿಸಿ ಪೊರ |
 ಮಟ್ಟನಾವೈದೇಹಿಸಹಿತರಮನೆಯನಾರಾಮ || ||೧೫||

ಸುಮಿತ್ರ— ಅನುಜನಾಕ್ರಮದಿಂದ ಸಂಧಿಸಿ |
 ಜನನಿಯನು ಬೀಳ್ಕೊಡೆ ಸುಮಿತ್ರಾ |
 ವನಿತೆನುಡಿದಳು ಕಂದಕೇಳ್ಳಿ ರಾಘವೇಶ್ವರನ ||
 ಜನಪದಶರಥನಂತೆ ಕಾಂಬುದು |
 ಜನಕಜೆಯ ನೆನ್ನಂತೆಕಾಂಬುದು |
 ವನವಯೋಧ್ಯೆಯೆಂದು ಬಗೆನಡೆಯೆಂದಳಾಕಾಂತಿ || ||೧೬||

ಆಸುಮಿತ್ರಾದೇವಿ ನಡೆತಂ |
 ದಾಸರೋಜಾಂಬಕನ ಕೈಯಲಿ |
 ಸೂಸುವಶ್ರುಗಳಿಂದ ಕೊಟ್ಟಳು ತನ್ನ ನಂದನನ ||
 ಧಾಶರಥಿಕೇಲ್ತರಳನಿವನತಿ |
 ರೋಷಗರ್ವಿತನೀತನಲಿಗುಣ |
 ದೋಷವನು ಭಾವಿಸದೆ ಸಲಹೆಂದಿತ್ತಳರ್ಭಕನ || ||೧೭||

ರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯೆಂಬಿಡುವಾಗ ದಶರಥನು ಮಾಡಿದ ಆಳಾಪ—

ದಶರಥ— ತಿರಳುತಿದೆನುಜ್ಜೀವ ರತ್ನಾ |
 ಭರಣವೆನ್ನ ಮನೋರಥದ ಸಿರಿ |
 ಸರಿವುತಿದೆ ರಘುರಾಜವಂಶದ ಬಹಳಭಾಗ್ಯನಿಧಿ ||

ಪುರವಹೊರವಡುತಿದೆ ಮದೀಯ |
 ಸ್ಫುರಿತಚಂದ್ರಮಕಲ್ಪಪಾದಪ |
 ಹರುಷನಿರ್ಝರಧೇನು ಬಿಡುತಿದೆ ತನ್ನನಕಟಿಂದಾ || ೧೧೮ ||

ಆಕಟಸೇವದೊ ಜೀರ್ಣದೇಹಾಂ |
 ಧಕನ ಹಸ್ತದಯಷ್ಟಿಯನುಕೌ |
 ಳಕವ ತೋರಿದನೇ ವಿಧಾತ್ರನು ಪುತ್ರವೋಹಕದ ||
 ಸುಕೃತಪೀನರು ವಾವಲೇವಾ |
 ಧಿಕದೊಳಾದುದೆ ಸುತವಿಯೋಗ |
 ಪ್ರಕಟಪಾತಕಫಲವೆನುತ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟನಾಭೂಪ || ೧೧೯ ||

ಕೌಸಲಿ— ನಿರಿಸಾಗದೆ ತಂದೆಗಳಿರಿಭ |
 ಕಳಭನನು ಹೆರಿವೊತನನು ಮಂ |
 ಜುಳಮನೋಜಾತನನು ಮನ್ನುಬ ರತ್ನ ಮುಕುರವನು ||
 ನಿರಿಸಿರೈನೀವೆನುತಕೌಸಲಿ |
 ಕಳಲಿಸಿದ ಮುಡಿಯಿಂದಕಂಬನಿ |
 ದುಡುಕೆ ಕೆಲಬಲಕಳವಳವುತೊರಲಿವಳುವೆಸದೆಸೆಗೆ || ೧೨೦ ||

ಬಿಟ್ಟು ಕಳದೈ ಮಗನೆನಮ್ಮನು |
 ಬಟ್ಟ ಬಯಲೊಳಗಿರಿಸಿದೈ ಹೊರ |
 ಗಟ್ಟಿದೈ ಕಾಡ್ಗಿ ಚ್ಚಿನಲಿ ಕಾಮೇಷ್ಟಿಯಲಿಪಡೆದ ||
 ಹೊಟ್ಟೆ ಬರುದೊರೆಯಾಯಿತೇಕಂ |
 ಗೆಟ್ಟೆ ನೈ ಎಲೆಕಂದ ಹಾಯೆಂ |
 ಮೊಟ್ಟೆ ಲೊದರಿದಕಬಲೆ ಕಂಬನಿದುಂಬೆಪೌರಜನ || ೧೨೧ ||

ಇರಿಸಿಯೋಹರೆಕಂದ ಜವ್ವನ |
 ಜರಿದ ಜನನಿಯನುಜನಕರನುನಿ |
 ನ್ನರಿತಕಿಮತಾಗುಣವೆ ಪಿತ್ಯಸೇವಾಪ್ರಸಿದ್ಧನಿಗೆ ||

ಕರಗದಕಟಾ ಚಿತ್ತವೆಮ್ಮಿ !
 ಬ್ಬರನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದುವರೆ ಹೇಳೈ !
 ತರುಣನಮಗಿನ್ನೇನು ಗತಿಯೆಂದೊದರಿದಳುಕಾಂತೆ || ೧೨೧||

ಆರನೋಡಿದಡವರು ಲೋಚನ !
 ವಾರಿ ಧಾರಾಗಳಿತಗದ್ದದ !
 ಪೂರಣದ ಕಂಧರವಕರಪಲ್ಲವದಗಲ್ಲದಲಿ ||
 ಊರಹೊರಹೊಂಟನುನರೇಂದ್ರನ !
 ಪೌರಜನ ಬಿಡಲಾರದಾರಘ !
 ವೀರನನು ವಿಶ್ರುತಸುಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾರ್ವಭೌಮನನು || ೧೨೨||



೨ನೆಯ ಪಾಠ

ಭರತನು ರಾಮನನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜ್ಯವಾಳಲು

ಬರಬೇಕೆಂದು ಬೀಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.

[ರಾಮಾದಿಗಳು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಬಳಿಕ ದಶರಥನ ಮಂತ್ರಿ ವಶಿಷ್ಠ ಮೊದಲಾದವರು ಲೇಖನಾಹಕರನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಅಟ್ಟಿ ಭರತನನ್ನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಭರತನು ತನ್ನ ತಾಯಿಂದಾದ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಖಡ್ಗದಿಂದಿರಿಯ ಹೋಗುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಶಿಷ್ಠನು ಅವನ ಕೈಯ ಹಿಡಿದು ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಮಾತನನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದ ನಂತರ ಭರತನೂ, ಕೈಕೆಯೂ, ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಕೆಲವು ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ

ರಮನನ್ನು ಹುಡುಕಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಭಾರದ್ವಾಜನಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ರಾಮನಿರುವ ಚಿತ್ರಕೂಟಗಿರಿಗೆ ಬರುವರು. ಭರತನು ಬಹು ದೈನ್ಯದಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದು ರಾಜ್ಯವಾಳಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಭರತನ ಅನುಸಮ ಭ್ರಾತೃಪ್ರೇಮ ನಿರ್ವ್ಯರ್ಥ ಭಾವನೆ ಕೈಕೆಯ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಮೊದಲಾದವು ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವವು.]

ಲವನೆಕೇಳಾ ದಿನವನಾದಳ |

ಭವನದಲಿ ನೂಕಿದರು ಮರುದಿನ |

ವವನಿಪತಿಗಾಭರತಭಯಭಕ್ತಿಯಲಿ ಕೈಮುಗಿದು ||

ಅವಧರಿಸು ರಾಜೇಂದ್ರವಸುಧಾ|

ಯುವತಿಗರಸಾಗೇಳುರಕ್ಷಿಸು |

ಭುವನಜನವನು ಕೃಪೆಯವಾಡೆಂದೆರಗಿದನುಪದಕೆ ||೧||

ತಂದೆಯಡಗಿದ ಬಳಿಕನೀನೇ |

ತಂದೆತಾಯನಗವನಿಜಾತಿಯು |

ಸಂದಿಸುವರೆ ಮನವಮಕ್ಕಳಮರೆಯವಾತೇನು ||

ಇಂದು ನೀನರಸಾಗದಿರೆ ತಂ |

ಮಂದಿರಲಿ ತಾನೊಬ್ಬ ನಿನಗಿ |

ಲ್ಲಿಂದು ಚಿತ್ತೈಸುವದೆನುತಬಿನ್ನೈಸಿದನು ಭರತ || ||೨||

ಒಡನೆಭರತನ ಬಿನ್ನಹಕೆಮ್ಮೆ |

ಗೊಡುವದೆಂದು ಸುಮಂತ್ರ ನಂಘ್ರಿಯ |

ಹಿಡಿದನುಚಿತವಿದೆಂದು ಕೈಮುಗಿದನು ವಶಿಷ್ಠಮುನಿ ||

ಬಿಡಿಸಿದನು ಬಳಿಕವರ ವರಮನ |

ದೊಡಕನನುಪಮನೀಶಾಸ್ತ್ರದ |

ಸಡಗರದ ಸತ್ಯವೃತಾಗಮದನುನಯೋಕ್ತಿಯಲಿ || ||೩||

ಬಂದು ಕೈಕಾದೇವಿ ಕಂಬನಿ |
ಯಿಂದಮನದನುತಾಪಶಿಖಿಯಲಿ |
ಬೆಂದು ಬಳಿಕೀಮಾತನುಡಿಗಳು ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಲಿ ||
ಹಿಂದೆ ನೆನದದಸಕೃತನ ನೆರೆಮರ |
ದಿಂದುಪಾಲಿಸು ಧರೆಯ ಕೇಳೆಲೆ |
ಕಂದಯೆನುತಪ್ಪಿದಳು ಶಿರವನು ರಾಘವೇಶ್ವರನ ||೪||

ರಾನು— ನಿಮ್ಮಮಾತನು ಮಾರಲಾಪೆನು |
ನೊಮ್ಮೆನಾನೆಲೆ ತಾಯೆನಿಜಪಿತ |
ನುಮ್ಮಳಿಸದಿರನಾಜ್ಞೆಯನು ಮಾರಿದನುಮಗನೆಂದು ||
ನಮ್ಮ ಪಾಡೇನಾದಿಯವನೀ |
ಹಮ್ಮಿಕಾರರು ಸತ್ಯಮಾರ್ಗವ |
ನೆಮ್ಮಿದವರೇ ನಪ್ರಬುದ್ಧರೆ ಯೆಂದನಾರಾಮ ||೫||

ಕಳುಹಿದನು ಕೈಮುಗಿದು ಮುನಿಕುಲ |
ತಿಲಕನನು ಬಳಿಕಾಸುಮಂತ್ರನ |
ನೊಲಿದುಮನ್ನಿಸಿ ಬೀಳುಕೊಟ್ಟನು ನಮಿಸಿಜನನಿಯರ ||
ಹಲವು ನಯನೀತಿಯಲಿ ಚಿತ್ತದ |
ಕಲುಷವನು ಕೆಲಚಾಚಿನಗರಕೆ |
ಕಳುಹಿದನು ಕರುಣದಲಿ ಕೈಕಾಸತಿಯನಂದನನ || ೬ ||

ಭರತ— ಆದಡೆಲೆರಾಜೇಂದ್ರನಿಮ್ಮಯ |
ಪಾದುಕೆಯಚಿತ್ತೈಸಿದೇವರ |
ಪಾದವೆಂದೇ ಕಂಡುಸೇವೆಯಮಾಡಿಕೊಂಡಿಹೆನು ||
ಕಾದಿಹೆನು ಹದಿನಾಲ್ಕುವರುಷವು |
ಮೇದಿನಿಯ ನೀವ್ ಬಾರದಿರಲು ನಿ |
ವೇದಿಸುವೆನೀತನುವನನಲಂಗೊಂದನಾಭರತ || ೭ ||

೩ನೆಯ ಪಾಠ

ರಾವಣಾಸುರನಿಂದ ಸೀತಾಪಹರಣ—ಸೀತೆಯಾಳಾಪ

[ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಲ್ಲದ ಹೊತ್ತುಸಾಧಿಸಿ ರಾವಣನು ಕಪಟಮುನಿ ವೇಷಧರಿಸಿ ಸೀತೆಯಡೆಗೆ ಬಂದು ಅವಳಂ ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಒಯ್ದನು. ರಾವಣನ ಸಂಬಂಧಿಕಳಾದ ಶೂರ್ಪಣಖಿಯು ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರನ್ನು ಕಾಮಕೇಳಿಗಾಗಿ ಅಂಡಲೆಯಲು, ಅವರು ಅವಳ ಮೂಗು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಳಿಸಿದರು. ಶೂರ್ಪಣಖಿಯು ತನಗಾದ ಅಪಮಾನವನ್ನು ರಾವಣ ನಿಗೆ ದೂರಡಲು, ಆತನು ಕೋಪಿಷ್ಟನಾಗಿ ಇದರ ಶೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇ ಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಒಂದು ಮಾಯಾವೃಗವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸೀತೆಯ ಮುಂದೆ ಆಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಡಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಸೀತೆಯು ಮೋಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ತನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅದು ಮಾಯಾ ವೃಗವೆಂದು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಸೀತೆಯ ಆಗ್ರಹದಮೂಲಕ ಅದರ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗುವನು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದರೂ ತಿರುಗಿ ರಾಮನು ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಸೀತೆ ಯು ರಾಮನನ್ನು ಕರೆತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಅಟ್ಟಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತಾನು ಸೀತೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ, ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಸೀತೆಯಂ ರಕ್ಷಿಸರೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಆಮೇಲೆ ರಾಮನ ಶೋಧಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದಕೂಡಲೆ, ಏಕಾಕಿಯಾಗಿದ್ದ ಸೀತೆಯ ಬಳಿಗೆ ರಾವಣನು ಯತಿ ವೇಷಧರಿಸಿ ಬಂದು, ಅವಳಿಂದ ಉಪಚಾರ ಹೊಂದಿ, ಕಾಮ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ರಥದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಹಾರಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುವನು.]

ಶಿರದಮುಂಡದದಕ್ಷಮಾಲೆಯ ।
 ಕರದದಂಡಕಮಂಡಲದ ಬಂ ।
 ಧುರದ ಕಾಷಾಂಬರದ ಕೌಪೀನದ ಕಳೇಬರದ ॥
 ಜರೆಯ ಜರುಗಿದ ಬೆನ್ನಿನಲುಗುವ ।
 ಶಿರದ ಶೂಲಿಯ ಸಟೆಯನಾಮ ।
 ಸ್ಮರಣೆಯಲಿ ಮೈದೋರಿದನು ಮಾಯಾ ಮಹೀಸುತೆಗೆ ॥೧॥

ಇದೆ ದಿಳಿಪಾನ್ವಯನ ವಿಶ್ವತ ।
 ಸದನ ವಿಪ್ರಪ್ರಿಯನ ಗೃಹಮಿಂ ।
 ತಿದೆ ಮಹಾಧಾರ್ಮಿಕನ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮ ವಿದೇಯಿನುತ ॥
 ಮುದದ ತುದಿಯಲಿ ತೋರುತಿಪ್ಪಾ ॥
 ಪದದ ಮೊಲು ಪುಣ್ಯಾಂಗನೆಯ ನಘ ।
 ಹೃದಯ ನೈದಿದನವರಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಗ್ರದಲಿ ॥ ೧೨॥

ಮಾತಿದಿಲ್ಲಿಯದೆನುತಬಾಗಿಲ ।
 ಲಾತಪೋಧನ ವೇಷದಲಿಕಾ ।
 ಮಾತುರನಕಪಟಾನ್ವಿತನಕಡುನರಕಭಾಜಕನ ॥
 ಪಾತಕನ ಪರಿಯರಿಯದಾಭೂ ।
 ಜಾತಿಯತಿಯೆಂದೇಬಗೆದು ಸಂ ।
 ಪ್ರೀತಿವಚನದಲಸುರ ಮುನಿಗಿಂತೆಂದಳುಚಿತದಲಿ ॥ ೧೩॥

ಅನಕಡೆ ನಿಜವಾಸದೇಶನ ।
 ದಾವುದಮಳಕ್ಷೇತ್ರತೀರ್ಥದ ।
 ಠಾವುತಾ ನಿಮಗೆಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಾಶ್ರಮಕೆಬರವೇನು ॥
 ನೀವು ವೃದ್ಧರು ನಿಮಗೆಶುಶ್ರೂ ।
 ಷಾವಲಂಬನ ವಿಲ್ಲವೆಂದತಿ ।
 ಭಾವಭಕ್ತಿಯಲುಪಚರಿಸಿದಳು ಕಪಟತಾಪಸನ ॥ ೧೪॥

ವಾಸವೆಮಗೇನಿಡ್ಡುದುತ್ತರ ।
 ವಾಸವಾಜನದು ಚರಿಯದಿಂ ।
 ದೀಶರೀರವ ಸಲಹುವೆವು ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಫಲವಿಡಿದು ॥
 ದೇಶ ದೇಶವ ತೊಳಲಿದೆವುಹಿಂ ।
 ದೀಸುದಿನ ವಿನೋದಿಂದುಲಂಕಾ ।
 ದೇಶವಿದೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಸೀಮೆಗೆ ಕಾಂತೆಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೧ ॥

ಗಮನವಲ್ಲಿಗೆ ಗಮಿಸಿದರೆನಾವ್ ।
 ಸುಮನಸರಿಗಿಂದಧಿಕ ಕೇಳಿಲೆ ।
 ಕಮಲಮುಖಿ ಕಾಮ್ಯಾರ್ಥವಿದು ಸಮನಿಸೆಕೃತಾರ್ಥರಲ ॥
 ಶ್ರಮವಳಿದುದಿಂದಿನಲಿ ನಿಮ್ಮಾ ।
 ಶ್ರಮಕೆ ಬಂದುದರಿಂದ ನೀನು ।
 ತ್ರಮೆಯಲಾ ಪ್ರಿಯವಿಡ್ಡದೆಂದುಮೇಲೆನಿಮಗೆಂದ ॥ ೨೨ ॥

ಎನುತಕಂಗಳಹರಹಿದನು ಕಾ ।
 ಮಿನಿಯ ಕೋಮಲಕಾಯದಲಿ ತನು ।
 ಮನಸಿಜಗೆ ಗುರಿಯಾಯ್ತು ಕಳವಳಿಸಿದವುಕರಣಚಯ ॥
 ನೆನಹಿನನುರಾಗಕೆ ಧರತ್ರೀ ।
 ತನುಜೆಯಲಿ ನೆಲೆಯಾಯ್ತುಯೋಗದ ।
 ಜಿನುಗುಜಾರಿತು ಜಪದಜಿಹ್ವೆಗೆ ಜಾಡ್ಯತನವಾಯ್ತು ॥ ೨೩ ॥

ಅಡಗಿತಾಕ್ಷಣದಂಡಮೆಲ್ಲನೆ ।
 ಸಡಲಿಹೊದ್ದಿತು ಕರಕಮಂಡಲ ।
 ಮಿಡುಕು ನಿಂದುದು ಬೆರಳನಾಮಸ್ತರಣಿಗಳುಹರನ ॥
 ಸಿಡಿದುಜಾರಿತು ಜಡೆಯಜಾಡ್ಯದ ।
 ತೊಡರುಹರಿದುನಯೋವಿಲಾಸದ ।
 ಜಡೆಯುತಾಪಸಗಾಗೆ ಮನದಲಿ ಹೆದರಿದಳುಸೀತೆ ॥ ೨೪ ॥

ಮಗಳಿ ಮರಳಿಮನೋವಿಕಾರದ ।
 ಹರಹುಗುಂದದೆ ದೇವಿಯರ ಸೌಂ ।
 ದರಿಯದಂಗೋಪಾಂಗದಲಿಹರಹಿದನು ಕಣ್ಣಿನವ ॥
 ಅರರೆಮನ್ಮಥ ನೀಸತಿಯಲವ ।
 ತರಸಿದನೊ ಶಿವಯೆನುತಪಾನವಲಿ ।
 ಮರುಳುಗೊಂಡನು ಮೃತ್ಯು ವೆಂಬುದನರಿಯದವಬಳಿಕ ॥೯॥

ರಾವಣ— ಎಲೆಸಯೋಧರಭಾರಿಶಶಿವಂ ।
 ಡಲನಿಭಾನನೆ ಪೀನಜಘನ ।
 ಸ್ಥಳಿಸರೋರುಹನಯನೆ ಸಿಂಧುರಗಮನೆ ಶುಕವಚನೆ ॥
 ಲಲಿತಚಂದನಗಂಧಿಕೇಳಿ ।
 ಗಳು ಮಹಾಮಾರೀಚನೆಂಬ ।
 ಗ್ಗಳದ ಮಾಯಾಮೃಗದಲಳಿದನು ರಾಮನೆಂಬನೃಪ ॥ ೧೦॥

ಎಳುತವನಾಬಿಕ್ಷುವೇಷವ ।
 ಬೀಳುಕೊಟ್ಟನು ತೋರಿದನುದಶ ।
 ಮೌಳಿಗಳಮದದುಬ್ಬು ಗೊಬ್ಬಿನ ಬಾಹುದಂಡಗಳ ॥
 ನೀಲಮೇಘನಿಭಾಂಗದೊಲುದಂ ।
 ಪ್ಪಾಳಿಗಳ ಮಣಿಕಾಂಚನದ ಮಕು ।
 ಟಾಳಿಗಳವಿಧಾಭರಣದಭಿನವದರೂಪಕದ ॥೧೧॥

ನಳಿನಮುಖಿಕೇಳಿನ್ನು ಭುವನಾ ।
 ವಳಿಗಳೆನ್ನವು ಸಕಲದಿವಿಜಾ ।
 ವಳಿಗಳೆನ್ನಯಬಂಟಿರುವಸಿ ಮುಖ್ಯಸುರಕುಲದ ।
 ಲಲನೆಯರು ತೊತ್ತಿರು ಸುರೇಂದ್ರನ ।
 ಹೊಳಲಸುರತರು ಕಾಮಧೇನುಗ ।
 ಳೊಳಗುಗೊಟ್ಟಹವೆನಗೆ ತನ್ನಯಹೆಸರಕೇಳಿಂದ ॥ ೧೨॥

ಚಂಡವಿಕ್ರಮನುರುತ್ರಿಲೋಕದ ।
 ಗಂಡ ರಾವಣನೆಂಬಜಗದು ।
 ಧ್ವಂಡವೆನ್ನೈಶ್ವರ್ಯಕಜಹರಿಹರರುಸಾಡಲ್ಲ ॥
 ಕಂಡೆನೆನ್ನದೆ ಕಾಣೆನೆನ್ನದೆ ।
 ಗುಂಡಶೌರ್ಯನ ನೋಡುನಿನಗಾ ।
 ದಂಡಿಯುಳ್ಳವನೇ ವಿವೇಕಕೆ ಮನವಮಾಡೆಂದ ॥ ೧೩ ॥

ಪುರುಷರೊಳಗುತ್ತಮನು ನಾನ್ವರ ।
 ತರುಣಿಯರೊಳಗುತ್ತಮೆಕಣಾನೀ ।
 ಸುರನರೋರಗಲೋಕದೊಳಗಿದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಕಣಾ ॥
 ನಾನೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸ್ಮರಕಣಾನೀ ।
 ಮರುಳುವಾತಿನೈಕೆ ನಡೆಸಂ ।
 ಕರದಸಂಶಯವಿನ್ನದೇಕೆ ಲತಾಂಗಿಕೇಳೆಂದ । ॥ ೧೪ ॥

ಸೀತೆ— ಎಲವೊ ಪಾತಕಹೊಲೆಯ ಹೊರವಡು ।
 ತಲೆಗಳಿವು ಯಿನ್ನುಳಿವುದಿಲ್ಲ ।
 ಗ್ಗಳೆಯ ದೈವವ ಕೆಣಕೆ ನೀರಲಿನೆರದೆಹೋಗೆನುತ ॥
 ನಳಿನಮುಖಿ ಹಲವಂಗದಲಿಬೈ ।
 ದೊಳಗುಗೊಡದಿರೆ ಕೋಪದಲಿಕಳ ।
 ವಳಿಸಿ ಕಾಂತೆಯಕಬರಿಯನುಹಿಡಿದೆಳೆದನಂಗನೆಯ ॥ ೧೫ ॥

ಬೇಡ ಬೇಡೆಂಬಂತೆ ಮರನ ।
 ಲ್ಲಾಡುತಿರ್ದುದುನೆರದುದು ಖಗಕುಲ ।
 ವೀಡಿದು ನೆರದರಚಿಹೊಯ್ದವು ಖಳನಮಸ್ತಕವ ॥
 ನೋಡದವನವಶಕುನಮುಖದಲಿ ।
 ಜೋಡಿಸಿದನೆಳದೊಯ್ದು ರಥದಲಿ ।
 ಕೂಡೆ ಹಾಹಾಕ್ರಂದನಧ್ವನಿ ತುಂಬಿತಂಬರವ ॥ ೧೬ ॥

—: ಸೀತೆಯಾಳಾಪ:—

ಶಳವೃತಿದೆ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು ಕಡುಕೋ |
 ಮಲದಲತೆಯನು ಕೊರಳಹಿಡಿದೆಳ |
 ದುಲಿವೃತಿದೆಹೆಬ್ಬುಲಿ ಸುಧೇನುವನಕಟ ಬಲುಕರಿಸಿ ||
 ಬಳಲುತಿದೆ ದುಷ್ಟೀರ್ತಿರೀರ್ತಿಯ |
 ನೆಲೆರಘುಕ್ಸಿತಿನಾಥ ಬಿಡಿಸೈ |
 ಖಳನಶರೆಯಂಗನೆಯ ನೆಂದೊರಳಿದಳುನಳಿನಾಕ್ಷಿ || ೧೭ ||

ರಾಮಬಿಡಿಸೈ ಖಳನಕುಲಸ್ತುರ |
 ಭೀಮಬಿಡಿಸೈ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ವಯ |
 ಸಾಮಸಂಭವ ಸಂದಳನ ಕಂಠೀರವನೆಬಿಡಿಸು ||
 ತಾಮಸನ ತಲೆಗಡಿದುಭೂತ |
 ಸ್ತೋಮಕುಣಬಿಡಿಸೈ ನಿಶಾಚರ |
 ಕಾಮುಕನಕೈಶಿರೆಯ ಬಿಡಿಸೆಂದೊರಳಿದಳುಸೀತೆ || ೧೮ ||

ಕೇಳದಿಹುದುಚಿತನೆ ರಘುಕ್ಸಿತಿ |
 ಪಾಲ ನಿನ್ನಂಗನೆಯ ಭಂಗದ |
 ಮೇಲಹುದ್ಯುಲು ಕೇಳ್ವ ಮನುಕುಲದವರಕೊರತಿಗಳ ||
 ತಾಳುವರೆಸೈರಿಸುವರೇದು |
 ಶ್ರೀಲಚರಿತನನೂರ್ಮಿಳಾವರ |
 ಲೋಲನಿನಗೇಕಕಟ ನಿಷ್ಕಪೆಯೆಂದಳಬುಜಾಕ್ಷಿ || ೧೯ ||

ಜರದುಕಳುಹಿದಳೆಂದು ಮನದಲಿ |
 ಕಲುಬುತನವನು ಮಾಡೆ ಯೆಲೆಧಿಟ |
 ಕೊರತೆಬಾರದೆ ನಿನಗೆ ಕುಲದಭಿಮಾನಭಂಗದಲಿ ||

ಉಳಿಸಲಹುದೈ ತಂದೆ ರಘುಕುಲ |
 ದೀರಿಯನನ್ಯನೆ ನಿನಗೆಸೀತೆಯ |
 ಶರೆಯಬಿಡಿಸೈ ತಂದೆ ಯಿಂದೊರಳಿದಳುನಳಿನಾಕ್ಷಿ || ೨೦||

ಎಲೆವಸಂತನೆ ಚಂದ್ರಮನೆ ಚಾ |
 ಪಲಚಕ್ಷೋರಿಯೆ ಮಾರುತನೆ ಮಾಂ |
 ದಳರೆ ಮನ್ಮಥನೇಮದಾಳಿಯೆ ಮತ್ತ ಕೋಕಿಲನೆ |
 ಕುಲಯುತೆಯ ಕುಂಭಿಣಿಯ ತನುಜೆಯ |
 ಕಲುಷರಹಿತೆಯ ಖಳಕುಲಾಧಮ |
 ಬಲುಕರಿಸಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದನೆಂದುಸುರುವುದು ರಾಮಂಗೆ || ೨೧||

ಬೇಡಿಕೊಂಬೆನು ನಿಮ್ಮ ನಿವಾಕೃಪೆ |
 ಮಾಡಲಾಗದೆಮಾನ್ಯರಲಿ ಮಾ |
 ತಾಡಲಾಗದೆ ಸಕಲವನದೇವತೆಗಳಿರಪತಿಗೆ ||
 ಮಾಡಿತಿಲ್ಲಪರಾಧವನು ಹರಿ |
 ಕ್ರೋಡಖಡ್ಗ ಕುರಂಗಿನಳಿರೆಲೆ |
 ನಾಡೊಡೆಯರಾಮಂಗೆ ಹೇಳುವದೆಂದಳಾಸೀತೆ || ೨೨||

ದಶವರೂಢ ಮಹಾಮಹೀಶನ |
 ಸೊಸೆಯ ಜನಕನಮಗಳರಾಮನ |
 ಶಶಿಮುಖಿಯನಪ್ರತಿಮೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವನತ್ತಿಗೆಯ ||
 ಅಸುರವಂಶಾಧಮನು ದುಷ್ಕ |
 ವ್ಯಸನಿ ದುರಿತ ದುರಾತ್ಮನಡವಿಯೊ |
 ಕಸವಳಿಸಿಕೊಂಡೊಯ್ದನೆಂದುಸುರುವುದು ರಾಮಂಗೆ || ೨೩||

ಜಟಾಯು—ಎಲವೊ ರಾವಣ ಬೇಡ ಬಿಡುವೈ |
 ಥಿಲಿಯನನ್ಯವಧೂವ್ಯಸನದಲಿ |
 ಸಿಲುಕಿಸಿತ್ತಪಕೀರ್ತಿ ಕಮಲಜನುಸುರುಹನ್ನಬರ ||

ತೊಲಗಲರಿಯದು ಮೇಲೆನ್ನಿಯ ।
 ಬಳಗವೆಲ್ಲವಕೊಂದು ದುರ್ಗತಿ ।
 ಗಿಳಿಯಬೇಡಕಟಕಟ ಬಿಡುಸಾರಿದೆನುನಿಗಿಂದ ॥ ೨೪ ॥

ರಾವಣ— ಕೇಳಿದೈಖಗರಾಜ ಖಡುಗದ ।
 ಮೇಲೆ ಬಹರಾವೈಸೆ ಕಲುಷಿತ ।
 ದಾಲಯಕೆನಾವಂಜೆವಳುಪಿದ ಬಳಿಕ ಪರಸತಿಗೆ ॥
 ಕೋಳುಹೋಗಲಿ ಕೀರ್ತಿಬಿಡೆನೀ ।
 ಬಾಲಿಕೆಯನಿದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಸು ।
 ರಾಲಯವು ನಿನಗೆನುತ ಖಳನೆರಗಿದನು ಖಗಪತಿಯ ॥ ೨೫ ॥



೪ನೆಯ ಪಾಠ

ಸೀತಾಪಹರಣದಿಂದ ರಾಮನ ಹಲುಬು

[ರಾಮನ ಶೋಧನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋದಲಕ್ಷ್ಮಣನು ರಾಮನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಪಂಚವಟೀ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಬರಲು ಅಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಸೀತೆಯಂಕಾಣದೆ ಹಲವಂಗದಲಿ ಹಲುಬುವನು.]

ರಾಮ— ಎಲೆಸುಮಿತ್ರಾಸೂನುಸೀತೆಯ ।
 ಸುಳಿವು ನಿಳಯದೊಳಿಲ್ಲದಿದೆ ಕಂ ।
 ಬೆಳಕು ಕಾಣಿಸದಿದೆಮದೀಯ ವಿಶಾಲಭವನದಲಿ ॥
 ಲಲಿತದರಹಸಿತಾನನಾಬ್ಜಾ ।
 ಕಲಿತನಾನಾಶ್ವಾಸಪರಿಮಳ ।
 ಸುಳಿಯದಿದೆ ಸೀತೆಯನು ತೋರೈ ತಮ್ಮತನಗೆಂದ ॥ ೧ ॥

ತೋರದಿದೆಕಲಹಂಸಗಮನೆಯ ।
 ತೋರಿಕೆಯಗತಿಕಂಗಳಿಗೆ ನೈ ।
 ದೋರದಿದೆ ಲಾವಣ್ಯರುಚಿ ಹಿಮರುಚಿನಿಭಾನನೆಯ ॥
 ಬೀರದಿದೆಸೌಭಾಗ್ಯಸಾರದ ।
 ಸೀರೆಸೊಬಗಿನಶಿರಿಯದೇನೈ ।
 ಮಾರುಮಾತಿಲ್ಲೇಕೆಹೇಳ್ವೆ ತಮ್ಮನನಗೆಂದ ॥ ೨೨ ॥

ಕನಕಮೃಗವನು ತಾರೆನೆಂಬೀ ।
 ಮುನಿಸಿದೊಂದಿದೆ ತಮ್ಮತನ್ನಯ ।
 ಮನದ ಸಂಶಯವನು ನಿವಾರಿಸುಹೋಗು ಗುಹಾಂತರವ ॥
 ಕನಕಮೃಗವನು ತಂದೆನೆಂದೇ ।
 ವನಿತೆಗನ್ಯತವನುನುಡಿದು ಸೀತೆಯ ।
 ನೆನಗೆತೋರೈಸಾಕು ಬಳಕಕ್ಕರ್ಥ ತಾನೆಂದ ॥ ೨೩ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮಣ— ಭ್ರಮಿಸಿತೀತನಮತಿವಿವೇಕದ ।
 ಸಮತೆಸಡಲಿತು ಸೈರಣೆಯನಾ ।
 ಕ್ರಮಿಸಿದುದು ಮತಿಕಳವಳಿಸಿದವು ಕರಣವಂಗದಲಿ ॥
 ವಿಮುಖನಾಯ್ತರಿವಕಟಿಸೀತಾ ।
 ರಮೆಪಲಾಯನವಾಗದಿರಳೆಂ ।
 ದಮರಿದನು ತಾಸದಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಹೊಕ್ಕನೆಲೆವನೆಯ ॥ ೨೪ ॥

ರಾಮ— ಎಲೆಸುಮಿತ್ರಾಸೂನುಕೇಳೀ ।
 ನಿಳಯದೊಳಗಿಲ್ಲವನಿಸುತೆ ನೀ ।
 ತಿಳಿದುಕೋಮನೆಯಲ್ಲ ವಿದುನಾವ್ ತಪ್ಪಿ ಬಾರೆವಲೆ ॥
 ನಿಳಯವಿದುತಾನಮ್ಮದಾದಡೆ ।
 ಸುಳಿಯದಿಹಳೇಸೀತೆ ನೀನ ।
 ಸ್ವಲಿತಮೂರ್ಖನಲಾಮತಿಭ್ರಮೆಯಾಯ್ತು ನಿನಗೆಂದ ॥ ೨೫ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮಣ— ಅಹುದು ಜೀಯ ಮದೀಯಪೂರ್ವದ ।

ಗೃಹವು ಧಿಟಧಿಟವೆಂದೆನಲುನಿಜ ।

ರಾಮ— ವಹುದುಸೀತೆಯತೋರಿದರೆ ನೀನೆಂದನುಡಿನಮಗೆ ॥

ಸಹಜನೀಲಕ್ಷ್ಮಣನೊ ಕಪಟದ ।

ಸಹಭವನೊ ನೀನಾರುಸತ್ಯದ ।

ಲಿ ಹಿಮಕರಕುಲದವರವೊಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿಹೇಳೆಂದ ॥

॥೬॥

ಲಕ್ಷ್ಮಣ— ದೇವರೊಡಹುಟ್ಟಿದನು ತಾನಹು ।

ದಾವಸಂಶಯವಿಲ್ಲವೆನೆನಿಜ ।

ರಾಮ— ನೇ ವಿದೇಹಕುಮಾರಿಯನುನಾವ್ ನಮ್ಮಪುರದಿಂದ ॥

ಈವಿಸಿನಕೊಡಗೊಂಡುಬಂದೆವೊ ।

ದೇವಿಯನುನಾವಿರಿಸಿಬಂದೆವೊ ।

ಭೂವರನಮೇಲಾಣೆತಪ್ಪದೆ ಹೇಳುತನಗೆಂದ ॥

॥೭॥

ರಾಮ— ಘನಮದೋದೃಟ ಧಾರೆಯಿಲ್ಲದೆ ।

ವನಮದದ್ವಿಪವುಂಟೆ ತೀಕ್ಷ್ಣಣ ।

ವಿನುತ ದೀಧಿತಿ ಯಿಲ್ಲದಿನನುಂಟೇ ಜಗತ್ತಿನಲಿ ॥

ವನಜವಿಲ್ಲದ ಕೊಳನುಪರವಾ ।

ಹಿನಿಗಳಿಲ್ಲದ ವಾರ್ಧಿಸೀತಾ ।

ವನಿತೆಯಿಲ್ಲದ ರಾಮನುಂಟೇ ಭೂಮಿಯೊಳಗೆಂದ ॥

॥೮॥

ರಾಮ— ಕಂಡುಹಂಸೆಯ ಹಂಸಗಮನೆಯ ।

ಕಂಡುದುಂಟೇ ಯೆಂದುಕೋಗಿಲೆ ।

ಗಂಡುಕೋಕಿಲ ಲಲಿತನಿನದೆಯ ಕಾಣಿರಲೆಯಿಂದ ॥

ಮಂಡಲಿಯ ಮಧುರಧ್ವನಿಯಗಿಳಿ ।

ವಿಂಡಿನಲಿಕಳಕೀರ ವಚನದ ।

ಹೆಂಡತಿಯ ನೀವ್ ಕಾಣಿರಲೆಯೆಂದರಸಬೆಸಗೊಂಡ ॥

॥೯॥

ರಾಮ— ಎಲೆಹರಿಣ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿಯನುಕರಿ |
 ಕಳಭವೇಕರಿಕುಂಭ ಕುಚಮಂ |
 ಡಲಿಯನಾಹರ್ಯಕ್ಷ ಬಡನಡುವಿನ ನಿತಂಬಿನಿಯ ||
 ಒಲುಮೆಕಾತಿರ ನಾತಿಶಯನಿ |
 ಮಳೆಯ ಸಂಭೋಗಪ್ರವೀಣಾ |
 ಕಲಿತಕೌತೂಹಲೆಯಕಂಡಿರೆ ತೋರುನನಗೆಂದ || ||೧೦||

ರಾಮ— ಎಲೆಲೆಮಾಲತಿ ಜಾತಿಕೇತಕಿ |
 ಗಳಿರ ನೀವಾಮೋದಬಾರಾ |
 ಕಲಿತ ಲಲಿತಸ್ಥಿತಲತಾಂಗಿಯ ತುಂಗಕುಚಭರೆಯ ||
 ಸುಳಿವಕಾಣಿರೆ ನೀವ ಸುಧಾರಸ |
 ಕಲಿತಬಿಂಬಾಧರೆಯವೇಣೀ |
 ವಿಲಸಿತಿಯ ವಿಲುಲಿತ ಕಟಾಕ್ಷೆಯ ಕಾಣಿರೆಲೆಯಿಂದ || ||೧೧||

ರಾಮ— ಸೀತೆ ಸೀತೆ ಸಮುದ್ರವಸನಾ |
 ಜಾತಿಜಾನಕಿ ಜನಕನ್ಯಪಸಂ |
 ಭೂತೆ ವೋವೋಯೆನಲು ಬಾರದೆ ಕರುಣವಿಲ್ಲದಲೆ||
 ಯಾತಕಕಟಾ ತನ್ನನೀಪರಿ |
 ಧಾತುಗೆಡಿಸುವದುಚಿತವೆ ಸಂ |
 ಪ್ರೀತಿವಚನದ ರಚನೆ ನಮ್ಮೊಳಗಿಲ್ಲಲಾ ಯೆಂದ || ||೧೨||

ರಾಮ:— ಸೀತೆ ಸೀತೆ ಸರೋಹುನಾನನೆ |
 ಸೀತೆ ಸೀತೆ ಸರೋಜಲೋಚನೆ |
 ಸೀತೆ ಸೀತೆ ಸರೋಜಪರಿಮಳೆ ಯೆಂಬ ನಾಲಿಗೆಯ ||
 ಮಾತು ಮುಗಿಯದೆ ಮನದ ಮನುಕುಲ |
 ಜಾತನಿರೆ ಮೈದೋರಿದುದು ಪುರು |
 ಹೊತದಿಗ್ಭಾಗದಲಿ ಮಂಡಲವಾಹಿಮಾಂಶುವಿನ || ||೧೩||

ರಾಮ:— ತರಣಿಯಲ್ಲೆಲೆ ಜೀಯಶಶಿಯವ ।
 ತರಣವೈಸೆ ನೆನಸುನಗುತ ಹಿಮ ।
 ಕಿರಣಗುಂಟೇ ಚಟುಲತರ ಚಂಡಾಂಶುವೆಂದೆನಲು ॥
 ತರಣಿಕುಲಚಿತ್ತೈಸುನುಡಿಗಪ ।
 ಸರಣೆಯುಂಟೇ ತನಗಿನಲು ಹಿಮ ।
 ಕಿರಣನಾದೆಡೆ ಕುರುಹದೇನಂದರಸ ಬೆಸಗೊಂಡ ॥ ೧೪॥

ಈ ಪ್ರಕಾರ ರಾಮನ ಆಳಾಸವಂ ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಮನದಲ್ಲಿದ್ದೈಯತಾಳಿ “ಅಂಣಾ, ನಾನು ಬೆಳಗಾದ ಕೂಡಲೆ ಸೀತೆಯ ವರ್ತಮಾನ ತರುವೆನು-ಆಕೆಯಂ ವೈದವನನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸುವೆನು. ಇಗೋ ಈ ಖಡ್ಗವಿದೆ-ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯವಿದೆ” ಎಂದು ಅಡಿ ರಾಮನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವನು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ— ಇದುಕಣಾ ಜಾನಕಿಯನೊಯ್ದವ ।
 ನೆದೆಯ ಶೂಲವಿದೀಗ ಸೀತಾ ।
 ಸುದತಿಯನು ಕಡ್ಡಿಯೊ ವನ ಗಳಮಂಡಲಾಗ್ರಕಣ ॥
 ಇದುವಿದೇಹನೃಪಾಲ ತನುಜೆಯ ।
 ನಿದಿರುಗೊಂಡರಿಭಟನನೆತ್ತಿಯ ।
 ನೊದವಕುಂತದುರಂತವಿದೆಯೆಂದಾದುರ್ಬೋಬ್ಬಿರಿದ ॥ ೧೫॥



ಜನೆಯ ಪಾಠ

ಹನುಮನಿಂದ ಸೀತೆಯ ಶೋಧ ಅವಳಸಂಕಟ
 ಪರಿಹಾರದಾಶ್ವಾಸನ. ವಿಭೀಷಣನ ಲಂಕಾ ತ್ಯಾಗ.

[ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನೊಯ್ದು ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಅವಳ ಉಪಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ ಸರಮೆ ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಅವಳು ಸೀತೆಯ ಮನಸ್ಸು ರಾವಣನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ರಾವಣನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಸೀತೆಯ ಮುಂದೆ ಬೆಳಸಿ ಮಾತಾಡುವಳು. ಸೀತೆಯು ಅವಳ ಮಾತಿನಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡದಲೆ ತನ್ನ ಪತಿನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿರುವಳು. ಇದರಿಂದ ರಮೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಪೂಜ್ಯಭಾವವುಂಟಾಗಿ ರಾವಣನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಳು. ಆದರೂ ರಾವಣನು ತಾನೇ ಸೀತೆಯನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವನು. ಆಗ ಸೀತೆಯಾದಿದ ನುಡಿಗಳು ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.]

ಸರಮೆ— ಮೂರುಲೋಕದ ಗಂಡನೀತನ |
 ಮಿರಬಹುದೇ ದೇವಿದಿವಿಜರ |
 ನೀರೆಯರುಬಯಸುವರು ಬಹುವಿಧಸುವ್ರತಂಗಳಲಿ ||
 ನೂರು ಜನ್ಮವತಿರುಗಿ ಬಾ |
 ಯಾರಿಕಾಮಿಸಲೀತನಂದದ |
 ವೀರನುಂಟೇ ನಳಿನಭವನಿರ್ಮಿಸಿದಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ || ೧ ||

ಸರಮೆ— ಇದೆಚತುರ್ದಶಭುವನ ದೊಡೆತನ |
 ವಿದಿಸಕಲಸಾವ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಪದ |
 ವಿದಿವಿಭುತ್ವ ಸಮಸ್ತ ಸುರನರಯಕ್ಷಗುಹ್ಯಕರ ||
 ಇದನು ನೀನನುಭವಿಸಲೊಲ್ಲದೆ |
 ಚಮರಗೆಡುವರೆ ನೀನೆ ಹೇಳೆಂ |
 ದುದಕೆ ಮಾರುತ್ತರವ ಕಾಣದೆ ಕೆಲಕೆಸಾರಿದಳು || ೨ ||

ರಾವಣ— ಏನನೆಂದಳು ಸೀತೆ ಮನದೊಳ |
 ಗೇನ ಹಂಬಲಿಸುವಳು ನಿನ್ನನು |
 ಮಾನವೇನಂತಸ್ಥವಾವುದು ಜನಕನಂದನೆಯ ||

ಮಾನವೇಂದ್ರನ ಮರದಳೇಹದ ।
ನೇನೆನಲು ಹತ್ತಿರಕೆಬಂದುದ ।
ಶಾನನಕರ್ನದಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿದಳಾಸರಮೆ ॥

॥೩॥

ಸರಮೆ— ಆಡಲೇನದ ಜೀಯಲೋಕದ ।
ಜೋಡಿಕೆಯ ಜಾನಕಿ ಜಗತ್ತಿನ ।
ಗಾಢಪತಿಭಕ್ತಿಯರಿಗೀಸತಿ ಮಾತೃಭವನವಲ ॥
ಆಡಿದರೆ ಜಗವೇನನೆಂಬುದೊ ।
ಖೋಡಿಗಳು ಕೆಲರುಂಟು ಮಿಕ್ಕಿನ ।
ಹಾಡಿಹೋಗಲಿಸಿಕೊಂಬ ಜಗದಪತಿವೃತ್ತಾಜನಕೆ ॥

॥೪॥

ಸರಮೆ— ಕಂಡುಬಲ್ಲೆವು ಕೆಲಬರನು ಭೂ ।
ಮಂಡಲದೋಳೀಸತಿಯ ಹೋಲುನ ।
ಹೆಂಡರಿಲ್ಲಾ ಧೃವನಶಿಷ್ಯ ಮಹಾಮುನೀಶ್ವರರ ॥
ಹೆಂಡಿರಗಳೊಂದೋಜೆಜಗದಲ ।
ಖಂಡಸುವೃತ್ತಿ ಸೀತೆ ಹುಸಿದಡೆ ।
ಖಂಡಪರಶುವಿನಾಣೆ ಸತ್ಯ ವಿದೆವಳಾ ಸರಮೆ ॥

॥೫॥

ಸರಮೆ— ಆಗುಳಕೆಯಲಿ ಸೀನಿನಲಿನಡ ।
ನಾಗನುಡಿನಾಗಲಸಿಕೆಗಳಲಿ ।
ತಾಗುಗಳೆಡಹುಗಳ ಲೆಚ್ಚರಿಕೆಯಲಿ ಮರವೆಯಲಿ ॥
ಜಾಗದರಲಿಸುಷುಪ್ತಿಯಲಿ ಸಂ ।
ರಾಗದಲಿ ಚಿಂತೆಯಲಿ ರಘುಕುಲ ।
ಸಾಗರನ ನೆನಹಲ್ಲದಿಲ್ಲನೈತ್ಯಗತಿ ಸತಿಗೆ ॥

॥೬॥

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಮೆಯು ತಿಳಿಸಲು ರಾವಣನು
ತಾನು ಬೆದರಿಸಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು—

ರಾವಣ— ಮರುಳಲಾ ಎಲೆ ಸೀತೆ ನಿನ್ನ ನು |
 ತಿರುಗಿ ತಗೆವವಗೆಂಟುಕಂಗಳು |
 ಶಿರದೊಳಲಿನ್ನೀವು ದದುಹುಸಿಹಲವುಮಾತೆನು ||
 ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವರ |
 ಸರಕು ಮಾಡುವೆ ಮಾಡೆನೆಂಬುದು |
 ಧರೆಯೊಳಗೆ ನೀಕೇಳಿಕೋ ಕಾಳಾಗ ಬೇಡೆಂದ || ೭ ||

ರಾಹಣ— ಸುರಪಶಿಖಿವರುಣಾದಿಗಳು ಕಿಂ |
 ಕರರುತನಗಿಂದಬುಜಭವಶಂ |
 ಕರರುತನ್ನಾಶ್ರಿತರು ನಳಕೂಬರಜಯಂತಕರು ||
 ಚರಣಸೇವಕರಮರಮು |
 ನಿತುಂಬುರರು ಗಾಯಕರಿಂದುಮನ್ಮಥ |
 ವರದಸಂತಕರೊಲಿವಸತಿಯರ ದೂತರಿವರೆಂದ || ೮ ||

ರಾವಣ— ಸುರರು ಗುರು ಸಾವಂತ್ಸರಿಕೆ ಸುರ |
 ತರುಣಿಯರು ತೊತ್ತಿರುಸುರೋರುಗ |
 ನರನಿಶಾಚರ ಭುವನದೊಡೆತನವೆನ್ನ ದಿನಗಿಂತು ||
 ಸರಿಯದಾರೆಲೆ ಸೀತೆ ನೀನೀ |
 ಸಿರಿಯನನುಭವಿಸದೆ ನಿರರ್ಥಕೆ |
 ಜರದುಮನುಜ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದಿದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲೆಂದ || ೯ ||

ಸೀತೆ— ಕಣ್ಣಳಲಿ ಕಿಡಿಸೂಸೆ ಕೈಯಲಿ |
 ತೃಣವನುರೆಮುರಿದಿಕ್ಕಿ ನುಡಿದಳು |
 ಬಣಗುರಕ್ಕಸ ಕೇಳೆಲಮೊನಿನಗನಿತುಗುಣವಿರಲು ||
 ತ್ರಿಣಯನನದು ವಂದದೇತಕೆ |
 ಮಣಿಯದಾದುದು ಸುಡುಸುಡೆಲವೋ |
 ಹೆಣದಿನಿಹಿಗಳಿಗುಚಿತವೀಮಾತೆಂದಳಾ ಸೀತೆ || ೧೦ ||

ರಾವಣ— ಯಾಕೆ ನಿನಗೀ ಮರುಳುತನ ವಿ ।
 ವೇಕನೀನಾರಾಣರಾಧಮ ।
 ಕಾಕನಾರುಪಜೀವನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಫಲಗಳಲಿ ॥
 ಸೋಕಿದುದನನುಭವಿಸುವುದೆಸು ।
 ವ್ಯಾಕುಲದ ಸುಪ್ರಾಥೆ ನಿನಗಿ ।
 ನ್ಯಾಕೆ ರಾಮನಚಿಂತೆಯೆನಲುರಿಮಸಗಿತವನಿಜೆಗೆ ॥ ೧೧ ॥

ಸೀತೆ— ತಂದರತಿಬಲನಹುದಲೇರಘು ।
 ನಂದನನ ಸಮುಖದಲೆಮ್ಮನು ।
 ಹಂದೆಹೋಗಲೆನಾಯೆ ನಿನಗೇಕಮರಮಾನವರ ॥
 ದಂದ ಶೂಕರಭುವನದೊಡೆತನ ।
 ಬೆಂದಮೋರೆಗೆ ಬಹುವಿಕಾರದ ।
 ಮಂದಿವಾಳದ ಮಾತದೇಕೆಂದುರುಬುದಳುಖಳನ ॥ ೧೨ ॥

ಸೀತೆ— ತನಗೆಗಡಸುರರರನು ಭಂಟಸು ।
 ವನಜ ಭವಭವರಾತ್ರಿತರುಗಡ ।
 ಮನೆಯತೊತ್ತಿರು ಗಡಸುರಾಂಗನೆಯರು ವಿಚಿತ್ರವಲ ॥
 ಮನಸಿಜಾಡ್ಯರು ಸೇವಕರುಗಡ ।
 ಮನುಜಗಡ ರಘುನಾಥನಿವನಾ ।
 ನನವ ಶೀಳುವರಿಲ್ಲವಕಟಕಟಿಂದಳಿಂದುಮುಖಿ ॥ ೧೩ ॥

ಸೀತೆ— ಸಲವುದೀ ನುಡಿವಾಪಿಗಳಿಗಿ ।
 ಸ್ತುತಿತಮೂರ್ಖಾಧಮರಿಗೆ ದುರ್ಬೇಧ ।
 ರಳಿದವರಿಗಭಿಮಾನಹೀನರಿಗಿದುವೆ ಸಿದ್ಧವಲಾ ॥
 ಎಲವೊ ನಿನ್ನೊಳುಮಾತನಿದಿರೊಳು ।
 ಗಳಹಲಹುದೇಸುವ್ರತೆಯರೆಲೆ ।
 ಹೊಲೆಯಹೋಗಿಂದಬಲೆಮುಖದಿರುಹಿದಳು ಖಾತಿಯಲಿ ॥ ೧೪ ॥

ರಾವಣ ಶಿಟ್ಟಾಗಿ- ಫಲಪತಿವೃತ್ತಿ ತಾನುಗಡಕಾ |

ಳ್ಳೆಡದು ನುಡಿವರು ನಾವುಗಡಧಿಟ |

ಕಡಿದರೆಯ ತಾಮೆಟ್ಟಿಮಿವಳು ಗಡಮಹಾದೇವ ||

ಒಡತಿಗಡ ಬಲುಸಂಪದಕೆಬಾಯ |

ಬಡಿಕಹೆಂಗುಸ ಕೊಲುವೆನೆಂದು |

ಗ್ಗಡವ ಕೋಪದಲೆತ್ತಿದನು ಖಂಡೆಯವನಸುರೇಂದ್ರ || ೧೫ ||

ಹೀಗೆಸಿಟ್ಟಿಗಿದ್ದ ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಖಡ್ಗದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಸುದೈವದಿಂದ ರಾವಣನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸಾದ್ವೀ ಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಮಂಡೋದರಿಯು ಬಂದು, ಅವನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತಡೆದು, ರಾವಣನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಘನತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವಳು.

ಮಂಡೋದರಿ— ಅಹಹರಕ್ಕಸರಾಯ ಮರುಳೇ |

ವಿಹಿತವೇ ನಿನಗಿದು ಜಯಶ್ರೀ |

ಮಹಿಳೆ ನಗದಿಹಳೆ ಯಶೋರಮೆ ನಾಚಿತಲೆಗೊಡಹಿ ||

ಬಹಿಕರಿಸದಿಹಳೇ ಧರಾಂಗನೆ |

ಗಹಗಹಿಸದಿಹಳೇ ವಿಚಾರವ |

ವಹಿಸದಳವರೆ ಸತಿಯನೆಂದಳು ಮಯನಸುತೆಪತಿಯ || ೧೬ ||

ಜಡಿದುಚಿಮ್ಮುವ ಖಂಡೆಯಕೆ ಕೈ |

ದುಡುಕಿ ಮಂಡೋದರಿ ನಿಜೇಶನ |

ಕೆಡುಹಕಳಲಿಸಿಕೆಲಕೆ ಸಾರಿಸುವನಿತರೊಳು ಹನುಮ ||

ಕಿಡಿಗದರಿಗಿಣಿವಿಂಡಿಗಿರಗುವ |

ಗಿಡಗನವೊಲುಬೈದ್ದುತೊಲಗಿದ |

ಖಡುಗವನು ಕಂಡಂತರಿಸಿದನು ಮರದಕೊಂಬಿನಲಿ || ೧೭ ||

ಮರುಳತನ ಬೇಡೇಳು ನಡೆನರ ।
 ತರುಣಿಯೇ ತಾನೀಕೆ ಸಾಕ್ಷಾ ।
 ತ್ವರಮ ಪುರುಷನ ಪುಣ್ಯವಧುವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತಿದೆ ॥
 ಸ್ಮರವಿಕಾರದ ಬುದ್ಧಿಸಾಕಾ ।
 ನೆರದುಗೆಡಬೇಡೆಂದು ಮಂಡೋ ।
 ದರಿ ನಿಜೇಶನ ನೊಯ್ಯಲರಮನೆ ಗಣುಗಕೇಳಿಂದ ॥ ೧೮ ॥

[ತಮ್ಮನಾದ ವಿಭೀಷಣನು ಅಂಠನಾದ ರಾವಣನಿಗೆ ಸೀತೆಯ
 ಸಲುವಾಗಿ ರಾಮನು ಸುಗ್ರೀವಾದಿ ಕಪಿಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು
 ಬರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಸೀತೆಯುಂಟು ಕೂಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದ
 ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.]

ವಿಭೀಷಣ— ಅಂಠ ಕೇಳಿ ತಗಳಮಾತಿನ ।
 ಬಂಠಣೆಗಳಂತಿರಲಿ ಭೂಮಿಯ ।
 ತಿಣ್ಣವನು ತಿದ್ದಲಿಕೆ ಹರಿನರನಾಗಿರೂಹಿಸಿದ ॥
 ಹೆಂಠನೆವಲಿ ನಮ್ಮನೆಲ್ಲರ ।
 ಮಂಠುಗೂಡಲಿ ಬಂದನಾವಿಂ ।
 ನುಂಠದುರಿಯಲು ಬೇಡಸೀತೆಯ ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕೆಂದ ॥ ೧೯ ॥

ಯಾಕೆನಿನಗೀಭ್ರಮೆ ವಿವೇಹಜೆ ।
 ಸೋಕುವವಳಲ್ಲರಸ ನೀನವಿ ।
 ವೇಕೆಯಾಗದಿರೀ ಮಹೋನ್ಮತ್ತರುಗಳುಬ್ಬಿದರೆ ॥
 ಆಕಕುಸ್ಥಜ ಮನುಜನಲ್ಲವ ।
 ನೌಕಸರು ಮೃಗವಲ್ಲ ತಾನಿಸು ।
 ಲೋಕಕಂಟಕರಳಿವಿಗೊಡ್ಡಿದ ಒಸುವಲಿಯೆಂದ ॥ ೨೦ ॥

ಕುಲದಲಲ್ಪನೆ ನೀನು ಮುನಿಕುಲ |
 ತಿಲಕಪಾಲಸ್ತ್ಯ ಜನಲಾನಡ |
 ವಳಿಯೊಳಧಮನೆ ನೀನು ಶಿವಪೂಜಾಪ್ರಸಿದ್ಧನಲಾ ||
 ತಿಳುಹಿನಲಿ ಬರಡನೆಬಹುಶೃತಿ |
 ಗಳು ಮುಖೋದ್ಗತವಕಟಿನಿನಗೇ |
 ತಿಳಿಯೆಜಾರರಜೋಲಿ ಬಿಡುಜಾನಕಿಯ ನೀನೆಂದ || ೨೧ ||

ಜಾರೆಯೇ ಜಾನಕಿ ಜಗತ್ರಯ |
 ವೀರಪಾತಿವೃತ್ತಿಯಲಾನರ |
 ಹಾರಿಯೆ ವೈದೇಹಿ ನಾರಾಯನ ಪತ್ನಿಯಲಾ ||
 ಶ್ರೀರಮಣ ಚಂಚಲಕಣಾ ಕೈ |
 ಸೇರಿದಳು ನಿಮಗೆಂಬ ಮನದವಿ |
 ಕಾರವೇಕೆಲೆಯಂಣ ಬಿಡುಜಾನಕಿಯ ನೀನೆಂದ || ೨೨ ||

ರಾವಣ— ಏನೆಲವೊನೀನಿತು ಹೊಗಳುವ |
 ಡೇನಹನು ನಿನಗಾನರೇಂದ್ರನು |
 ಸೂನುವೊ ಮೊಮ್ಮಗನೊ ಮರಿಮಗನೊ ನಿಧಾನಿಸಲು ||
 ಅನಿಹಿಂದಣ ಹಿಂದೆಗರಿಗಾ |
 ದಾನುಡಿಯ ನುಡಿದೆನ್ನನಂಜಿಸಿ |
 ಜಾನಕಿಯ ನೀಬಿಡಿಸುವವನೇ ಭ್ರಷ್ಟಹೋಗಿಂದ || ೨೩ ||

ವಿಭೀಷಣ— ಆದಡೆಲೆಖಳರಾಯ ಕೇಳ್ ಖರ |
 ಸೂದನನ ಸೂರ್ಯಾನ್ವಯನಸಂ |
 ಪಾದಕದಶರಪರಶುನಿನ್ನಯ ಕೊರಳುಹೆಳುವದಲಿ ||
 ಬೀದಿವರಿವುದು ಪುತ್ರಮಿತ್ರ ಸ |
 ಹೋದರರು ಸಾವರು ನೃಪಾಲತ |
 ಕೋದರಿಯ ನೀನೀಯದಿರೆ ನಿಶ್ಚಯವಿದೀಗಿಂದ || ೨೪ ||

ರಾವಣ— ಬೀಳಲಾನುಡಿ ಕರ್ನದಲಿ ಲಯ |
 ಭಾಳನೇತ್ರನ ಭೀಮ ರೌದ್ರಕ |
 ರಾಳಕಿಮ್ಮಿಗಿಲೆನಲು ಸುರಿದವು ಕಂಗಳಲಿಕಿಡಿಯ ||
 ಬೀಳ ಹ್ಯೊಹ್ಯೊ ಬಾಯ ಬೊಗಳುವ |
 ನಾಲಿಗೆಯ ಕೊಯ್ಯಾಲಹಿಡಿದೆಳೆ |
 ಕಾಳಮೂಳನೆನುತ್ತ ಝಡಿದನು ಚಂದ್ರಹಾಸಕವ || ೨೫ ||

ವಿಭೀಷಣನು ಮೇಲಿನಂತೆ ರಾವಣನಿಗೆ ಸದ್ಬೋಧೆ ಮಾಡಿದಾಗ್ಗೆ ಅದು ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಸಿಯುನಾಟದಂತೆ ರಾವಣನ ಕಲ್ಮಷ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಭೀಷಣನು ತಾನು ತಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಲಂಕೆಯಂಬಿಟ್ಟು ತೆರಳುವಾಗ, ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಣನಿಗೆಕೂಗಿ ಮಾರಿಯ ಕರಮ ಕೊಂಬುದು ಕಣೆಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಹೋಗಲು, ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ರಾವಣನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡದ್ದರಿಂದ, ಆತನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಣ್ಣಲೆಂದು ವಿಭೀಷಣನು ರಾಮನೆಡೆದುಬಂದು ಆತನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನು ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯಂಕಂಡು ರಾಮನ ವಾರ್ತೆಯಂತಿಳಿಸಿ ಅವಳ ಭಯನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಬರುವನು.



೬ನೆಯ ಪಾಠ

ವಿಭೀಷಣನ ನೀತಿಬದ್ಧ ನಡತೆ—ಆತನಿಗೆ

ರಾಮನ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ವಚನ—

[ದುಷ್ಟನಾದ ರಾವಣನನೊಡನಿದ್ದರೆ ತನಗೆ ಹಾನಿ ತಪ್ಪದೆಂದು ವಿಭೀಷಣನು ರಾಮನಿದ್ದಡೆಗೆಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಮೊದಮೊದಲು ರಾಮನಿಗೆ ಈ ವಿಭೀಷಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ

ಬರುವದು. ಅದನ್ನು ಹೆನುಮಂತನು ಅವನನೀತಿವರ್ತನವನ್ನು ಕಂಡವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಬಳಿಕ ರಾಮನು ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ದಶಕಂಠನನ್ನು ಗೆದ್ದ ಲಂಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವಬಗ್ಗೆ ಅಭಿವಚನವನ್ನೀಯುವನು.]

ವಿಭೀಷಣನು- ಶರಣುಜನ ಸುರಧೀನುಸುಧೆಯಾ |

ಕರಸದಾರ್ತಜ ನೌಘರಕ್ತಾ |

ಕರ ಕೃಪಾಕರ ದೇವದೀನಾನತಜನೋದ್ಧರಣ ||

ಶರಣು ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಸನಾಥನೆ |

ಶರಣುಸದ್ಗುಣ ಧಾರ್ಮಿಕಶೃತಿ |

ಶರಣುರಘುಪತಿ ಶರಣುಶರಣಿನುತಿದರ್ಶನಸುರೇಂದ್ರ || ||೧||

ಹೆನುಮಂತ- ಬರವಿದೇನಿದ್ದುದು ದಶಕಂಠ |

ಧರನನುಜ್ಞೆಯೊ ಮೇಣ್ವಿವೇಕ |

ಸ್ಫುರಿತದುದಿತ ಭವಿಷ್ಯದನುವಮಗತಿಯ ಗಾಢಿಕೆಯೊ ||

ಎರಡರೊಳಗೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಳೆ |

ವಿರಚಿಸಿದನು ಭಯಾನುಮತವಿ |

ವಿಸ್ತರಣವನು ಬಳಿಕಾ ವಿಭೀಷಣನಿಲತನಯಂಗಿ || ||೨||

ಹೆನುಮಂತ- ಜೀಯ ಬಂದವನೀಗರಕ್ತಸ |

ರಾಯನನುಜನುನೀತಿ ವಿದನಸ |

ಹಾಯಶೂರನುದಾರ ಗಭೀರ ಧಾರ್ಮಿಕನು ||

ಮಾಯೆ ಹೊಗದೀತನಲಿ ಹಿಂದೆಸ |

ಹಾಯ ವಚನದೊಳೆನ್ನ ಬಂಧನ |

ದಾಯತವ ಬಿಡಿಸಿದನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲಸುರನೊಳಗೆಂದ ||೩||

ಹನುಮಂತ— ಮನಮುನಿಸು ಬಳಿಕಾಯ್ತು ಗಡಖಳೆ ।

ಜನಪ ನೋಡನೀತಂಗೆ ದೇವರ ।

ವನಿತೆಯನು ಬಿಡಹೇಳಿದರೆ ಬಿಡದೀ ವಿಭೀಷಣನ ॥

ಅನುಜನೆಂದೋವದೆ ವಿರೋಧಿಸಿ ।

ಕನಲಿನೂಕಿಸಿದ ಗಡತ್ವತ್ವದ ।

ವನರುಹವ ನೋಲೈಸಲೆಂದೈತಂದ ತಾನುಗಡ ॥೪॥

ರಾಮ— ಧುರದೊಳಿದಿರಾದವರ ನಿರಿವುದು ।

ಶರಣುಹೊಕ್ಕರ ಸಲಹುವುದು ಪತಿ ।

ಕರಿಸುವುದು ಧರ್ಮವನ ಧರ್ಮವಳಿವುದವನಿಯಲಿ ॥

ಅರಸುಗಳಿಗಿದು ನಯವಿನಿತು ಗೋ ।

ಚರಿಸದಿರೆ ಹಗರಣದ ನಾಟಕ ।

ದರಸುತನವೀಜಗದೊಳಿಂದನು ನಗುತ ರಘುನಾಥ ॥೫॥

,, ಇನತನೂಭವಕೇಳು ತನ್ನಯ ।

ತನುವನಿತ್ತಾದಡೆಯುಮರೆಹೊ ।

ಕ್ಕವರ ಮನ್ನಿಸುವುದೆ ಮಹಾಕ್ಷತ್ರಿ ಯರಪಂಥಕಣ ॥

ನಿನಗೆ ಹೇಳುವದೇನು ನೀನ ।

ಜ್ಞಾನೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಕೇಳದರಿಯಾ ।

ವಿನುತ ವಿಮಲ ಕವೋತ ಚರಿತವನೆಂದನಾರಾಮ ॥೬॥

ವಿಭೀಷಣ— ರಕ್ಷಿಸೆನ್ನ ನನಾಥ ಬಂಧುವೆ ।

ರಕ್ಷಿಸೈ ಕಾರುಣ್ಯ ಸಿಂಧುವೆ ।

ರಕ್ಷಿಸೈ ರಾಕ್ಷಸ ವಿದೂಷಣನನ ವಿಭೀಷಣನ ॥

ಅಕ್ಷಯನೆ ಅಭವನೆ ಜಗತ್ರಯ ।

ರಕ್ಷಕನೆ ತಾರಕಪರಾಯಣ ।

ಶೀಕ್ಷಕನೆ ಶರಣಾಗತನ ಸಲಹೆಂದನಸುರೇಂದ್ರ ॥೭॥

ರಾಮ—

ಏಳು ಭಯಬೇಡಲೆ ವಿಭೀಷಣ ।
 ಕೇಳು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂತೆ ಕಾಂಬೆನ್ನ ।
 ಪಾಲದಶರಥನಾಣೆ ಮನದಲಿ ಚಿಂತೆಬೇಡೆಂದು ॥
 ನೌಳಿಯನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಸೀತಾ ।
 ಬಾಲಿಕೆಯನಪ್ಪುವ ಸುಕೋಮಲ ।
 ತೋಳಿನಲಿ ಬಿಗಿಯಪ್ಪಿದನು ಬಳಿಕಾವಿಭೀಷಣ

||೮||

ರಾಮ—

ಕರದು ರಘುಪತಿತನ್ನ ನಿಜವಿ ।
 ಸ್ವರದ ಕೆಲದಲಿ ನಿಲಿಸಿ ವಿಕಸಿತ ।
 ವರವಚನಸರಿಸಿಜದಿನೊಯ್ಯನೆ ಕೇಳ್ವನುಚಿತದಲಿ ॥
 ಪುರಜನಂಗಳು ಸುಖಿಗಳೇ ದಶ ।
 ಶಿರನು ಹದುಳಿಗನೇ ನಿಜಾಗ್ರಜ ।
 ವಿರಹವೇನುನಿಮಿತ್ತ ಸಂಭಾವಿಸಿತು ನಿನಗೆಂದ

||೯||

,,

ಜಗದ ವೀರರೊಳಗ್ಗಲನು ಸಂ ।
 ಯುಗಸಮರ್ಥನು ಸುರನರೋರಗ ॥
 ಜಗತಿಗೊಡೆಯನು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧನು ಶಿರಿಯಸೊಂಪಿನಲಿ ॥
 ನಗಸುತಾವರ ನೊಲುಮೆ ನೆಟ್ಟನೆ ।
 ಸೊಗಸಿಹುದು ನಿನ್ನಗ್ರಜಗೆ ನೀ ।
 ನಗಲಿಬಹುದಿದುಚಿತ್ರವೆಂದನು ರಾಮ ನಸುನಗುತ

||೧೦||

,,

ಆವದೇಶದೊಳಾದಡೆಯು ಸತಿ ।
 ಮಾವಸುತ ದೌಹಿತ್ರಮಿತ್ರಜ ।
 ನಾವಳಿಯಜೋಡಿಸಲು ಬಹುದಗ್ರಜಸಹೋದರರ ॥
 ಆವಪರಿಯಲಿ ಗಳಿಸಬಹುದೈ ।
 ಭಾವಳಯದಲಿ ನಿನ್ನ ಬರವಿನ ।
 ಭಾವವೆನುಗ್ಗೇನರಿಯಬಾರದು ಯೆಂದನಾರಾಮ ॥

||೧೧||

ವಿಭೀಷಣ— ದೇವಕೇಳ್ ಪರನಾದಡೆಯು ಹಿತ |
 ನಾವುಗುಂಟನ ಬಂಧುಬಾಂಧವ |
 ನಾನನಹಿತನೆ ಪರನು ತಾನಿದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವಲೆ ||
 ಈವುದೇರುಜೆ ಹಿತವ ತನ್ನ ಕ |
 ಕೇವರದರುಜೆಯಿಂದಡವಿಯವುಷಧ |
 ವೀವವೊಲು ರಾಜೇಂದ್ರ ಚಿತ್ತೈಸೆಂದನಸುರೆಂದ್ರ || ೧೨ ||

ದೇವಕೇಳನ್ನೊಂದು ಜಗದಲಿ |
 ಜೀವಿಸುವದುಂಟಾದಡವಿಯ |
 ಜೀವನನಕೊಂಡಿಹುದು ಮೆಲುವುದು ಗಡ್ಡೆಗಿಣಿಸುಗಳ ||
 ಸೇವಿಸುವದು ಚಮೂರುಸಿಂಹ ವ್ಯ
 ಗಾವಳಿಯ ನತಿಮೂರ್ಖದುಷ್ಕೃತ |
 ಜೀವಿಗಳ ಬಳಿವಿಡಿದು ಬದುಕುವದುಚಿತವಲ್ಲೆಂದ || ೧೩ ||

ಬಾಳಬೇಕೆಂದೆಂಬನಗೆ ಚಾಂ |
 ಡಾಲಗೃಹ ವೀಧಿಯಲಿ ಭಿಕ್ಷದ |
 ಕೂಳತಿರಿತಂದುಂಡು ಬದುಕವದಧಿಕ ಸೌಖ್ಯಕಣ ||
 ಕೇಳಿದೈ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮೂರ್ಖರ |
 ಕೇಳನೇಳದಲಿದ್ದು ಬದುಕುವ |
 ಮೂಳವೃತ್ತಿಯ ಬದುಕು ಕಷ್ಟಕೆ ಕಷ್ಟತರವೆಂದ || ೧೪ ||

,, ಅದರಿನಘಸಂದಸ್ತವಂಣಂ |
 ಗುದಿಸಲುಳ್ಳಡೆ ಹುದುಗಿ ದುರ್ಗತಿ |
 ಗಿಳಿವುದೊಳ್ಳಿತೊ ಬಿಡುವುದೊಳ್ಳಿತೊ ದೇವಚಿತ್ತೈಸು ||
 ವಿದಿತ ಲೌಕಿಕ ವೈದಿಕವ ಮೀ |
 ರಿದುದು ನಡವಳಿಯಂಣ ನೆಂಬೀ |
 ಹದನರಿದು ನಿಮ್ಮಂಘ್ರಿಕಮಲವ ಸಾರ್ಥನಾನೆಂದ || ೧೫ ||

ವಿಭೀಷಣನ ಸರಳಹೃದಯದಿಂದ ಹೊರಟ ಉದ್ಗಾರಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತು ರಾಮನು ರಾವಣನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಲಂಕಾ ರಾಜ್ಯದೊಡೆತನ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನಿತ್ತನು.

ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಾಂಬವಂತ ಮೊದಲಾದವರು ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುವರು.

ರಾವಣನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಲಂಕೆಯ |
 ನೋವಿಕೊಟ್ಟಿರಿ ದೇವ ಬಳಿಕಾ |
 ರಾವಣನು ಜಾನಕಿಯನೊಪ್ಪಿಸಿ ನಿಮ್ಮಪದಯುಗವ ||
 ಭಾವಶುದ್ಧಿಯಲಿಗ ಕಂಡರೆ |
 ನೀವುದಾವುದನೀವಿರೆಂದಾ |
 ಸಾವಮಾನಜರವಿಜರುರೆ ಬಿನ್ನಹವಮಾಡಿದರು || ೧೬ ||

ರಾಮ— ಕೇಳು ಜಾಂಬವ ಕೇಳು ಲಕ್ಷ್ಮಣ |
 ಕೇಳು ನಳನೀಲಾದಿಸುಭಟರೆ |
 ಕೇಳಿರೈದಶಮುಖನುಕಂಡರೆ ತಮ್ಮ ಪದಯುಗವ ||
 ಬಾಲಿಯನು ತಂದಿತ್ತನಾದರೆ |
 ಕೋಳುಗೊಡುವೆನಯೋದಿನಗರವ |
 ನಾಳುವಮೊಲಾಕಮಲಜನಕಲ್ಪಾಂತಸರಿಯಂತ || ೧೭ ||



೭ನೆಯ ಪಾಠ

ಮಾಟದ ಸೀತೆಯ ಕಥೆ

[ರಾಮ ರಾವಣರ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಉಭಯ ಪಕ್ಷದ ಅನೇಕವೀರರು ಮಡಿವರು ರಾಮನ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವೀರರಿಗೆ ಸಂಜೀವಿನೀ ಔಷಧ ತರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಪುನಃ ಜೀತನ ಗೊಳಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಣಿಮಾಡುವರು. ದಶಕಂಠನ ಪಕ್ಷದ ಅನೇಕ ವೀರರು ರಣದಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯದಿಂದಕಾದಿ ಮಡಿದ ಬಳಿಕ ರಾವಣನ ಮಗನಾದ ಇಂದ್ರಜಿತನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೋಟಿ ಕಸಿನೈನ್ಯವನ್ನು ತುಂಡರಿಸುವನು. ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ಸೀತೆಯ ಮಾಯಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹನುಮಂತನು ನೋಡುವಂತೆ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಲು, ಹನುಮನು ಆಕೆಯಂಕೊಲ್ಲಬೇಡವೆಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರೂ ಕೇಳದೆ ಮಾಯಾಸೀತೆಯು ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕೊಂದುಬಿಡುವನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮನು ಶೋಕ ಮಾಡುವನು. ಆದರೆ ವಿಭೀಷಣನು ಬಂದು ಜೀಯ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನೇ ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯಿದ್ದು ಈ ಸೀತೆಯು ಕಪಟ ರಚನಾಮೂರ್ತಿಯೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ? ನೋಡು, ಇದು ಮಾಯಾಸೀತೆಯೆಂದು ದನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಅದು ಬಯಲಾಗುವದು. ಇದೆಲ್ಲ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು.]

ಮಾಯಾ ಸೀತೆಯ ಆಕ್ರಂದನ

ಆರಿಗೋಸುಗಸಮರವಿದು ತಾ ।

ನಾರಿಗೀಯಭಿಮಾನ ಲಜ್ಜಾ ।

ದಾರುಣವು ನಿಮಗಿನ್ನು ಕೇಳ್ವೆ ತಂದೆ ಹನುಮಂತ ॥

ಕ್ರೂರಕರ್ಮದ ಖಳರಕ್ತೆಯಲಿ ।

ತೀರುವಂತಾಯ್ತು ಕಟಕಟ ಕಂ ।

ಣಾರಿಕಂಡೈ ತನ್ನ ವಾಸವನೆಂದುದಾಮಾಯೆ ॥

॥೧॥

ಗಂಡಬೇಡನೆ ಬಂದೆನತ್ತೆಯ ।

ನಂಡಲೆದೆ ನೀಹೋಗಬೇಡನೆ ।

ಕಂಡವರ ಕನಲಿದೆನು ಕಳಹಿದರೆನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ॥

ಉಂಡಿನಾಪತ್ತನು ಸಮಗ್ರದ ।
 ಖಂಡಿತವದೇ ಹನುಮ ಕೇಡನು ।
 ಕಂಡೆ ಕಂಡೈ ಕಡೆಯ ಕೆಲಸವನೆಂದುದಾಮಾಯೆ ॥ ೨೧ ॥

ಆವರಾಯನ ಬಸುರಿನಲಿ ಬಂ ।
 ದಾವರಾಯನ ಮಗನಕ್ಕೈವಿಡಿ ।
 ದೀವಿಧಿಯನುಣಲಿದ್ದುದೇ ನೋಡಯ್ಯ ಹನುಮಂತ ॥
 ಆವಪೂರ್ವದ ಫಲವೊ ಬಳಿವಿಡಿ ।
 ದಾವರಿಸಿತೆನ್ನು ವನು ಕಂಡೈ ।
 ಕಾವಕರುಣಿಗಳೆಲ್ಲ ವಿದನೋಡೆಂದುದಾಮಾಯೆ ॥ ೨೨ ॥

ಪವನಸುತ ನೋಡೆನ್ನ ಪ್ರಾರ ।
 ಧ್ವನನು ನಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳೆಂ ।
 ದವನಿಪನ ಮಜ್ಜೀವಿತೇಶನ ಮನುಕುಲಾಧಿಪನ ॥
 ವನಿತೆಯಾಶೆಯ ಬಿಟ್ಟಯೋಧೈಗೆ ।
 ರವಿತನೂಭವ ಸಹ ಸುಮಿತ್ರಾ ।
 ಭವನುಸಹಿತವೆ ಹೋಗಹೇಳೆಂದೊದರಿತಾಮಾಯೆ ॥ ೨೩ ॥

ಹನುಮಂತ- ವೀರರೊಳಗ್ಗಳನು ನೀಜಂ ।
 ಭಾರಿಜಿತುವೆಂಬೀ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ।
 ಭಾರಣೆಯ ಹೆಸರುಳ್ಳವನು ಕಳೆಯದಲಿ ತಿಳಿದವನು ॥
 ನಾರಿಯಸುವನು ಕೊಂದನೆಂಬಪ ।
 ಕೀರ್ತಿಯನು ಕೈವಿಡಿದು ಕೆಡದಿರು ।
 ಸೈರಣೆಯಕೋಕೊಲೆಗೆ ಮನವನು ಮಾಡಬೇಡೆಂದ ॥ ೨೪ ॥
 ಬಿಡುದುರಾತ್ತರ ಬುದ್ಧಿಯನು ಕೈ ।
 ವಿಡಿಯದಿರು ದುಷ್ಟೀರ್ತಿಯನು ಸಂ ।
 ಗಡಿಗನಾಗದಿರಸುರಕ್ಕೈಲಪಜಯನಿತಂಬಿನಿಯ ॥

ಕಡೆಗೆ ನೀನೀ ಸತಿಯ ಕಡಿದಡೆ |
 ಕಡಿದುಬಿಡುಡೆ ಮಾಣಿನಿಕುಲ |
 ದೊಡೆಯ ನಿಮ್ಮನ್ನಯದ ವಿನಿನವನೆಂದನಾ ಹನುಮ || ೫೭ ||

ಇಂದ್ರಜಿತು—ನೋಡುನೋಡೆಲೆ ಹನುಮ ಸೀತೆಯ |
 ನೋಡು ಕಂಡಾಕಾಣೆನೆನ್ನದೆ |
 ನೋಡೆನುತ ಬೊಬ್ಬಿರಿದು ರಥದಗ್ರದಲಿ ಖಂಡೆಯವ ||
 ನೀಡುರುಳಿಸಿ ಹಾಸಮಾರಜ |
 ಕೇಡುಕಂಡೈಯಂಬಮಾಯಾ |
 ಜೋಡಣೆಯ ಜಾನಕಿಯ ಕಡಿದಿಳುಹಿದನು ಧರಣಿಯಲಿ || ೫೮ ||

ಹನುಮನು ಜಾಂಬವಂತನಿಗೆ—

ಚಿತ್ತವಿಸಿದಿರೆ ಜಾಂಬವರೆ ರಘು |
 ಜೋತ್ತಮನ ಲಲಿತಾಂಗಿಯನು ಮು |
 ಗಿಯಿತ್ತು ಕಂಡಿರೆ ರಾಜಕಾರಿಯ ರಾಘವೇಶ್ವರನ ||
 ಕತ್ತಲೆಗೆ ತಾವಾಯ್ತು ಬೆಳಗಡ |
 ಗಿತ್ತು ಹಗೆ ತಾನಿನ್ನರಣದಲಿ |
 ಸತ್ತಡೇನ್ ಮೇಣಿದ್ದಡೇನಿದಕಂಡಿರೆಯಿಂದ || ೫೯ ||

ರಾಮ—

ರಾಜವಂಶದೊಳಧಿಕ ನೃಪಮುಷಿ |
 ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರನ ನಿಮಿಕ್ಕುಲ |
 ರಾಜರಾಜಾಧೀಶ್ವರನ ಸುಕುಮಾರಿಗಕಟಕಟ ||
 ಈ ಜುಗುಪ್ಸೆಯ ಮರಣವನು ವಿಧಿ |
 ಯೋಜಿಸಿದನೇ ಸೀತೆಹಾ ನಿಮಿ |
 ರಾಜನಂದನೆ ಹಾಯೆನುತ ಹೊರಳಿದನು ರಘುನಾಥ || ೬೦ ||
 ಹಗೆಯ ಕೊಲಲರಿಯದೆ ಛಲೋಕ್ತಿಯ |
 ನಗಲಿಸಿದನೆಂದೆಂಬ ಮನಸಿನ |
 ಬಿಗುಹ ಬಿಡುನಂಬುಗೆಯ ಕೋಕೊಲುವೆನು ದಶಾನನನ ||

ನಗೆಮುಸುಡ ಮಾಡಿನ್ನು ನುಡಿಮಾ |
 ತುಗಳು ಹೊರವಡಲೆನ್ನ ಕೂಡಿಸು |
 ತಗಡುತನವೇನಕಟ ಕೃಪೆನಿನಗಿಲ್ಲಲಾಯೆಂದ ||೧೦||

,, ಏಕಪತ್ನಿವೃತದ ನಿಷ್ಠೆಯ |
 ನೂಕಿದೆನೆ ನಡವಳಿಯೊಳಮಲೇ |
 ಕ್ಷ್ಣಾಕ್ಷುಕುಲಕುಲಜರಕೀರ್ತಿಯನು ಕೆಡಿಸಿದೆನೆದುಷ್ಕೃತಿಗೆ ||
 ಸೋಕಿದೆನೆ ಶೃತಿಮತಕೆ ಸಲ್ಲದ |
 ಕಾಕರನು ಕೂಡಿದೆನೆ ತನ್ನೊಡ |
 ನೇಕೇನೀಮಾತಾಡೆ ನಿನಗಿದು ಗುಣವೆಹೇಳೆಂದ ||೧೧||

,, ವನಕೆಬರಬೇಡೆಂದು ನುಡಿದರೆ |
 ಮನಕೆತಾರದೆ ಬಂದೆನಿಮ್ಮಯ |
 ಜನಕಕೇಳಿದಡೇನ ಹೇಳುವೆ ಮತಿಯದೇನೆನಗೆ ||
 ಜನನಿಯರಿಗೇನನೆಂಬೆ ಭರತಂ |
 ಗನುಜ ಶತ್ರುಘ್ನರಿಗೆ ಸೀತೆಯ |
 ನನುವರಿದು ರಣಬಲಿಗೆ ಚಾಚಿದೆನೆಂಬೆನೇಯೆಂದ ||೧೨||

,, ಸೇವೆಯಲಿ ತೊತ್ತಾಗಿಹೆಪ್ಪ |
 ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಕೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಹೆ |
 ಭಾವಿಸಲುಸಖ ಮಾಳ್ವಪರಮಸ್ನೇಹವನು ಮಾಳ್ವೆ ||
 ತೀವಿದತಿಶಯರತಿಗೆ ವಿವಿಧಕ |
 ಛಾ ವಿಚಿತ್ರದ ವೇಶ್ಯೆಯಾಗಿಹೆ |
 ಭೂವಧುವಿನಂತೆನಗೆ ತೋರುವೆ ಸೈರಣೆಯಲಿಂದ ||೧೩||

ಆಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಭೀಷಣನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ಮೂರ್ತಿಯು ನಿಜ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲ. ಅದು ಮಾಯಾ ಮೂರ್ತಿ, ಕಪಟದ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಹೇಳಿ ರಾಮನನ್ನು ಸಂತವಿಡುವನು.

ವಿಭೀಷಣ— ಬಂದನಾಸಮಯದಲಿ ಮಾನವ |
 ರಂದದಲಿ ಹಳಲಿಸುವ ಹರಿಯೆಡೆ |
 ಗಿಂದುಧರನ ಸಮಾನನಘದೂಷಣ ವಿಭೀಷಣನು ||
 ನಿಂದುನೋಡಿದನುಭಯನಾಟಕ |
 ದಂದವನು ಸರ್ವಜ್ಞನಲ್ಲಾ |
 ಕಂದಕೇಳಾ ಶರಣಜನದಾಭರಣ ನೀನೆಂದ ||೧೪||

” ದೇವನೀಧಿಟನರನೆ ಸೀತಾ |
 ದೇವಿಯರು ಮಾನಿನಿಯೆ ಧಿಟಮಾ |
 ಯಾ ವಿಲಾಸಕೆ ಮರುಗುವರೆ ಸರ್ವಜ್ಞರಾದವರು ||
 ಹಾವುಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಬಲ್ಲವ |
 ರಾವುನಿಮ್ಮಿಯಾಸುರಾಂಗವ |
 ನಾವುಬಲ್ಲೆವು ಬಿಡುವೃಥಾ ನಾಟಕವನೀನೆಂದ ||೧೫||

ಹೀಗೆಂದು ವಿಭೀಷಣನು ಇದು ರಾಕ್ಷಸರ ಮಾಯಾಕಾರ್ಯವು
 ನೀನು ಈಗಲೆ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಅಶೋಕವನಕ್ಕಟ್ಟಿ ನಿಜವಾದ ಸೀತೆ ಇರು
 ವಳೋ ಹೇಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹನುಮಂತನಂ ಕಳಿಸಿ
 ಸೀತೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮನನ್ನು ಅಳಲಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸುವನು.

ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾತ್ ಅನಾರ್ಯರಲ್ಲಿ
 ಕೃತ್ರಿಮ ಮೂರ್ತಿಯಂ ರಚಿಸಿ ಅದು ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕಲೆಯು
 ರೂಢವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಈ ಮಾಟದ ಸೀತೆಯ ಕತೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
 ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಚಲನ
 ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸುವ ಶೋಧವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರುವರು. ಮತ್ತು
 ಕೃತ್ರಿಮ ಹೃದಯ, ಪುಪ್ಪುಸ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ರೇಡಿ
 ಯೋದ್ವಾರಾ ಅದನ್ನು ಕೆಲಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡಕಲಿಸಿರುವರು. ಇದಕ್ಕೆ

Robot ಎಂತ ಕರೆಯುವರು ಕೆಲ ಡಾಕ್ಟರರು ಈ ರೋಬೋಟ್ ಎಂಬ ಕೃತ್ರಿಮ ಮನುಷ್ಯನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ (ಕೃತ್ರಿಮ) ಕೆಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನಿಳಿಸಿ ಅವು ಕೆಲವು ರಸಾಯನ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಜೀರ್ಣಿಸುವಂತೆ ಸಹ ಮಾಡಿರುವರು. ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರು ಈ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚು ಮುಂದಿದ್ದರೆಂದುತಿಳಿಯುವದು. ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈಗಿನ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ಪಟ್ಟಣದಂತೆ ಅನೇಕ ಅಂತಸ್ತಿನ ಮನೆಗಳಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುವುದು. ಈ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಆರ್ಯರಿಗಿಂತ ಅನಾರ್ಯರು ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದರಿದ್ದರೆಂಬುದು ಒಡೆದು ತೋರುವದು. ಇದರಂತೆ ಯುದ್ಧಕಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವರದು ಒಂದು ಹೆಚ್ಚು ಮುಂದೇ ಇತ್ತು ಈಗಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಅನಾರ್ಯರ ಪ್ರಗತಿಯ ಮುಂದೆ ನಿವಾಳಿಸುವಂಥಾದ್ದಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು.



ಅನೆಯ ಪಾಠ.

ರಾವಣನು ಯಾರ ಹಿತವಚನವನ್ನು ಕೇಳದೆ

ತನ್ನ ಭಲವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುವನು.

(ರಾವಣನು ತಾನು ಅಜಿಂಕೃನೆಂದು ಗರ್ವಗಿರಿಯನೇರಿ ತನ್ನ ಹಿತಚಿಂತಕರು ಸೀತೆಯಂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರೂ ತನ್ನ ಭಲವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುವನು. ರಾವಣನ ಪರಮ ವಿಶ್ವಾಸಿಕನಾದ ಶುಕನು ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಸೀತೆಯಂಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಉಪದೇಶಿಸುವನು, ಆದರೆ ರಾವಣನು ತನ್ನ ಬಾಹುಬಲ ರಣಬಲದ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ಆತನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವನು.)

ಶುಕ— ಸಾವು ತನಗಿಲ್ಲನುಜನೀಲ |
 ಗ್ರೀವರಿತ್ತಾಯುಷ್ಯವುಂಟಿಂ |
 ಬೀವಿಚಾರವಬಿಟ್ಟುಕಳೆಕಮಲಜಭವಾದಿಗಳ ||
 ದೇವನಲ್ಲಾ ದೈತ್ಯರಿಪುಮನ |
 ಕಾವ ಸಂಶಯಬೇಡ ಸೀತಾ |
 ದೇವಿಯರನೊಯ್ದಿತ್ತು ಮರೆಯೊಗು ರಾಘವೇಶ್ವರನ ||೧||

,, ವೀರನೀ ರಘುನಾಥಶೌರ್ಯೋ |
 ದ್ಧಾರನೀ ರಘುನಾಥಕರುಣಾ |
 ಸಾರನೀರಘುನಾಥ ಶರಣಾಗತಜನಾವಳಿಗೆ ||
 ಚಾರುತರ ಸುರಧೇನುವೆಂಬೀ |
 ಸೈರಣೆಯಶಿರಿಮೈಯೊಳಿದೆಕಂ |
 ಣಾರಿ ನೋಡಲೆಯರಸ ಕೇಡುಗತನವನುಳಿದೆಂದ ||೨||

ರಾವಣ— ಯಾಕೆನಿನಗೀ ಮಾತುಮಾನವ |
 ಕಾಕಕೋಡಗವಿಂಡು ಹೊಗಳಿದ |
 ಡಾಕುಳಿಗೆ ಹುಲಿಯಂಜುವದೆ ಹವಣಿಯದಾದೆಯಲ ||
 ನೂಕಿ ನೋಡಾರಣದಿಯಿಬರ |
 ನಾಕ ನಿಳಯವಮಾಡದಿರಲೋ |
 ಕೈಕ ವೀರನೆನಿಪ್ಪ ಬಿರುದನು ಹರಿದುಬಿಸುಡುವೆನು ||೩||

ಲಂಕೆಯ ದುರ್ಗವನ್ನು ಕಪಿನಾಯಕನು ಹಾಳುಮಾಡಿದ್ದನ್ನು
 ಕಂಡು ಮುಂದೆ ವಿಪರೀತ ಅನರ್ಥವಾಗಬಾರದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ರಾವಣನ
 ತಾಯಿಯಾದ ಕೈಕಸೆಯು ಕಂಬನಿಗಳಂ ಸುರಿಸುತ್ತ ಮಗನಾದ ರಾವಣನೆ
 ಡೆಗೆ ಬಂದು ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆತನಿಗೆ ಸದ್ಭೋಧೆಮಾಡುವಳು.

ಕೈಕಸೆ— ಮಗ ವಿಭೀಷಣ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ |
 ಬಗೆಬರುತ್ತಿದೆ ದುರ್ಗವಿದಕ್ಕೆ |
 ಮಗುಚಿಕೊಂಡವರುಂಟೆ ಸುರಮಾನವ ಭುಜಂಗರಲಿ ||

ಹಗಲುಕತ್ತಲೆ ಯಹುದುಕತ್ತಲೆ |
ಹಗಲಹುದು ತಾನಿದುವೆಕಡುಸೋ |
ಜಿಗವಲಾ ನೀನೋಡಿಕೋಯೆಂದಳನುನಯೋಕ್ತಿಯಲಿ ||೪||

ಸ್ಮರವಿಕಾರಗ್ರಹದ ಸೊಂಪಗೆ |
ಮರುಳುಗೊಡಬೇಡೈಯ್ಯ ಕಾಮನು |
ಕರುಣೆಯೇ ಕೊಲೆಗಾರರಿಗೆ ಗುರುವೈರವರ್ಗದಲಿ ||
ಪರಸತಿಗೆ ಮನವಿಕ್ಕಿ ಕಾಲನ |
ಕರಕರಗೆ ಸಂದುವರು ಹಲಬರು |
ಹರಹುಸೌಖ್ಯದಲ್ಪ ಬಲಿಕೆಬಹಳವರ್ಗದಲಿ ||೫||

ಕೈಕಸೆ— ತನುಜ ಕೇಳೈ ಸೀತೆನರಮಾ |
ನಿನಿಯೆ ನಿನಗೇನರಿಯಬಾರದೆ |
ವಿನುತ ಪಾತಿವೃತ್ಯದನುಪಮ ಸುವ್ರತತ್ವದಲಿ ||
ಮನುಜನೇ ನರನಾಥನಾತನ |
ಘನ ಚರಿತ್ರನರಿಯ ಬಾರದೆ |
ಮನದ ವೈರವ ಬಿಟ್ಟು ಸುಖಿಯಾಗೆಂದಳರಸಂಗೆ ||೬||

,, ವಿಷಯಲಂಪಟತನದಿ ಮೂರ್ಖರ |
ನೊಸಲಭೂಷಣವಾಗಿ ಕೀರ್ತಿಯ |
ಹೆಸರನಳಿದನು ಪುತ್ರ ಮಿತ್ರ ಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವರ ||
ಅಸುವಿಗಂತಕನಾದ ನೀ ಕೈ |
ಕಸೆಯ ಮುನಿಪತಿ ವಿಶ್ವವಸುವಿನ
ಬಸುರಿನಲಿ ಬರತಕ್ಕ ಮಗನಲ್ಲಿಂಬುದೀಲೋಕ ||೭||

ಮಾಲ್ಯವಂತ— ಆದಿಯಲಿ ಕೇಳ್ತರಿಯಲಾ ಪ್ರಹ |
ಲ್ಹಾದ ಬದುಕಿದ ಹಗೆಯ ವೈರವ |
ಸಾಧಿಸಿಯೆ ಸತ್ತನು ಹಿರಣ್ಯಕನಿಂಬಸಂಗತಿಯ ||

ಕೈದುಡುಕು ಲೇಸಲ್ಲ ಖಳಕುಲ |
ಸೂದನನ ಕೂಡಕಟ ಜೀವನ |
ಕಾದುಕೋ ಕಾಮುಕರ ಚಾಳಿಯ ಬಿಟ್ಟು ಕಳೆಯೆಂದ ||೮||

,, ವರವು ನಿನಗಜನಿಂದ ಮಿಕ್ಕಿನ |
ನರಸುರೋರಗ ಯಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸ |
ಗರುಡ ಗಂಧರ್ವಾದಿ ನಾನಾ ದೇವ ಯೋನಿಯಲಿ ||
ಮರಣವಿಲ್ಲೆಂದಣುಗ ಕೇಳಿ |
ನರನರೇಶ್ವರರಿಗಳಾಗಿಯೆ |
ಧುರಕೆನಿಂದರು ನೀನಿವನು ಲೇಸಾಗಿ ತಿಳಿಯೆಂದ ||೯||

ರಾವಣ— ಮಾತಾಮಹ ಪಿಪೀಲಿಕ |
ದಾಳಿಗಿರದೇ ಗೋಷ್ಠ ದದಕೀ |
ಲಾಲವಿಲಯಾಂಬುವಿನವೊಲು ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷಿಗಾರಘುಜ ||
ಸ್ಥೂಲನೆನಗಣುಮಾತ್ರವಿದನೀವ್ |
ಹೇಳದಿರಿ ಕತೆಗಳನು ನಾವಿದ |
ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆವುಸಾಕು ಬಿಜಯಂಗೈರಿನೀವೆಂದ ||೧೦||

ಎಣಕೆನಿಮಗಿದು ವಿಷ್ಣು ವೀತನ |
ಕೆಣಕಬೇಡೀತನನು ನೀವೆಂ |
ದಣಕವಿಕ್ಕುವರೈಸಲೇನಾವಂಜೆವಾಹವಕೆ ||
ರಣಮುಖದೊಳಸುಸರಿಸದರಿಮಾ |
ಗರ್ಣದ ಜಯಮುಖ ಕೀರ್ತಿಯನುಪಡೆ |
ವೆಣಕೆ ನಮ್ಮದು ನಿಮ್ಮಬಗೆಯನು ಬಗೆವನಲ್ಲೆಂದ ||೧೧||

ಕೈಕಸಿ— ಮರುಳುತನಬೇಡಲೆ ಮಗನೆದು |
ಧರವು ದೈವದಕೂಡೆ ಸುಲಭವೇ |
ಹಿರಿಯರಾಡಿದಮಾತನಕಟಾ ಮನ್ನಿ ಸುವುದೆನಲು ||

ಸ್ವರನಗರುಡಿಯ ಶ್ರಮವುಜೀವದ ।

ಸರಸಕೇಳೆಲೆ ಕಂದಕೇಳನು ।

ಸರಿಸುನಮ್ಮಯ ಮಾತನೆಂದಳು ಮುಗಿದುಕರಯುಗವ ||೧೨||

ರಾವಣ—

ಧರಣಿತಳಕೆಳಗಾಗಲುರುಳಲಿ ।

ತರಣಿಬಿಂಬವದಭ್ರದಜಶಂ ।

ಕರರುಕೂಗಿಡಲಬುಧಿ ಮುಸುಕಲಿ ಮುರಿಯಲನುರಾದ್ರಿ ||

ತಿರುಗಿ ಸೀತೆಯಬಿಟ್ಟಿನಾದರೆ ।

ವರಪುಲಸ್ತ್ಯಜ ನಲ್ಲನಮ್ಮನು ।

ಕರಕರಿಸಬೇಡೇಳಿ ಯೆಂದವದಿರುಹಿದನುಮುಖವ ||೧೩||

೯ನೆಯ ಪಾಠ

ಅತಿಕಾಯನ ರಣೋತ್ಸವ

(ಅತಿಕಾಯನೆಂಬವನು ರಾವಣನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಶೂರ ಪುತ್ರನು. ಆತನು ರಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಮಾಡಲೆಳಿಸಿ ರಾವಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಎಚ್ಚರ ಕೊಡುವನು.)

ಅತಿಕಾಯ— ಎಲೆ ನಿಶಾಚರ ರಾಯ ತಾಮಸ ।

ತಿಳಿಯದಿನ್ನೂ ನಿನಗೆ ನೀನೇ ।

ಕೊಲುವವನು ಲಯಕತೀತನೀತನು ನಿನ್ನ ಗಂಟಲಲಿ ||

ಇಳಿವನೇ ರಘುನಾಥ ನಾರಿಂ |
 ದೊಳಗನರಿಯದೆಲಾ ನಿಶಾಚರ |
 ಕುಲಕುಲಾಚಲವಜ್ರದಂಡನೊಳಕಟಿನೀನೆಂದ ||೧||

,, ನೂಕಲರಿಯದು ಜಯವು ನಿನಗಿ |
 ಕ್ವಾಕುಕುಲಪಾಲಕನೊಳೀಜಗ |
 ದೇಕನಾಥನೊಳಕಟ ನರನೇರಾಮನೋಡಲಿಕೆ ||
 ಯಾಕೆನಿನಗೀಮರುಳುತನ ಮೈ |
 ಸೋಕುಸಲ್ಲದು ಸೀತೆಯಲಿ ಪರಿ |
 ಪಾಕಚಿತ್ತದೊಳಿಲ್ಲವಕಟಕಟೆಂದನತಿಕಾಯ ||೨||

,, ವಿಾರಿಕಾದಿದಡೀತನಲಿ ಜಯ |
 ಸೇರುವದೆ ನಿನಗಕಟ ಜಯದು |
 ಬೈರ ಬಡವರಿಗುಂಟಿ ತೊತ್ತುಕಣಾ ಖರಾಂತಕನ ||
 ಸಾರಿದೆನು ನಿನಗಕಟಭಲವನು |
 ಕೂರುಕೊಳದಿರು ಕೇಳುಹೇಳುವೆ |
 ತೋರುವೀದೈವದ ಮಹಾತ್ಮವನೆಂದನತಿಕಾಯ ||೩||

,, ಭುವನವೀತನ ದೇಹ ವೀದಿಗು ||
 ನಿವಹವೀತನ ಕಿವಿಗಳೇಶಿ |
 ರವಿಗಳೇತನ ಕಣ್ಣಳಿ ಪವಮಾನನುಸುರುಕಣಾ |
 ಭುವನನಿಧಿಯಾಗೀ ಮಹಾತ್ಮನ |
 ಬೆವರು ಕಮಠನುಪಾದಮಸ್ತಕ |
 ದವಿಕಳದಕೇಶಾಗ್ರ ವೀಯಾಕಾಶಪರಿಯಂತ ||೪||

ನೆಲೆಯನರಿವ ಮಹಾತ್ಮರುಗಳಿಗಂ |
 ಗುಲಹತ್ತನು ಮಿಕ್ಕಹನು ಮನ |
 ನಿಲುಕಿತೆಂಬರಿಯುಳ್ಳರಿಗೆ ಮೈದೋರದಿಹನುಕಣಾ ||

ಸುಲಭನೆಂಬ ಮಹಾನುಭವರಿಗೆ |
ಜಲದ ಲಿಪಿಯಂತಿಹನು ಯೋಗದ ||
ಬಲುಮೆಗೊಲಿಯದವೊಲಿಹನೀರಾಮ ನೋಡೆಂದ ||೫||

ಆರೊಡನೆಕ್ಕೈಸೋಂಕುಕದನವ |
ದಾರಕೂಡೆಪಚಾರಣೆಯು ಬಿರಿ |
ದಾರಹತ್ತಿರಮೂದಲೆಯನಾತಾರಸರಿಸದಲಿ |
ಆರಿದರ ಲತಿಮಧನ ಕೇಳಶ |
ರೀರನೊಳುಗೋಚರವಿಹೀನನೊ |
ಳಾರುಭಟಿನಿನಗೆಂತು ಮೆರವುದು ತಂದೆಹೇಳೆಂದ ||೬||

ಇರಿತ ಕಂಬರವಳುಕುವುದೆ ನೊರ |
ಜುರುಬಲಗ್ನಿಗೆ ನೋವುದೇ ಕೆ |
ಟ್ಟಿರುಹೆಕಚ್ಚಿದರಳುವುದೇ ಸುರಗಿರಿನಿಧಾನಿಸಲು |
ಉರುಬಿಗೊಂಡೆಳೆಗುಬ್ಬಿಗುಡಿದರೆ |
ಬರತುವುದೇ ಜಲರಾಶಿ ರಾಮನೊ |
ಳಿರಿತಕೊಂಬುದೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳೈತಂದೆ ತನಗೆಂದ ||೭||

ಧಿಟವಿಚಾರಿಸಲೀತನನು ನೀ |
ನಟಮಟಸಿ ಗೆಲುವವನೇಸೀತೆಗೆ |
ವಿಟತನವ ಮಾಳ್ವನೆ ಮಾಯಾ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷನಲಿ |
ಘಟಿಸುವುದೆ ದುರ್ನಯವು ಮೃಣ್ಮಯ |
ಘಟನಜಾಂಡವಕೆ ತಕುವುದೆ ಚಾ |
ವಟಿಯತನವಿದು ಜೀಯ್ಯಜಾಣರ ಮತವಿದಲ್ಲೆಂದ ||೮||

ಈತಮುಳದಹಿತರನು ರಕ್ಷಿಸಿ |
ದಾತಗಳು ಮುನ್ನುಂಟೆ ಪೂರ್ವದ |
ಲೀತರಕ್ಷಿಸಿದವರ ಕೊಂದವರುಂಟೆ ಪೂರ್ವದಲಿ ||

ಯಾತಕಕಟಾ ಭ್ರಾಂತಿ ಭೂಸಂ |
ಜಾತೆಯನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಕೂಡುಸಹ |
ಜಾತನನು ಕರತಂದು ಸುಖದಲಿರಾಜ್ಯವಾಳೆಂದ ||೯||

ನಿನ್ನ ಹವಣೇ ನೀತನಲಿ ರಣ |
ರನ್ನ ವನುಸವದರು ಶಿಣಸಿದರು |
ಮುನ್ನಿನವರೊಳಗೇಕದೇಶಕೆ ಬಹೆಯೊ ಬರದಿಹೆಯೊ ||
ನನ್ನಿಯಿದು ಮಧುಕೈಟಭಾದಿಗ |
ಳುನ್ನ ತಿಕೆ ಯೇನಾಯ್ತು ಶೃತಿಭೂ |
ಕನ್ನೆಯನುಕದ್ವನನ ಕಡುಹೇನಾಯ್ತು ಹೇಳೆಂದ ||೧೦||

ಖರವೀರರಹ ಸುಬಾಹು ಮಾರೀ |
ಚರುಗಳೇನಾಗರು ಬಲಾನ್ವಿತ |
ಸುರಪಸುತನೇನಾದ ನಿತ್ತಲು ನಿಮ್ಮಸೇನೆಯಲಿ ||
ಕೆರನ ಮಾಜಿಸಿಕೊಂಬ ಸುಭಟರ |
ನೆರವಿತಾನೇ ನಾಯ್ತು ರಕ್ತಸ |
ರರಸನಲ್ಲಾ ಕುಂಭಕರ್ಣನ ನೆಲ್ಲಿತೋರೆಂದ ||೧೧||

ಮರೆಯದೇಕಿನ್ನ ದರೆಯು ಬಿಡು |
ಶರೆಯ ಸೀತೆಯ ಹೆಚ್ಚುಕುಂದಿನ |
ಕೊರತೆಬಾರದು ಭಾವಿಸಿ ನುಡಿವೇದಮತವೆಂದು ||
ಹೊರದಿರಪಕೀರ್ತಿಯನು ಪಾತಕ |
ತರಿಸದಿರು ದುರ್ಜನರು ಬಳಸುವ |
ಕೆರೆಯಕಲ್ಲಿನಕಟ್ಟಿಯಾಗದಿರೆಂದನತಿಕಾಯ ||೧೨||

ರಾವಣ—

ಎಲವೊ ಕೇಳತಿಕಾಯಮತಿಗಳು |
ನಿಲುಕಲರಿಯವು ತುದಿಗೆನಿಮ್ಮವು |
ನಿಲುಕಡೆಗಳವು ಬೇರೆಮಾರೀಚನ ವಿಭೀಷಣನ ||

ಬಳಿಕ ಕೈಕಸೆಮಾಲ್ಯವಂತರ |
ತಿಳುಹುಗಳು ತುದಿನಿನ್ನ ದೈಸಲೆ |
ಕಲಹಕಂಜುವಡತ್ತಲಾಕಾಳ್ಗೆಡೆಯ ಬೇಡೆಂದ ||೧೩||

ಕಥೆಯನಾನಿದ ಕೇಳಿದೆನು ಕಡು |
ಶಿಥಿಲವಾದವು ಹಿಂದಕಿವುರಿವು |
ಮಥನವುಂಟೇ ಹೇಳು ಬೊಮ್ಮನ ಮಾತದಂತಿರಲಿ ||
ಮಿಥಿಲಜೆಯ ಬಿಡೆ ಬಿಡೆ ಭಲೋಕ್ತಿಯ |
ಮಥನವನು ಬಿಡಿರಾಮನಲಿ ಪುರ |
ಮಥನಕೂಗಿಟ್ಟಡೆಯು ಕಡೆಯಿಣಮಾತದೀಗಿಂದ ||೧೪||

ಅತಿಕಾಯ— ಅಹುದುಮತ್ತೀನಾರ ಚಿತ್ತದ |
ಲಿಹುದನವರೇ ತಾ ಬಲ್ಲಿದು ತಾ |
ವಿಹಿತವೇ ನಿನಗಾದಡೀ ವಿಳಯವನೆನಗೆನಲು ||
ವಿಹಿತವಿದು ನನುಗೆನುತಲಾ ದು |
ಸ್ವಹನುಬಳಿಕಾ ನಿರ್ಭಯನ ನಿ |
ಸ್ವಹನಕಳುಹಿದ ನಿತ್ತುವಿಳಿಯವನುಮಹಾಹವಕೆ ||೧೫||

ಇನ್ನು ಅತಿಕಾಯನನುಪಮ ಶೌರ್ಯ:—

ತರಸಿ ತುಲಸೀದಂಡೆಗಳ ನಿಜ |
ಶಿರಕಲಂಕರಿಸಿದನು ಕೊರಳಿನ |
ಲಿರಿಸಿದನು ಕೋಮಲದ ವಿವಿಧಾಭರಣಗಳಸಹಿತ ||
ವರಲಲಾಟದಲೂರ್ಧ್ವತಲಕವ |
ಧರಿಸಿ ತಾಯಿಗೆ ನಮಿಸಿ ವೈಷ್ಣವ |
ರರಸನ್ನಡೆದನು ಜನಮನೋಹರಕಾಯನತಿಕಾಯ ||೧೬||

ಬಹಡೆಬನ್ನಿ ಭವಾಬ್ಧಿಪೋತನ |
 ಬಹಳಪದವಿಯ ಬಯಸುವರೆನೀವ್ |
 ಬಹಡೆಬನ್ನಿ ಜರಾಮರಣವರ್ಜಿತವನ್ನೈದುವಡೆ ||
 ಬಹುದುಮತ ನೈಕುಂಠವಾಸಿಯ |
 ಗೃಹದಭಕ್ತರ ಕೇಳಮೇಳದ |
 ಲಿಹುದು ನಿಮಗುಂಟಾದರೆಂದನು ಭಟರಿಗತಿಕಾಯ ||೧೭||

ಇಲ್ಲಿನಿಂದಸಹಸ್ರಮಡಿನಿಮ |
 ಗಲ್ಲಿಸುಖಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಪದ |
 ಗಲ್ಲಿಗಿಂದವೆ ಕೋಟಿಗುಣಬಯಕೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ||
 ಇಲ್ಲಿಗಿಂದತಿಶಯ ಮನೋಹರ |
 ವಲ್ಲಿ ಹುಸಿಯೆನಬೇಡ ಲಕ್ಷ್ಮೀ |
 ವಲ್ಲಭನಪದದಾಣೆಬಹುದತಿಲೇಸು ನಿಮಗಿಂದ ||೧೮||

ಈಶನಹುದುಂಟಾದಡಂಭೋ |
 ಜಾಸನನ ರೂಪಹಡೆಡಿವಿಜಾ |
 ಧೀಶನಹಡೆ ಚತುರ್ವಿಧ ಮುಕ್ತಿಯನು ಬಯಸುವಡೆ ||
 ಕೇಶವನಕೂಡುವರೆ ತಪದಭಿ |
 ಲಾಪೆಯಿಲ್ಲದೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾ |
 ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಬಹುದೆನುತ ಹೊಯ್ದಿದನು ಡಂಗುರವ ||೧೯||

ಮನೆಗೆ ಮನೆವಾರತೆಗೆ ಧನವಿಗೆ |
 ವನಿತೆಯರಿಗಭಿಲಾಷೆ ಮಾಡುವ |
 ಮನಬರಡರಿ ಜೀವದಾಸೆಯ ಜವನಕ್ಕೈವಶದ ||
 ಅನುವರದ ಭಯಭರಿತರಿರಹಿಂ |
 ದನು ವಿಚಾರಿಸದಂಜದೊಂದೇ |
 ಮನದವೀರರು ಬನ್ನಿ ತನ್ನೊಡನೆಂದನತಿಕಾಯ ||೨೦||

ಅಕಟ ಕೆಡಬೇಡಿದುವೆ ಪರಮಾ |
 ಧೃಕದನುಡಿ ಪರಬೊಮ್ಮೆ ವಿದರದಲಿ |
 ಪ್ರಕಟಸುತ್ತಿದೆ ಮರಳಿ ಬಯಸಿದಡಿಲ್ಲ ಗತಿನಿಮಗೆ ||
 ಸಕಲ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಾನಾ |
 ಧಿಕ ತಪೋಯಜ್ಞಾದಿ ಫಲವಿವು |
 ಮುಕುತಿ ಸದ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲರೆ ಬಹುದುಲೇಸೆಂದ ||೨೧||

ಅರಿಯಬೇಡಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಯ |
 ನರಿದೆನೆಂದೆನ ಬೇಡ ಬೊಮ್ಮವ |
 ನರಿದು ಭಜಿಸಲುಬೇಡ ಭಕ್ತಿಯಲಕಟ ಕರ್ಮದಲಿ ||
 ಕುರಿಗಳಾಗಲುಬೇಡ ಬೇಗೆ |
 ಚ್ಚರಿವಡೆದುದಾಸಮಯವಿದನುಳಿ |
 ದರಸಿದರೆ ಬಳಿಕಿಲ್ಲ ಕಲ್ಪಸಹಸ್ರಪರಿಯಂತ ||೨೨||

ಅವಸುಕೃತವಮಾಡಿನೋಡಿದ |
 ಡೀವಫಲವಿನಿತಿಲ್ಲ ನೋಡಿದ |
 ಡಾವಸಿದ್ಧಾಂತದಲಿ ನಃನಾದರ್ಶನಂಗಳಲಿ ||
 ಈ ವಿಶೇಷವ ಕಾಣೆ ನಿದುಮ |
 ತ್ತಾವ ಮಾರ್ಗದೊಳಿಲ್ಲ ಬಹುಮಾ |
 ಯಾವಿಲಾಸದ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳದೆಬಹುದು ಲೇಸೆಂದ ||೨೩||

ಆದಿಪುರುಷನಪ್ರಮೇಯನ |
 ವೇದ ಸಿದ್ಧನ ವಿಶ್ವಪೂಜನ |
 ಭೂದಿವಾನಲಸಲಿಲ ಸೂರ್ಯಾತ್ಮಕನನಚ್ಯುತನ ||
 ಐದುವನರೈತನ್ನಿಹರಿಶಿರಿ |
 ಪಾದಭಜಕರು ಬನ್ನಿ ಪರತರ |
 ವಾದವಸ್ತು ವಿದಲ್ಲದಿಲ್ಲೆಂದೆತ್ತಿದನು ಕರವ ||೨೪||

ಮುತ್ತು ನೀರನಲಾದೆ ಬಳಿಕದು |
 ಮತ್ತೆ ನೀರಹುದೇ ಸುವರ್ಣಕ |
 ವೆತ್ತ ಕಬ್ಬಿಣ ಮರಳಿಕಬ್ಬಿಣವಹುದೆ ರಸವಾಗಿ ||
 ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುವ ಹುಟ್ಟಿಹೊಂದುವ |
 ಸುತ್ತುದೊಡಕಿನ ತೊಡಹನೊಲ್ಲದ |
 ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯ ಸುಭಟರೈತಹುದೆಂದನತಿಕಾಯ ||೨೫||

ಬಳಸಿಬಂದುದು ಬಳಿಕ ತತ್ವದ |
 ತಿಳಿವಿನಸುರರು ರಾಮನೇನಿಜ |
 ವಳಿಯದಮಲ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದೇ ಬುದ್ಧಿಭಾವದಲಿ ||
 ಕಲಿಗಳೈದಿದರಶ್ವದಂತಾ |
 ವಳಿ ವರೂಢಪದಾತಿಯಲಿ ನಿ |
 ಮೃಳ ಮನೋರಂಜಕನನಘಶತಕೋಟಿ ಭಂಜಕನ ||೨೬||

ಹೊಳಲ ಹೊರವಂಟನು ಸರಾಗದೊ |
 ಳೊಳು ಭಟಾವಳಿಸಹಿತಕಹಳಾ |
 ವಳಿಯ ಬಿರುದಿನ ಪಾಠಕರಕಳಕಳದರಭಸದಲಿ ||
 ನೆಲನನಳದತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ಮೈ |
 ಯಳರೆಯಲಿ ಮೈದೋರಿದನು ಕಪಿ |
 ಬಲವಿದಕಂಡು ಕಳವಳಿಸಿತ್ತು ನಿಮಿಷದಲಿ ||೨೭||

ಮಾರಿಬಂದದು ಮತ್ತೆ ಬಂದನೆ |
 ಘೋರ ರಕ್ತಸ ಕುಂಭಕರ್ನನು |
 ವೀರರಾಘವನಿವನ ಕೊಂದುದು ನಿಜವೊಮ್ಮೇಣ್ವಸಿಯೊ ||
 ಅರುಕಾದುವರಿವನೊಡನೆ ಮದ |
 ನಾರಿಮಲವಡಸಾಧ್ಯಸಾಕುಖ |
 ರಾರಿತಾನೇಕಾದಿ ಕೊಲುವನನನುತೋಡಿ ತಗಲದಲಿ ||೨೮||

೫೨ ರಾಮನು ಅತಿಕಾಯನ ಶೌರ್ಯವಂ ನೋಡಿ ಬೆರಗಾಗುವನು

ರಾಮ-- ಇವನದಾರೈ ಸತ್ತು ಕುಂಭ !
ಶ್ರವಣ ಮತ್ತು ದಯಿಸಿದನೋಬರಿ !
ಸುವಿತದೇಗಿಲವೆಮಗೆ ಕಡುಕೌತುಕದ ಭಟನಹನು ||
ಇವನ ರೂಪಿನ ರಕ್ತಸರುನಿ !
ಮೃವನಕಟಕದಲೆನಿಬರೆಂಬುದ !
ನಮಗೆಹೇಳೆಂದರಸ ಬೆಸಗೊಂಡನು ವಿಭೀಷಣನ ||೨೯||

ವಿಭೀಷಣ— ಈತನೀ ಗಲಿಜೀಯ ಬಾಹುಬ !
ಲಾತಿಶಯನಾಹವಕೆ ಹಾವಿನ !
ಲಾತಮಿಶ್ರಿಯಲೆಮ್ಮ ಬಲವನು ಬೆದರಿಸಿದಭಟನ ||
ಮಾತೆಗಿವ ಮಗನಿವನವನಸಹ !
ಜಾತನಿವನು ಕುಮಾರರಲಿ ವಿ !
ಖ್ಯಾತನಿವ ನತಿಕಾಯನೆಂಬುದು ಹೆಸರಲೇಯಿಂದ ||೩೦||

ಅವನು ಕಡುವಾತಕನು ಪುಣ್ಯ !
ಶ್ರವಣನಿವನೆಲೆ ಜೀಯ ಜಗದೊಳ !
ಗಜನು ದೈವದ್ರೋಹಿ ಯಿವನು ಸದೈವನಸುರರಲಿ ||
ಇವನವಗ ಪಡಿಗಟ್ಟಬಹುದಾ !
ಹವದ ಚಿತ್ರತೆಗೆ ಮಿಕ್ಕಂ !
ತಿವಗೆ ಸರಿಯ ಸುಭಟರಿಲ್ಲೆಲೆ ದೇವಕೇಳಿಂದ ||೩೧||

ಇನಿತಕೇಳ್ದಿನ ಸುತನು ಜಾಂಬವ !
ಹನುಮ ನಳ ನೀಲಾಂಗದಾಧ್ಯರು !
ಮನದ ಭೀತಿಯ ಬಿಸುಟು ಮನುಕುಲ ಸಾರ್ವಭೌಮಕನ ||
ಮನವಮುಚ್ಚಿಸಲಿದು ಸಮಯವೆಮು !
ಗೆನುತ ತನುಗಳನೋವು ನೋಡದೆ !
ಮನದಲರಿಭಟಿನಿದಿನಲಿ ಮಾರಾಂತಡಾಹವಕೆ ||೩೨||

ಹರಿಗೆ ಖಡ್ಗ ಕಠಾರಿಕುಂತದ |
 ಚರಣ ಚರರುಪ್ಪರದ ಕುದುರೆಯ |
 ಕರದ ಖಡುಗದರಾವುತರ ರಣವಾದ್ಯರಭಸದಲಿ ||
 ಕರಿಘಟೆಯ ಮೇಲಿಡಿದ ಜೋಧರ |
 ವರವರೂಢಾರೋಹಕರ ಮೊರ |
 ಹುರದಿಮೇಳದಬ್ಬರಿಸುತೊಳೆಹೊಕ್ಕನತಿಕಾಯ ||೩೩||

ಎನುಹೊಗಳುವೆ ಕುಂಭಕರ್ನಮ |
 ಹಾನಿಶಾಚರಗಿಮ್ಮಡಿಯುರಣ |
 ದಾನಿಕೆಯ ರಕ್ಕಸರ ರಣರಂಜಕದ ರೌರವದ ||
 ಸೂರಿಕಾರನ ಕೊಲೆಯಲಮರರ |
 ಮಾನಿನಿಯಲಪ್ಪುಗೆಯಲಡರುವ |
 ವಾನರಾನೇ ಕಾಣಲಾಯಬುರದ ವಳಯದಲಿ ||೩೪||

ಕೋಲಿಗೊಬ್ಬಬ್ಬರ ಸಮಾಕಸ |
 ಲೀಲೆಯನು ಸಂತೈಸಿ ಮಿಕ್ಕಿನ |
 ಬಾಲದಂಣಗಳಸುವನುಗಿವುತಯೊಕ್ಕಮ್ಮೆಗಳಲಿ ||
 ಕಾಲನುರವಣೆಯೋಕಪರ್ದಿಯ |
 ಕೋಲಗೊರೆಯೋ ಭೈರವನರಣ |
 ಕೇಳಿಯೋ ನಾನರಿಯೆನತಿಕಾಯನ ರಣೋತ್ಸವ ||೩೫||

ಎತ್ತನೋಡಿದತ್ತ ತಲೆಗಳು |
 ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿದ್ದಿದವಕಪಿವೆಣ |
 ವೆತ್ತ ನೋಡಿದತ್ತ ಕೈಕಾಲುಡಿದ ಕಪಿಸೇನೆ ||
 ಎತ್ತ ನೋಡಿದಡತ್ತ ಕಪಿಗಳ |
 ನುಪ್ಪರಿಸಿ ನಿಗುರಿನ |
 ನೆತ್ತರಿನ ಮಯವಲ್ಲದಿಲ್ಲಾ ಕಣನೊಳಗಲದಲಿ ||೩೬||

ಮುಟ್ಟಿಕಾದಲು ಬಂದಹನುಮನ |
 ಕಟ್ಟಿದನು ಕಮಲಜಭವಾಸ್ತ್ರದೊ |
 ಇಟ್ಟಣಿಸುವತಿಬಲದ ಹೇರೊಡಲುಗಳೊಳಂಬುಗಳ ||
 ಒಟ್ಟಿದನು ತಟನೊಡನೆ ಬವರದ |
 ಬಟ್ಟೆಯನು ಬಾರದವೊಲಸುರಘ |
 ರಟ್ಟನಿದಿರಲಿ ಹೊಳಕಿದನು ಹೊಂದೇರೊಳತಿಕಾಯ ||೩೭||

ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತನಗೆದುರಾಗಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧಮಾಡು

ವದನ್ನು ಕಂಡು ಅತಿಕಾಯನು:—

—:○●○:—

ರಣಕೆನಮಗಾರಾದಡೇನದ |
 ರಣಿಕೆ ನಮಗಿಲ್ಲಾವು ಸಮರಾಂ |
 ಗಣದೊಳಾತ್ಮನಿವೇದಕರು ಸಚರಾಚರಾತ್ಮಂಗೆ |
 ರಣಕುತೂಹಲ ರಚನೆಯನು ಸುರ |
 ಗಣವು ನೋಡಲು ತೋರುವೆವು ಭಾ |
 ರಣಿಯ ಭಟನಾರಾದಡನುವಾಗಿನುತ ಬೊಬ್ಬರಿದ ||೩೮||

ಬಿಚ್ಚಿದನು ಬಳಿಕೀತನಸುರನ |
 ನಿಚ್ಚದೋಳ್ಳರಪಂಜರವ ಮಗು |
 ಳೆಚ್ಚಬಾಣವ ಕಡಿದುನೋಯಿಸಿದನು ನಿಶಾಚರನ |
 ಚುಚ್ಚುವಸ್ತ್ರವ್ಯಥೆಯ ಸೈರಿಸು |
 ತೆಚ್ಚನವ ನೀತನನು ಕವಚವ |
 ನುಚ್ಚಿಮುಳುಗಿದವಂಬು ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವನಂಗದಲಿ ||೩೯||

ಅತಿಕಾಯ:— ನೀವು ಜಗದಧಿ ದೈವವೆಂಬುದು |
 ನಾವುಬಲ್ಲೆವು ನಮ್ಮ ಕುಲದ ಸ್ವ |
 ಭಾವ ವಿದನಾವ್ ಬಿಡಲು ಬಹುದೇ ಪೂರ್ವ ಪದ್ಧತಿಯು |
 ನಾವು ಮಾಡುವ ಸಮರಮುಖಸಂ |
 ಭಾವನೋಚಿತ ಸರಳಭಕ್ತಿಯು |
 ನೀವು ಕೈಕೊಳಬೇಕೆನುತ ತೆಗೆದೆಚ್ಚನತಿಕಾಯ ||೪೦||

ಲೇಸು ಲೇಸೈ ಚಾಪತಂತ್ರವಿ |
 ಲಾಸವೊಳ್ಳಿತು ವೀರನಹೆಮಾ |
 ಮಾಸಮಗ್ರ ಪ್ರಬಲನಹೆ ರಘುಪತಿಯ ಪದದಾಣೆ |
 ಈಸುದಿನಕಾದಿದ ನಿಶಾಟಮು |
 ಹಾಸುಭಟರಾಹವಕೆ ಮಿಗಿಲೆಂ |
 ದಾ ಸುಮಿತ್ರಾಸುತ ಸುರಾರಿಯ ನೆಚ್ಚುಬೊಬ್ಬಿರಿದ ||೪೧||

ಕಾಯಕಂಪಿಸಿತುರದೊಳದ್ದಿದ |
 ಸಾಯಕದಭೀತಿಯಲಿನ್ನೊಂದನು |
 ಘಾಯದಲಿ ಹರುಷಿಸುವ ಮೂರ್ಛೆಯಲಳಿಯ ಮರುಕದಲಿ ||
 ಆಯಿತಕಟಾ ತಂದೆ ರಾವಣ |
 ನಾಯುವಿಗೆ ಕಡೆಯೆನುತ ಶಿರಿನಾ |
 ರಾಯಣಧ್ಯಾನದಲಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮಾಡಿದನು ಮನವ ||೪೨||

ನರರಿಗೀಬಲುಹೆಲ್ಲಿಯದು ವಾ |
 ನರರಿಗೀಕಡುಹೆಲ್ಲಿಯದು ನರ |
 ಹರಿಯ ಲೀಲಾಚರಿತವಿದು ನಾವಿನ್ನು ಕಾದುವದು ||
 ಮರುಳುತನವೆನುತಂತರಂಗದ |
 ಸರಸಿಜದ ಕರ್ಣಿಕೆಯ ಮಧ್ಯದ |
 ಲಿರಿಸಿ ರಾಮನ ಮೂರ್ತಿಯನು ಸೌಮಿತ್ರಿಗಿಂತೆಂದ ||೪೩||

ಕಲಹಕಾವ್ ನೆಗ್ಗಳರು ಲೋಕಾ |
 ವಳಿಯ ವೀರರೊಳರಿದೆನಾವ್ ನೀವ್ |
 ಜಲರುಹಾಕ್ಷನ ಬಿಂಬವೆಂಬುದು ಮರೆಯಮಾತೇನು |
 ತಿಳಿಯಲಿದು ಕಡೆಗಲಹವೆನುತಾ |
 ಕಲಿತಶರಸಂಧಾನದಲಿ ಕೈ |
 ಲುಳಿಯಲಿಚ್ಚನು ವೀರವೈಷ್ಣವನೂರ್ಮಿಳಾಪತಿಯ ||೪೪||

ಬಾಣವದಕಡಿದಬ್ಬರಿಸೆ ನಿ |
 ವಾಣತತಿ ಹೊಗಳಲು ಚತುರ್ಮುಖ |
 ಬಾಣದಲಿ ಕಡಿದಿಳುಹಿದನು ಶರನನು ನಿಶಾಚರನ |
 ಪ್ರಾಣತೊಲಗದಮುನ್ನ ಚಿಹ್ನೆ |
 ತ್ರಾಣದಲಿ ಹರಿ ವಿಷ್ಣು ಲಕ್ಷ್ಮೀ |
 ಪ್ರಾಣನಾಥಯೆನುತ್ತ ಶಿರವಡರಿತು ನಭಸ್ಥಳಕೆ ||೪೫||

ಅಡರೆ ಮಸ್ತಕನಭವ ಹರಿಸವ |
 ಕಡರಿತಾತ್ಮಜ್ಯೋತಿಗೇ ಬಿಳ |
 ಗಿಡುತಲುಚ್ಚಳಿಸಿದುದು ರವಿಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯದಲಿ |
 ರುಡಿನವರಮಾನಂದರಸದು |
 ಗ್ಗಡದಲೇ ಬೊಮ್ಮಾದಿಗಳು ಬೆರ |
 ಗಿಡೆ ಬಹುಶೃತಿ ಹಾರವಿಸೆ ಸನಕಾದಿಗಳು ನಲಿಯೆ ||೪೬||

ಮಿಸುಪಮಣಿಮಯಮಂಡಲವ ಥಾ |
 ಳಿಸುವ ಕದಪಿನ್ ಮುಗುಳುನಗೆಲಂ |
 ಬಿಸಿದವದನದ ವೀರರಸದಭಿನವದ ಲೋಚನದ |
 ಅಸುರಪತಿ ಲಂಕೇಶ್ವರನ ಮೊಗ |
 ರಸದಶಿರಿಕೆಲಿಶಿಡಿದವೊಲ್ಲಲೆ |
 ವಿಶಿಖಮುಖದಲಿ ಕೆಡದುದಿಳಿಗತ್ತಿಕಾಯರಕ್ತಸನ ||೪೭||

ಹೊರಳಿದನು ಬಳಿಕವನ ಸಾರಥಿ |
 ಸುರಿವ ಕಂಬನಿಗಳಲಿ ಮಡಿದನು |
 ಬೆರಳಳಶೃಜಲಂಗಳನು ಲಂಕೇಶನರಡನೆಯ ||
 ಹರಿಪರಾಯಣನಸ್ತಮಿಸಿದನೆ |
 ಹರಮಹಾದೇವನೆತ ದುಗುಡದ |
 ಲರಿಯಮನು ಹಮ್ಮೈಸಿಬಿದ್ದನು ಪಡುವಣಬುಧಿಯಲಿ ||೪೮||

ಅತಿಕಾಯನು ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಅನೇಕಬಗೆಯಾಗಿ ಸದುಪದೇಶ ಮಾಡಿದರೂ, ರಾವಣನು ತನ್ನ ಭಲವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸ ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಮಗನಾದ ತನಗೆ ರಾಮನ ಭಟರೆದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಕಾದಾಡಲಿಕ್ಕೆ ವೀಳಿಯವ ಕೊಡಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ತಂದೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗನುಸರಿಸಿ ನಿಸ್ಪ್ರಹಭಾವದಿಂದ ಯಾವ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯದೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ, ಮುಕ್ತಿ ವನಿತೆಯನ್ನು ಕೂಡಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಇದರಂತೆ ಹುರುಡುಂಟಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಕೂಡ ತನ್ನಂತೆಮಾಡಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳಕಡೆಯಿಂದ ಶಾಬಾಸ್ ಎಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯೊಡನೆ ಕಾದಾಡುವಂತೆ ಕಾದಾಡಿ ಮಡಿವು ವೇದಾಂತಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು.

ಯುದ್ಧದಭರದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಜರ್ಜಿತರಾದ ಭಟರಿಗೆ ನೆಪೋಲಿಯನನಂತೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುಮಾಡಿ ಅವರಿಗೊದಗತಕ್ಕ ಭಾವೀಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ರಣದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹುರುಂಟಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಯು:— ಮತ್ತು ತೈಮೂರಲಂಗನಂತೆ ಕ್ಷಾತ್ರ ಯೋಧರ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ದ್ವೇಶಿಸಿ-ನೀವು ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿಗಳಾದಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ರಾಜರ ವಿಪುಲ ಸಂಪತ್ತು ನಿಮ್ಮದಾಗುವದು. ಅವರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಿಮ್ಮರಾಣಿಯರಾಗುವರು-ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಆಶೆದೋರಿಸಿ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಆಣೆಮಾಡಿ ಜಯಪತಾಕೆಯನ್ನು

ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ತೈಮೂರಲಂಗನ ಉದಾಹರಣೆಯು-ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅತಿಕಾಯನಂಥ ಸೇನಾನಾಯಕನು ಭಕ್ತಿಯುಧವನ್ನು ತನ್ನ ದೇವನೊಡನೆಸಗಿದ ಉದಾಹರಣೆಯು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಜನರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಅತಿಕಾಯ ರಂಥ ವೀರಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ಅವನ ಭಟರಂಥ ನಿರ್ವಾಹಿ ರಣಗಲಿಗಳೂ ಬೇಕಾಗಿರುವರು.

ಈಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕೋಶಗಳನ್ನು ಬೆಳಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ತರದ ಕಪಟೋಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಕ್ರೂರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನೂ ತಮಗೆ ದುರಾದವರ ಮೇಲೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಲೋಕನೆಮ್ಮದಿಯು (world peace) ಆಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ ವ್ರತಾಚರಣೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುವದೆಂದು, ಕೈ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಮಾಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಜಿಯವರ ಯುಕ್ತಿಯು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗುವದು. ಮೊದಮೊದಲು ಲೋಕಕಂಟಕರ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವೀರರು ಆಹುತಿಯಾಗುವರು. ರಾಕ್ಷಸೀ ಹೃದಯರ ಮುಂದೆ ನೀತಿಯು ಸಾಗದು. ಧರ್ಮವು ನಡಿಯದು. ಸೇರಿಗೆ ಸವ್ವಾಸೇರು ಆದರೇನೇ ಅವರು ಬಗ್ಗುವರು. ಆದರೆ ತಾವು ಸೋತೆವಲ್ಲ ಎಂಬ ಕುನಸುಅವರಲ್ಲಳಿದು, ಪುನಃ ಅವರಲ್ಲಿ ಯುಧವಾಡಿ ಜಯಗಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿರೋಧ ಭಾವಾಂಕುರವು ಮೊಳೆತು, ಅವರನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡ್ರಿಸಲಾರದು. ಅಹಿಂಸಾತತ್ವದಫಲವು ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ದಯೆಯನ್ನು ಕರುಣಾಭಾವವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸದಿರದು.

ಅತಿಕಾಯನ ರಣಬೋಧೆಯು ಅಹಿಂಸಾತತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ತೀರ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವದು. ಯಾವುದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. “ಹರಿಯು ಯುಗಯುಗದಲ್ಲವತರಿಸಿ ಜಗಕೆಕಂಟಕರಾದವರನ್ನು ತರಿಸುವನು ಕೊಲುವನು ಇದು ವೇದ ಮಾರ್ಗಕಣಾ” ಎಂದು ಮುಂದಿನ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮಂಡೋದರಿಯು ರಾವಣನಿಗೆ ಹೇಳುವಳು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೂಡ ವಾಚಕರು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿತಂದು, ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಗಂನೆಯ ಪಾಠ

ರಾಮನ ಮಾಟದಶಿರವೂ ಸೀತೆಯ ಶೋಕವೂ

[ಹೀಗೆತಾಯಿಯ ಬುದ್ಧೀಮಾತನ್ನೂ ಮಗನ ಸದುಪದೇಶವನ್ನೂ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸಿವ್ವಿಗನಾದ ವಿದ್ಯಾಜ್ಞಹ್ವನನ್ನು ಕರಿಸಿ ಆತನಿಂದ ಒಂದು ರಾಮನಂಥ ಶಿರವನ್ನು ರಚಿಸಹೇಳಿ ಆ ಶಿರವನ್ನು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯಮುಂದೆ ಚೆಲ್ಲುವಂತೆ ತನ್ನ ಪರಿಚಾರಕರಿಗೆ ರಾವಣನು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಅದರಂತೆ. ಅವರು ಹೋಗಿ ರಾಮನ ಮುಖವನ್ನು ಸೀತೆಯಮುಂದಿಟ್ಟುಬಳಿಕ, ರಾವಣನು ಹೋಗಿ ಇಗೋ-ನಿನ್ನ ಗಂಡನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಮಡಿದನು, ಈ ಶಿರದಿಂದ ನೆತ್ತರುಗಿಯುತ್ತದೆ ನೋಡು, ಇದು ರಾಮನ ಖಡ್ಗ, ಇದು ಅವನ ಕವಚ, ಇದು ಅವನ ಧನಸ್ಸು”, ನೋಡೆಂದು ಸೀತೆಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿ ಸೀತೆಯು ಆ ಮುಖಮಂಡಲವಂಕಂಡು ರಾಮನೆಂದಾನಂಬಿ ಹೌಹಾರಿ ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬೀಳುವಳು. ಆ ಶಿರವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಂಡು]

ನೊಸಲ ನೊಸಲಿಂದೊರಿಸಿವಳು ಚುಂ |

ಬಿಸಿದಳುಭಯಕದವುಗಳ ದಿ |

ಟೈಸಿದಳೊಲದಳು ಮುದ್ದುಗೈದಳು ಲಲ್ಲಿವಾತಿನಲಿ ||

ಒಸದು ಕೈಮುಂಡಾಡುತಾಲಿಂ ||

ಗಿಸಿದಳನುರಾಗಪ್ರಸಂಚದ |

ಕೊಸರಿಕೆಯ ಕಳವಳದ ಮೈಮರವೆಯಲಿ ಭೂಜಾತಿ ||೧||

ಆಗದಿರನೆನ್ನರಸನೆಂದಳು |

ರಾಗಸಮರಸ ಭರಿತಮನ್ಮಥ |

ನಾಗದಿರ ನೆನ್ನಯ ಮನೋವಲ್ಲಭ ಮಹೀರಮಣ ||

ಆಗದಿರನೆಲೆಸರಮೆ ತನಗಿನಿ ।
 ತಾಗಲಿದ್ದುದೆ ತ್ರಿಜಟಿಕೇಳ್ ।
 ತಾಗಿತೇತನಗಕಟ ದುಷ್ಕೃತವೆಂದಳಂಬುಜಾಕ್ಷಿ ||೨||

ಹರಿವೃತದಿ ಯರಸಿನದಶಿರಿಸೀ ।
 ವರಸುತದೆ ಸೀಮಂತದೊಳು ಹಂ ।
 ಕರಿಸುತಿದೆ ಕಾಡಿಗೆಯ ಗಾಡಿನತನದ ಸೌಭಾಗ್ಯ ||
 ಮುರಿವೃತಿದೆ ಮೂಗುತಿಯ ಬೆಳಗೋ ।
 ಸರಿಸುತಿದೆ ಮುತ್ತಿದಿ ತನವೆಲೆ ।
 ಸರಮೆ ಕಳುಹೌ ಬೇಗಪತಿಯೆಡೆಗೆಂದಳಾಸೀತೆ ||೩||

ಜೀವನನು ಹಿಡಿದಿದೆನಾರಾ ।
 ಜೀವನೇತ್ರನ ನೆರವಭರದಲಿ ।
 ಜೀವವಿದು ತಾನಿದ್ದುಫಲವೇನೀಧರಿತ್ರಿಯಲಿ ||
 ಜೀವವಿದ ನೆಲೆಸರಮೆ ಕೇಳುಮ ।
 ಜ್ವೀವಿತೇಶನ ಬಳಿಯಬಿಡುವೆನು ।
 ಸಾವುಪಾಯವಹೇಳು ತನಗೆನುತಳಲಿದಳು ಸೀತೆ ||೪||

ತ್ರಿಜಟಿ— ಬಿಸುಡು ಬಿಸುಡೆಲೆ ದೇವಿ ಶಿರವಿದು ।
 ವಸುಮತೀಶನದಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿದಿ ।
 ರಸುರಕೃತ್ಯದ ಕೃತಕವಿದು ಬಿಸುಡೆನುತ ಹರಿತಂದು ||
 ಶಶಿಮುಖಿಯ ಶಿರಿಕರದ ಶಿರವನು ।
 ಬಿಸುಡಿಸಿಕೆದರಿದಳಕಪಂಬ್ತಿಯ ।
 ಪಸರಿಕೆಯನೇವರಿಸಿ ನಿಲಿಸಿದರಳಲನವನಿಜೆಯ ||೫||

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸರಮೆ ತ್ರಿಜಟಿರು ಇದು ರಾಕ್ಷಸರ ಮಾಯಾ
 ರಚನೆಯು, ಇದು ನಿಜವಾದ ಶಿರವಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಜಾನಕಿ ಯನ್ನು
 ಶೋಕದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡಿದರು.

ಇಂದ್ರಜಿತುವು ಬಹು ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆಕಾದಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದಿದಬಳಿಕ, ಮಂಡೋದರಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯಿಡೆಗೆ ಬಂದು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ತಿಳಿಹೇಳುವಳು.

ಮಂಡೋದರಿ:- ಮರುಗಲೇಕಿನ್ನರಸ ಕೇಳರಿ |

ದರಿದುಪರವಧುವಿನಲಿಪಾತಕ |

ಕುರಿಸಿನಾರಿಯ ಕರದುಕೊಂಡಾ ಬಳಿಕಮಾತೇನು ||

ಅರಿದುಮೊದಲಲಿ ಮಾನಹೇಳಿದ |

ತೆರನತೋರದೆ ತಮ್ಮನುಚಿತವ |

ನರಿಯದಾದೈಕಾಳಗವಮಾಡಿದೆ ನಿರರ್ಥವಲಿ

||೬||

ಅಕ್ಷಯದ ಫಲವೊಲಿವಡಂಭೋ |

ಜಾಕ್ಷಿಯನುಬಿಡು ಮಗನಿವವಿರು |

ಪಾಕ್ಷನೊಬ್ಬನೆಸಾಕುಕರಸು ವಿಭೀಷಣಾಸುರನ ||

ರಕ್ಷಿಸಾ ಪಟ್ಟಣವನಾಕಮ |

ಲಾಕ್ಷನತಿಕಾರಣಿಕನಮ್ಮನು |

ಪೇಕ್ಷಿಸನು ಬಳಿಕನಿತರಲಿಕೇಳೆಂದಳಾಕಾಂತೆ

||೭||

ರಾಮನೀಜಗದಯ್ಯನೆಂಬುದು |

ಭೂಮಿಯಲಿತಾಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಮ |

ಹಾಮಹೀಸುತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂಬುದು ಸಕಲಜನಜನಿತ ||

ಆಮಗಧ ತನುಜಾತನೂಭವ |

ನಾಮಹಾಶೇಷನುಕಣಾರಿವು |

ಭೀಮಬಲಮರ್ಕಟರು ಸುರರೆಂದರಿಮನಸ್ಸಿನಲಿ

||೮||

ಆದರೀಹದನರಿದು ಮರೆಯೊಗು |

ವುದೇಮಹಾಸುಪ್ರಾಧಿನೀಬದು |

ಕೆಡಡೆನೆರೆಯದೆ ಪುತ್ರಮಿತ್ರಕಳತ್ರಸಂದೋಹ ||

ಹದುಳವಿರದೇ ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯದ |
 ವಿದಿತವೈಭವಬೇಡಮೂರ್ಖರ |
 ಮದದ ಮುಂದಣಿಗರಸನಾಗದಿರೆಂದಳಾಕಾಂತೆ ||೯||

ಹರನಬಿಲ್ಲನು ಮುರಿದುಸೀತೆಯ |
 ವರಿಸಿದಂದೇನರಿಯಬಾರದೆ |
 ಧುರ ವಿಜಯನಾರೀಚ ವೀರಸುಬಾಹುಯೆಂಬವರ ||
 ಹರಣ ಗೊಂಡಂದರಿಯಬಾರದೆ |
 ಖರವಿರೋಧ ತ್ರಿಶಿರದೂಷಣ |
 ರದತಲೆಗಳಕಂಡು ಕೆಣಕುವುದುಚಿತವೇನಿನಗೆ ||೧೦||

ಜಗದರಕ್ಷಣಿಗಾಗಿ ಹರಿಯುಗ |
 ಯುಗದೊಳವತರಿಸುವನು ಕೊಲುವನು |
 ಜಗಕೆ ಕಂಟಕರಾದವರನಿದು ವೇದಮಾರ್ಗಕಣ ||
 ಮೊಗಸದಿರು ಮೂರ್ಖತೆಗೆಮಾರಿಯ |
 ಮೊಗಕೆನಿಲದಿರು ಮೂರುದಿವಸದ |
 ಹಗರಣಕೆಹರಿಸದಿರು ಘಟವನುಯೆಂದಳಾಕಾಂತೆ ||೧೧||

ರಾನಣ:—

ಕೇಳು ಮಂಡೋದರಿವಿಚಾರಿಸಿ |
 ಖೂಳನನು ಮಾಡದೆನ್ನ ಜನ್ಮಗ |
 ಕೇಳನೊಲ್ಲದೆ ಬಂದೆನಾಜನ್ಮತ್ರಯಂಗಳಲಿ ||
 ಹೇಣಿಕೆಯಲ್ಲಿನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದ |
 ಪಾಳೆಯವುನಮಗುಂಟು ಕಳಿದಡೆ |
 ಮೇಲೆಜಗದೊಳಗುತ್ತ ಮದಜಯಜವಿಯರಾವೆಂದ ||೧೨||

ಬಲ್ಲೆ ನೀರಘನಾಥಲಕ್ಷ್ಮೀ |
 ವಲ್ಲಭನು ತಾನೆಂಬುವದುನುತಾ |
 ಬಲ್ಲೆ ನವನಿಜೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯುಂಟುದನಾಹವಕೆನೆರೆದ ||

ಭಲ್ಲುಕರು ಮರ್ಕಟರುಸುರರೆಂ |
 ದೆಲ್ಲವೇತಕೆ ಕೇಳುರಣಮುಖ |
 ದಲ್ಲರಾಮನಕೂಡುವುದು ಸಂಕಲ್ಪತನಗಿಂದ ||೧೩||

ಕಡೆಯ ಮಾತಿದು ನೀನುಬೇರಿಂ |
 ನೊಡಬಡಿಸಬೇಡೆಂದು ಹಿಂದಕೆ |
 ನಡದಕೆಲಸವಿದೆನ್ನ ಹಿವೈಯಮಾಡಿಹಿಂಡದಿರು ||
 ತಡೆಯಬೇಡೆನ್ನೇನು ತರುಣಿಯ |
 ಮುಡಿಯನುಗುರಲಿತ್ತಿದ್ದ ಕಂಣಲಿ |
 ಜಡಿನನೀರ್ಗಗಳನೊರಸಿನಂಬಿಸಿ ಕಳೆದನಾದಿನವ ||೧೪||

ಟಿಪ್ಪಣಿ:- ಮಾಯಿಕ ರಾಮನನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ರಾಕ್ಷಸರು ಈಗಿನ
 ವಿಜ್ಞಾನಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಹಿಂದುಳಿದವರಲ್ಲ. ಅವರ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಗತಿಯು
 ಬಹು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಈಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರದೊಂದು
 ಶೋಧವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಅವತರಿಸಿ ಇದೆ.

**From Sunday Times 19th February
 1939.**

ROBOT WITH HUMAN VOICE

FOR THE WORLD FAIR

An electric device, which can imitate the human speech, has been invented by the engineers of the Bell Telephone Laboratory, United States. Called the Voder, (short for voice operation

demonstrator) it will be exhibited at the New York World Fair.

Unlike the telephone receiver or the loud speaker which only reproduces speech the Voder originates speech at the touch of an operator, synthesizing sounds to form words.

The engineers who built it, had found during their telephone researches that by means of electrical filters and other complicated gadgets, they could produce twenty-three basic sounds and that intelligible speech could be synthesized from various combinations of these sounds, controlled by a skilled operator, manipulating a keyboard and foot pedal.

Mimics and Imitates

The machine's possible sound combinations are so various that Voder can imitate the injections, overtones and shading of human action. By altering pitch it can change from a man's voice to a woman's or child's. It can mimic animal sounds, locomotive whistles, the noise of an airplane engine.

But Voder has one drawback. It cannot sound the letter "I" naturally; when the keys were manipulated for the word "Bell Telephone," it gave it as something like Behrw Tehwephone.)



೧೧ನೆಯ ಪಾಠ

ಸುಸಾರ್ಥನ ರಣಬೋಧೆ

[ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಇಂದ್ರಜಿತುವಿನ ದೇಹವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾವಣ ಮತ್ತು ಮಂಡೋದರಿಯು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಳಾಪ]

ರಾವಣ— ಸಿರಿಯದೇಕಿನ್ನೀ ಜಗತ್ರಯ |
ದರಸುತನವಿನ್ನೇಕೆಕಾಮಿನಿ |
ಯರಕಟಾಕ್ಷ ಕಳಾಪಕೇಳೀವ್ಯಸನವಿನ್ನೇಕೆ ||
ತರುಣಕೇಳಾ ನೀನಲ್ಲದೇಕೀ |
ಹರಣವೆಲೆ ಸುಕುಮಾರನುಡಿಯೈ |
ಕಿರಣವಿಲ್ಲಶಶಿಯವೋಲು ತಾನಾದನೇಯೆಂದ

||೧||

,, ಹೇಳುಬದ್ಧಿಯ ನಮಗೆ ಮುಂದಕೆ |
ಬಾಳಲೋ ಬೀಳಲೋಮಹಾಲಯ |
ಬಾಲಕಿಯ ಬಲುಜವ್ವನದ ನೆಲೆಮೊಲೆಯಪ್ಪಿನಲಿ ||
ಕಾಳಕವಿದುದು ಬಿನ್ನ ಬಿಳಕಿಗೆ |
ಕೇಳಿದ್ದೈಯೆಲಿಕಂದ ತನ್ನಯ |
ನಾಲಿಗೆಗೆಮುಳ್ಳುರಿದುದುತ್ತರವಾವುದೆನಗೆಂದ

||೨||

೨೨ ರತಿಕಲಾಸುಪ್ರಾಥಿಯಲ್ಲದ |
 ಸತಿಯಸೊಬಗಿದ್ದೇನು ಫಲಸಂ |
 ನುತಗುಣಾಧಿಕನಲ್ಲದವನಾಕಾರ್ಯವೇನುಫಲ ||
 ನುತರನಾಲಂಕಾರವಿಲ್ಲದ |
 ಕೃತಿಯ ಸೊಬಗಿದ್ದೇನು ಫಲನಿಜ |
 ಸುತವಿಹೀನನಬದುಕುಲೋಕದೊಳೇನು ಫಲವೆಂದ ||೩||

ನಾನಭಾಗ್ಯನುಕಂದನಿನ್ನಿಂ |
 ದೇನುಕೊರತೆ ಮಹಾಹವದೊಳುರೆ |
 ಹಾನಿಹೊದ್ದದೆ ಹಗೆಯ ಜಯಸಿದೆಪದ್ಮಜಾಸ್ತ್ರದಲಿ ||
 ಅನಿಸಿವೆಸಂವರ್ತಮೃತ್ಯುವಿ |
 ನಾನನಕೆ ಬಳಿಕೊಮ್ಮಿನಲಿಚತು
 ರಾನನಾಸ್ತ್ರದೊಳಲ್ಪಪುಣ್ಯರು-ನಾನಲೇಯೆಂದು ||೪||

ಬೇಡನಾಗದೆ ರೋಮದಲಿಖಯ |
 ಖೊಡಿಯಲ್ಲದೆ ಮಗನೆಖಾಡಾ |
 ಖಾಡಿಯಲಿನೆರೆಕಾದಿ ಕೊಂದೆಯಲಾ ಮಹಾಬಲರ ||
 ಅಡನಾಲಿಗೆ ಯಿಲ್ಲವಿಷಯದ |
 ಲಾಡಿಮಕ್ಕಳಮರಿಗಳನು ಹೋ |
 ಗಾಡಿದನು ಖಳನೆನ್ನದಿರನ್ನೇನುಗತಿಯೆಂದ ||೫||

ಮಂಡೋದರಿ- ಕೇಳಿಬಂದಳು ಬಳಿಕ ಸೊಸೆಯರ |
 ಮೇಳದಲಿ ಮೊರೆಯಿಡುತವದನನ |
 ಸೂಳವಿಸಿಕೊಳುತ ಸುರರಾಯನರಾಣಿ ಮಗನೆಡೆಗೆ ||
 ಬಾಲಹಾಬರ್ತಿಮುಖರ ಹೈ |
 ಸ್ಥೂಲಹರಣನ ಭಾನುನೀರತಿ |
 ಲೋಲಹಾಹಾ ಕಂದಹಾಯೆಂದೊರಗಿದಳು ನೆಲಕೆ ||೬||

ಎನ್ನ ಸೊಬಗಿನ ನೋಟದುತ್ತಮ |
 ಕನ್ನಡಿಯನೊಡೆಬಡಿದರೋಹಾ |
 ಯನ್ನಚಿಂತಾಮಣಿಯಕದ್ದರೊ ಕಾಣುತಕಟಕಟ ||
 ಎನ್ನಭಾಗ್ಯದ ನಿಧಿಗಿಸವದರೊ |
 ಕನ್ನವನು ಮೊರೆಯಿಡುವಮಾತನು |
 ಮನ್ನಿಸುವರಿಲ್ಲವೊ ವಿಚಾರದೊಳಿಂದಳಾಕಾಂತೆ ||೭||

ಆಸೆಗೊಡುವವರಿಲ್ಲದಕಟಾಪರ |
 ದೇಶಿಗಿತಿ ನಾನಾದೆನೇನೆರೆ |
 ದೋಷವಿಲ್ಲವೆನಿಮಗೆ ಕಂದನಕೊಂದವರುನೀವೆ ||
 ಲೇಸುಮಾಡಿವಿವಾಳಿಗಿತ್ತಾ |
 ದೇಶವನು ನೀವಾಪಾಲಿಸಲು |
 ಬೇಕೈಸಲೇಯಿಂದಬಲೆಮೊರೆಯಿಟ್ಟಳು ಸಭಾವಳಿಗೆ ||೮||

ಕಳುಹಿಬಂದಿರೆಮಗನಹಗೆವನ |
 ಕೊಲೆಗೆಗುರಿಮಾಡಿವಿರೆ ಬವರಕೆ |
 ಬಲಿಯೆಕೊಟ್ಟರೆ ಬಾಯಿಗಡಸಿದರೇಲಯಾನನನ ||
 ಚೆಲುವಚನ್ನಿಗಚದುರನಲಿನೀವಾ |
 ಛಲವಮೆರದಿರೆ ಕೇಡುತನಗೊ |
 ಬ್ಬಳಿಗೆ ಬಂದುದಲಾಯೆನುತ ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟಳಾಕಾಂತೆ ||೯||

ಅರಿದಶಿರವನು ತೆಗೆದುಮುಂಡದ |
 ಕೊರಳಿನಲಿಸಸಿರಿಸಿಮುದ್ದಿಸಿ |
 ಮರಳಿಚೈಮುಂಡಾಡಿವಿಟ್ಟು ಲಲ್ಲವಾತಿನಲಿ ||
 ಕರಕರದಡೋಯೆನ್ನೆಯಲೆ |
 ತರುಣ ತಾಯಿತಾನಲ್ಲವೇತಾ |
 ಕರಗವೇಕರಣಗಳು ತನ್ನಲಿಯಿಂದಳಾಕಾಂತೆ ||೧೦||

ಮಂಡೋದರಿಯು ರಾವಣನನ್ನು ದೂರುವಳು

ಮೃತ್ಯುವಾದಳೆ ಮಗನಸೋದರ |
 ದತ್ತಿ ತಮ್ಮಣ್ಣನನು ಬೊಧಿಸಿ |
 ಕಿತ್ತು ಬಿಸುಟೆಳೆಬೇರತನ್ನ ಯಪುತ್ರ ಸಂತತಿಯ ||
 ಹೆತ್ತೊಡಲು ಹಾಳಾಯ್ತು ಕಂಡಿರೆ |
 ಯತ್ತಿ ಸಲಹಿದ ತೋಳುನೆರೆಮುರಿ |
 ಯಿತ್ತು ಕಂಡಿರೆಯೆನುತಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಯ್ದು ಳಬಲೆಯರ ||೧೧||

ತಲೆಯ ತಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡುಮೇಲುದ |
 ಕೆಲಕಡೆಗೆ ಮರೆಮಾಡಿಮುದ್ದಿಸಿ |
 ಮೊರೆಗೊಳಿಸಿಕೂಗಿರಿದು ಮಲಗಲೆಕಂದಮಲಗಿನುತ ||
 ನೆಲನಮೇಲಿಳುಹಿದಳು ಕರದಳು |
 ಕೆಳದಿಯರ ಜೋಗುಣಕೆದಶಶಿರ |
 ನೊಳಗುತಾಪಿಸಿ ಕೊಸರಿದಳು ಕರದಳುನಂದನನಗುಣಗಣವ
 ||೧೨||

ಕೆಲಕೆಸಾರ್ದರು ಕಾಮಿನಿಯಕಾ |
 ವಲಿನಕಾಂತೆಯರಂಜಿಕೆಯಲುರೆ |
 ಚಲಿಸದವೊಲೀಕ್ಷಿಸಿದಳಬಲೆಕಟಾಕ್ಷದಲಿಖಳನ ||
 ಕೊಲಲು ಬಂದನಲಾ ಯೆನುತತಳ |
 ವೆಳಗಿನಲಿತಲೆ ಮುಸುಕಿನಲಿರಘು |
 ಕುಲಲಲಾಮನ ರಾಮ್ರಾಮನುತರ್ದಿಗಳಂಬುಜಾಕ್ಷಿ ||೧೩||

ಸತಿಯಕಾಣುತ ಖಂಡೆಯವನುಗಿ |
 ದತಿಸುಸದರಕ್ಕಸನು ಲಲನಾ |
 ಹತಿಗೊಡಂಬಟ್ಟಿರಗುವನಿತರೊಳವನಮಂತ್ರಿಗಳು ||
 ಮತವಿದಲ್ಲಿನುತಡ್ಡವಿಸಿದೂ |
 ಹತಿಯ ಹಸ್ತವಹಿದಿದುರಣ |
 ನಿಷ್ಕೃತಿಗೆ ರಂಜಕವಾವುದನಿತರೊಳಿಂದರವರಂದು ||೧೪||

ಇವಳ ದೆಸೆಯಿಂದೈಸಲೇನ |
 ಮೃವರು ನೆಮ್ಮಿದರಂತಕನನಿಜ |
 ಭವನವೀಧಿಯಲಿವಳತಲೆಯನು ಹೊಡೆದಬಳಿಕಿನಲಿ ||
 ಇವಳಬಿಡಿಸಲು ಬಂದಮ್ಮಗಮಾ |
 ನವಭಟಾಳಿಯ ಕೊಲುನೆಂದನ |
 ತವಕಿಸಲು ತಗ್ಗೊತ್ತಿ ಬಳಿಕಸುಪಾರ್ಶ್ವನಂತೆಂದ ||೧೫||

ಸುಪಾರ್ಶ್ವ— ಕೀರ್ತಿಯಹುದರಿಭಟನ ಸಮರದೊ |
 ಛಾರ್ತದಲಿ ಕಾದಿದರೆ ಶೇರದ |
 ಧೂರ್ತಜನನಗದಿಹುದು ರಾವಣನಧಿಕಬಲನೆಂದು ||
 ವಾರ್ತೆಮುಂದಣಯುಗಗಳಲಿ ಸಂ |
 ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿಹುದದರಿನೀನಪ |
 ಕೀರ್ತಿಯನು ಕೈವಿಡಿಯದಾಜಿಗೆ ಮನವಮಾಡಿಂದ ||೧೬||

ಲೋಕದೂಷಣವನ್ಯನಾರಿಯ |
 ಸೋಕುತಾನದು ಹಗೆಯಜಯಸದು |
 ಸೋಕಿದಬಲಿಗೆ ಮನವಮಾಡುವದು ತೋಜೆರಾಯರಿಗೆ ||
 ಸಾಕುತಿರುಗಿರಿ ಧೈರ್ಯಧರ್ಮವ |
 ನೂಕುತೆಲೆ ಕಡುಖೂಳರಿರವಿಟಿನಾ |
 ಯಕನ ನೆಳಲಾಗದಿರಿ ನಡೆರಣಕೆ ನೀವೆಂದ ||೧೭||

ಚಾಚುನಮ್ಮನು ನಮ್ಮಜೀವವಿ |
 ರೋಚನದ ಮೇಲರಿಯಕೊರಳಿಗೆ |
 ಚಾಚುಚಟುಲಚವೇಟಿಕದ ಚೂರಿಸುವಖಂಡಿಯವ ||
 ಆಚಟುಳಬಲ ನಿನ್ನ ಬಲುಹನು |
 ಚಾಚಿದರೆ ಬಳಿಕರಿದುಕೋಸಚ |
 ರಾಚರಾತ್ಮಕನೆಂದು ಸತ್ಯವಿದೆಂದು ನುಡಿಯೆಂದ ||೧೮||

ತಿರುಹಿದನು ಬಳಿಕಸುರರಾಯನ |
 ಹೊರದಕೋವದ ತಾಸಶಿಖಿಯನು |
 ವರವಚೋವಿನ್ಮಾಸನಯವಿಸ್ತರದನೀತಿಯಲಿ ||
 ಪರಿಹರಿಸು ಕೈವಿಡಿದುತಂದಾ |
 ಭರಿತಸುತಶೋಕಾಗ್ನಿದಾಹದ |
 ತರುಣಿ ಮಂಡೊದರಿಯನುಪಚರಿಸಿದನು ವಿನಯದಲಿ ||೧೯||

ಅಳಲಿದಿರು ಕೇಳಬಲೆರಣದೊಳ |
 ಗಳಿದ ನಿನ್ನ ಕುಮಾರವರ್ಗವ |
 ನಿಲಿಸುವೆನು ನಿನ್ನಿದಿನಲಿ ನಿರೇಜಭವಹರರ ||
 ಗಳಕೆ ಖಡ್ಗವನಿರೈಮುನ್ನಿನ |
 ಹಳಮೆಗಿಮ್ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಸುಖವುಯ |
 ದೊಳಗೆ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವ ಮಾಡುವೆನುತಾನೆಂದ ||೨೦||

ಬಳಿಕವರನಾ ಸಚಿವಪತಿ ನಿಜ |
 ನಿಳಯಕವರನು ಕಳುಹಿಕಡುಗ |
 ತ್ರಲೆಯಕೈದೀವಿಗೆಯ ಪಾಳೆಯದಪಸರದಲಿ ||
 ಒಳುಭಟರನೊಳುದಂತಿಗಳನ |
 ಗ್ಗಳೆಯ ತೇಜಯ ತಿಂಥಿಣಿಯ ತೇ |
 ಗಳನು ಮೇಳೈಸಿದನು ಕೂಡಿಕೈದನುಂಕೈದುಗಳ ||೨೧||

ಒಡದು ಭಂಡಾರವನು ಮೊಗಮೊಗ |
 ದಡಿಕಿದನು ಮನದಣಿಯ ಮಣಿಮಯ |
 ದೊಡಿಗೆಗಳ ನೀಡಿದನುಕರ್ಪುರಹಳುಕುಗಳಮೊಗಮ ||
 ಕೂಡಿತಿಯಲಿ ಚಾಚಿದನುರಕ್ತಸ |
 ಪಡೆಗೆ ನಾಳಿನಸಮುಖದಲಿ |
 ಮಡಮುರಿದಡಿಹಪರಕೆಬಾಹಿರರಹಿರಿನೀನೆಂದ ||೨೨||

ರಕ್ಕಸರು ಪಶುಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದರಿದ್ದರು.

೭೧

ವೀರಕಂಕಣ ವಿಕೃತವದುನಿಜ |

ನಾರಿಯರ ಮಕ್ಕಳಗೃಹಾಲಂ |

ಕಾರವನು ಬೀಳ್ಕೊಂಬುಮೊಂದೇಚಿತ್ತರುದ್ಧಿಯಲಿ ||

ಸಾರಸಂಪದವಿತ್ತು ಸ್ವಾಮಿಯ |

ಕಾರಿಯಕೆ ಪ್ರಾಣವನುಕೊಡುವುದೆ |

ದಾರಿಯಿದು ಸದ್ಗತಿಗೆಕಾರಣವೆಂದುಸಾರಿದನು

||೭೩||

ಮಣಿಯಲಾಗದು ವೈರಿಸುಭಟಾ |

ಗ್ರಣಿಗಳಿದಿರನಲಿರಿದುಮೆರೆವುದು |

ಹಣಿಗಳಲಿ ತೋರುವುದುಕಣ್ಣಳ ನಾಜರಂಗದಲಿ ||

ಜಿಣುಗಿದಾಹವ ಸತಿಯಹಾರದ |

ಕುಣಿಕೆಯನು ಸೆಕ್ಕುವದು ಸ್ವಾಮಿಯ |

ರುಣವತಿದ್ದು ವುದೆಂದು ವೀರಸುಪಾರ್ಶ್ವನಾರಿಸಿದ

||೭೪||

ಹೀಗೆಸುಪಾರ್ಶ್ವನು ರಣವೀರರನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹುರುಡುಂಬಿಸಿ ಚತುರಂಗಬಲಸಹಿತವಾಗಿ ರಣವಾದ್ಯದಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಆನುವಾಗಲು, ವಿರೋಧಿಪಕ್ಷದ ನೀಲ ಸುಗ್ರಿವ ಮೊದಲಾದವರು ಬಹು ಶೌರ್ಯದಿಂದ ರಕ್ಕಸರೊಡನೆ ಕಾದಾಡಿದರು. ರಕ್ಕಸರು ಕೋಡಗ ಮತ್ತು ಕರಡಿಗಳ ಪಡಿಯನ್ನು ರಸ್ತಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಕಡಿದು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದರು. ರಘುರಾಮನು ಸಮುದ್ರದ ತೆರೆಯಂತೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುತ್ತಲಬರುವ ಅಸುರರ ಸೈನ್ಯವನ್ನೋಡಿ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಇವರ ಸಂಗತಿಯಂ ವಿಚಾರಿಸಲು, ಅವನು ಶುಕ, ಸಾರಣ, ಶಾರ್ದೂಲ ಇವರ ಮೂವರ ಹಿಂದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಸುಪಾರ್ಶ್ವನೆಂಬವೀರ ಶಿರೋಮಣಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ನಿರ್ಬುದವೀರರಿರುವರು. ಇವರ ಕರಳು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕುಷ್ಟಳಿಸಿ ರಕ್ತದ ಮಡಕಂಡಿತು. ಅಸ್ಥಿಗಳ ಹೇರಾಶಿಯಾಯಿತು. ಇದೊಕಂಡು “ಎನು ವೀರರೋ, ರಕ್ಕಸರು ಸೊಂಡಿಲು ಹೆದುವಿದ್ದ ಆನೆಗೆ ಸೊಂಡಿಲು ಹಚ್ಚುವರು. ಮಸ್ತಕಹೋದ ಅಶ್ವಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಹಚ್ಚಿ

ಯುದ್ಧವಾಡುವರು" ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತ
ಮಾಡುತ್ತ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅಸುರನಾಯಕರು ಯುದ್ಧವನ್ನಿಲ್ಲಿಸಿ ರಘು
ರಾಮಂಗೆ ಶರಣುಹೋದರು. ಆಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ವಿದ್ಯುತ್ಕೇಶಿಯೆಂಬ
ನಿಶಾಚರನನ್ನು ಅಸ್ತಮಾನಸಮಯಕ್ಕೆ ರಾಮನಂ ಕೊಲ್ಲಲೆಂದು ಮರೆಮಾಡಿ
ಕಳಿಸಲು, ಈ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಹನುಮಂತನು ಕಂಡು, ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ
ಒಂದು ಹೆಮ್ಮರದ ಕೊನೆಯಿಂದ ಅವನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಲು, ಆ
ನಿಶಾಚರನು ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಧೊಪ್ಪನೆ ಬಿದ್ದನು.
ರಕ್ಕಸರು ಪಶುಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದರಿದಿದ್ದರು.



೧೨ನೆಯ ಪಾಠ

ಸೇವಾಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಹನುಮನ ವಿಚಾರ

[ರಾವಣನ ಕೂಡ ಯುಧಮಾಡುವಾಗ ಅಂಗದನು ಯುದ್ಧ
ದಲ್ಲಿ ಮಡಿಯುವನು. ಸಂಜೀವಿನಿಯ ಔಷಧ ತರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ
ಬಳಿಕ, ಹನುಮನು ರಾಮನೊಡನೆ ಸೇವಾಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನಂತೆ
ಹಾಡುವನು,]

ಅವಧರಿಸು ರಾಜೇಂದ್ರಲೋಕ |
ವ್ಯವಹರಣೆಗಿದು ಸೇವೆಯೆಂಬುದು |
ಭುವನದಲಿ ಕರಕಷ್ಟದೇವರಿಗೆಂದ ಮಾತಲ್ಲ ||
ಜವನಗೆಲಬಹುದಾಲಯಗ್ನಿಯ |
ತವಿಸ ಬಹುದಾಪ್ರಳಯ ರುದ್ರನ |
ಬವರಕಾನಲುಬಹುದು ಸೇವಿಸಬಾರದಕಟಿಂದ

ಗರಳವನು ಕುಡಿದೀಕ್ಷಿಸಲುಬಹು |
 ದುರಿಯನಪ್ಪಲಿಬಹುದು ಮಾರಿಯ |
 ಸರಸವಾಡಲಿಬಹುದು ಚುಂಬಿಸಬಹುದು ಫಣಿಮುಖವ ||
 ಹರಿಯನಪ್ಪಲಿಬಹುದು ಸೀಳುವ |
 ಕರಗಸಕೆ ಕೊರಳನೊಡ್ಡಲಿಬಹುದು ||
 ಚ್ಚರಿಸಬಾರದು ಸೇವೆಯೆಂಬದನೆಂದನಾಹನುಮ ||೨||

ಮಾನಭಂಗವ ಮಾಡುವುದು ನೆರೆ |
 ಹೀನವೃತ್ತಿಯ ಬಳಸುವುದುಂ |
 ಮಾನದಾಗೆಲನೆಸುವದು ತನುವಿರಲು ಮೃತಮುಖದ ||
 ಜ್ಞಾನಗೊಳಿಸುವುದಿತರಜನಕಭಿ |
 ಮಾನಗೇಡುಗ ನೆನಿಸುವದು ರಘು |
 ಸೂನುಚಿತ್ತೈಸರಸ ಸೇವೆಗಳೆಂದನಾ ಹನುಮ ||೩||

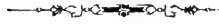
ಸೇವಿಸಾವಿನ ಸಂಗಡದಮನೆ |
 ಸೇವೆ ದುಷ್ಟಾಚಾರದಾಗರ |
 ಸೇವೆಸತ್ಯವನೊಕ್ಕಿಯಾಳುವಸತ್ಯದಾಗರವು ||
 ಸೇವೆಯವಮಾನಕ್ಕೆ ಚಾವಡಿ |
 ಸೇವೆಪಾಪದಪುಂಜಿವಿರುವದು |
 ಸೇವೆಯಿಂದತಿಕಷ್ಟವಿನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ ರಘುನಾಥ ||೪||

ಸಾವುದೇಸುಖ ಸೇವೆಗಿಂದನೆ |
 ಜೀವನನು ಸಲಹುವದರಿಂದೆಸ |
 ವಾ ವಿಭಾಕರಕುಲಜನತಿಕರುಣದಲಿ ಕೈನೀಡಿ ||
 ಪಾವಮಾನಿಯ ಬರಶೆಳದು ಸಂ |
 ಭಾವನೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಜಾಂಬವ |
 ದೇವಹೊಗಳಲು ತೆಗದುಬಿಗಿಯಪ್ಪಿದನು ಸ್ನೇಹದಲಿ ||೫||

ರಾಮ—

ಮಗನೇನೀಸೇವಕನೆ ಸೇವೆಯ |
 ಸೊಗಸುಗೊಂಬವರಾವೆನಾತಿದು |
 ನಿಗರನಿನಗಿಲ್ಲಿಮ್ಮಹೃದ್ಗತ ಮರುತನೀನೀಗ ||
 ಜಗದೊಳಗೆ ನಿನ್ನಿಂದಪೂಜ್ಯರು !
 ಬಗೆಯಲುಂಟೇ ಕಂದಹೇಳಿಂ |
 ದಗಲದಾಮೋಹವನು ಮರಳಿಚಿ ತಂದನಾರಾಮ

||೬||



೧೩ನೆಯ ಪಾಠ

(ಅ) ನೀತಿ ಸೂಚಕ ಪದ್ಯಗಳು

ದಶರಥ—

ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸಕಲಸಿರಿ ಶವ |
 ಕಿಕ್ಕಿದಖಿಳಾಭರಣವಿಭ್ರಮ |
 ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸೊಬಗು ಪತಿಶೂನ್ಯಾಂಗನಾ ವಿಭವ ||
 ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ನಾರಿಯರು ಯಾ |
 ತಕ್ಕೈಸಲುನರು ಗಡಮಹಾದೇ |
 ವಕ್ಕಟಾ ಕಡುಗೇಡಕೆಟ್ಟಿನೆ ಶಿವಶಿವಾಯೆಂದ

||೧||

,,

ಏನುಗತಿ ನಿಜವಂಶವಂಧ್ಯಾ |
 ಮಾನಿನಿಗೆ ಪತಿಯಾವೆನೇಗತ |
 ಸೊನುವಿನನೆಂದೆನ್ನ ಹೊಗಿಸರು ಸ್ವರ್ಗವನು ಸುರರು ||
 ಏನುಮಾಡುವೆನೇನುದಿಕ್ಕಿನ |
 ಗೇನುಹದನೆಂದಳಲಿಬಳುವ |
 ಹೀನ ಧೈರ್ಯನನುಪಚರಿಸಲು ವಶಿಷ್ಠನೈತಂದ

||೨||

ಹೊರದಿನಕಟಾ ತನುವನಿದಸೂ |
 ಕರ ಶುನಕನವೊಲು ಕಾಮಾ |
 ತುರದಿಮಿಗೆಕಂಗಾಣದಾದೆನು ಸುಗತಿಸಂಪದಕೆ ||
 ಯರವಿಗನು ತಾನಾದೆನಿಹಪರ |
 ನೆರಡರಲಿ ಜೀವಾವಸಾನಕೆ |
 ಹರಹಿಕೊಂಬನಲಾಕೃತಾಂತಕನೆನುತ ಶೋಕಿಸಿದ ||೩||

ಕೌಶಿಕಮುನಿಯು ತನ್ನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಹಾವಳಿಯು ಬಹಳವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ರಾಮನನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಕಳಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನಂ ಒಡಂಬಡಿಸಿ ಕರಕೊಂಡು ಬರುವದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಾಟಕಿ ಯೆಂಬ ರಕ್ಷಸಿಯು ಅವರನ್ನು ಬಾಧಿಸಹತ್ತಲು, ಕೌಶಿಕನು ಇವಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಲು, ರಾಮನು ಸ್ತ್ರೀಯರಂ ಕೊಲ್ಲುವದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಧರ್ಮವಲ್ಲೆಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಮುನಿಸು ಧರ್ಮ ಕಂಟಕರಾದವರ್ಯಾರೇ ಇರಲಿ, ಅವರಂವಧಿಸುವದೇ ಪರಮಾರ್ಥ ಸಾಧನವೆಂದು ಹೇಳಿ ರಾಮನಿಂದ ತಾಟಕಿಯಂ ಕೊಲಿಸುವನು.

ರಾಮ— ಹೆಂಗಸಿವಳಿವಳಸುವ ನುಚ್ಚುವ |
 ದಂಗವೇಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆಮ್ಮ |
 ಪತಂಗಕುಲದರಸುಗಳು ನಗದಿಹರೇ ಸುರೇಂದ್ರನಲಿ ||
 ಭಂಗಬಡಸದೆ ಬಿಡುವುದೇ ದಿಟ ಭಟ |
 ರಿಂಗೆ ಬೆಸಸದಿರಿನಿತನೆನುನಿ |
 ಪುಂಗವನು ನಸುನಗುತಲಾ ರಘುನಾಥಗಿಂತೆಂದ ||೪||

ಕೌಶಿಕಮುನಿ— ಎಲೆಕಕುಸ್ಥ ಜಕೇಳು ಲೋಕವ |
 ಹಿಳದಳಿದಳಿವಳಂದದಲಿ ಹಿಂದಣ |
 ಬಲಿಯತಂಗಿಬಳಿಕ್ಕದೂರಾಯ್ತವಳದೆಸೆಯಿಂದ ||

ಬಲಿವಿರೋಧಿಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೈಕಡು |
 ಗಲಿಯಗಲಿದನು ಶಕ್ತನವಳನು |
 ಕೊಲೆಗೆ ಕೊಕ್ಕುರಿಸಿದನು ಕಾಲಗ್ರೀವಮೃತ್ಯುವಿನ ||೫||

,, ಧರಗೆಕಂಟಕರಾದವರ ಸಂ |
 ಹರಿಸುವದೆನ್ನಪನೀತಿ ಸುಜನರ |
 ನಿರತಿಶಯ ರಕ್ಷಿಸುವದೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಧರ್ಮಕಣ ||
 ನಿರುತವಿದು ಪರಮಾರ್ಥದಲಿ ಸಂ |
 ಹರಿಸು ಸಂದೇಹವನು ಮನದೊಳ |
 ಗಿರಿಸದೀರಕ್ಕಸಿಯನೆಲೆ ರಘುನಾಥಕೇಳೆಂದ ||೬||

ಮಾರೀಚ ಋಷಿಯು ರಾನಣನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಸದುಪದೇಶ

ಮಾರೀಚ— ಆತನೀಗೀತನು ಕಣಾಸ |
 ತ್ವಾತಿಶಯ ದುಬ್ಬರದಕೊಬ್ಬಿನ |
 ನೀತನಿದಿರಲಿ ಮೆರದಡೇನೈ ಮಿತ್ರನಿದಿರನಲಿ ||
 ಧಾತುಧವಳಿಸಬಲ್ಲುದೇ ಖ |
 ದ್ವೈತಕೀಟಕದಾಟವಿಕತನ |
 ಸೀತೆಯರಸನಸಲಿಸಗಬಲ್ಲದೆ ಕಂದಕೇಳೆಂದ ||೭||

ಮುರಿಯದಿರು ಸುರಭೂಜನನು ನೀ |
 ನಿರಿಯಬೇಡಾ ಕಾಮಧೇನುವ |
 ನುರುಬದಿರುಕಾಮಿತದರತ್ನವನಕಟಕಡಲೊಳಗೆ ||
 ಉರುವ ಮುನಿಪೌಲಸ್ತ್ಯವಂಶದ |
 ಮೆರೆವ ಜವ್ವನ ಜರಣವನಿಶೆಯ |
 ತುರುಬಬೋಳಿಸಬೇಡಕಟನೀನೆಂದ ||೮||

ಖಳರೊಳಗೆ ಸಜ್ಜನನು ಹಾಲಾ |
ಹಲಮೊಳಗೆ ಸುಧಿಕಾಮರಂಗಳ |
ಹಳುವದಲಿ ಹರಿಚಂದನವು ಶಿಖಿಯೊಳಗೆ ಶೀತಳವು ||
ಕಲುಗಳೊಳು ನಿಜಪರುಷ ಜನಿಸುವು |
ದೆಣೆಗೆ ಚಿತ್ರವಲಾ ಯೆನುತಮ್ಮೆ |
ಯ್ಯೊಲಹಿನಲಿ ನೋಡಿದನು ದೂರದೊಳಾವಿಭೀಷಣನ ||೯||

ಹರನಹಣೆಗಣ್ಣಿನ ಮಹಾನಲ |
ದುರಿಯ ಹೊಯ್ಲಲಿಸಾಯಲಾರದೆ |
ಪುರುಷತನವನು ಬಿಟ್ಟು ಮಂಡೋದರಿಯರೂಪಕವ ||
ಧರಿಸಿದನೊ ಕಂದರ್ಪನೆನೆಸಿಂ |
ಗರದಸಾರೋದಯದಸೊಬಗಿನ |
ಸರಿನಿಧಿಯ ಮೌಕ್ತಿಕದವೊಲು ಮೆರೆದಿದಳಾಕಾಂತೆ ||೧೦||

ಜನನಿಶಿತವನು ಸತ್ಕುಲೀನನು |
ವಿನುತಸದ್ವರ್ತನೆಯ ಸತ್ಪರು |
ಷನುಸದಾಚಾರವನು ಸಜ್ಜನನಧಿಕಸದ್ಗುಣವ ||
ಜನಪನೈಶ್ವರ್ಯವನು ಧರ್ಮ |
ಜ್ಞಾನು ಯತೋಲಭ್ಯವನು ಸಲಹುವನ |
ನೆನಹಿನವೊಲಭಿಮಾನರಕ್ಷಣಿಸತಿಯಕಪಿಕಂಡ ||೧೧||

ಪರವಧೂವ್ಯಸನಿಗಳ ಭಂಗವು |
ನರಕಭಾಜನವೆಂದು ನೆರೆಧಿ |
ಕೈರಿಸಿದಶಕಂಧರನ ನಗರಾಂಗನೆವಿರಾಗದಲಿ ||
ಪರಮಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಂಗೀ |
ಕರಿಸಿಹೊಗಲುಮೈಗಿಸಿದನಿ |
ಭರ್ತದ ನಿಡುಗಿಚ್ಚಿನವೊಲಿದುರ್ದುದಹನರಿಪುಪುರವು ||೧೨||

ಮುತ್ತು ನೀರಿನಲಾದ ಬಳಿಕದು |
 ಮತ್ತೆನೀರಹುದೇಸುವರ್ಣಕ |
 ವೆತ್ತಕಬ್ಬಿಣ ಮರಳಿಕಬ್ಬಿಣವಹುದೆರಸವಾಗಿ ||
 ಸತ್ತುಹುಟ್ಟುವ ಹುಟ್ಟಿಹೊಂದುವ |
 ಸುತ್ತುದೊಡಕಿನ ತೊಡಹನೊಲ್ಲದ |
 ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯ ಸುಭಟರೈತಹುದೆಂದನತಿಕಾಯ ||೧೩||

ಮರುಳತನ ನಿನಗುಂಟಿ ಹೇಳಿ |
 ವರವಿಭೀಷಣದೇವ, ಜನನಕೆ |
 ಮರಣ, ಸೌಖ್ಯಕೆ ದುಃಖವಿದೀಗಲನುಸಾರಿ ||
 ತರುಣತೆಗೆವಾರ್ಧಿಕವು ಮಹದೈ |
 ಶ್ವರ್ಯವಿಪದಾಶ್ರಯಕೆ ನೀನಿದ |
 ಕರುಹನಾಗರಿವಿಂಗಿನುತಸಂತ್ಪ್ರಸಿದನುರಾಮ ||೧೪||

ಆರುನೀನಾವಾರು ನಮ್ಮಯ |
 ನಾರಿಯೆತ್ತಲು ವಿಸಿನವೆತ್ತಕು |
 ಬೇರಸಹಭವನೆತ್ತಹೊಮ್ಮುಗವೆತ್ತವಾನರರ ||
 ಸೇರುಪಡಿತಾನೆತ್ತದೈವ |
 ಪ್ರೇರಣೆಯದಲ್ಲದಿದು ಸಲ್ಲದುನಾ |
 ವಾರುನಾಡೂದಲ್ಲ ಬಂದುದಂಗೀಕರಣತಾನೆಂದ ||೧೫||

(ಬ) ವಿಪ್ರರು ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳು.

ಜನಕರಾಜನಿಂದ ಹೊಡಿದ ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಹರನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತಿ ಸೀತೆಯಂ ವರಿಸಿ, ವಿವಾಹಕಾರ್ಯವಾದ ಬಳಿಕ ಜನಕನಅಪ್ಪಣೆಯಂ ಪಡೆದು, ರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ವೈಭದಿಂದ ಬರುವದನ್ನು

ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಂಶಸಂಹಾರಕನಾದ ಪರಶುರಾಮನು (ಭಾರ್ಗವರಾಮನು) ಕಂಡು, ಕೋಪಾವಿಷ್ಟಮಾನಸನಾಗಿ ರಾಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವಾಡಲು ಬರುವನು. ಅವನು ಭೃಗುಮುನಿಯ ಮಗನಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯುದ್ಧಮಾಡುವದು ಅವನ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನವೇ ಅವನ ಮುಖ್ಯಕರ್ತವ್ಯ ಧರ್ಮವೆಂದು ರಾಮನು ತಿಳಿಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಒಡಂಬಡಿಸಿ ಕಳಿಸುವನು.

ಬಳಿಕದಶರಥ ಸಾರ್ವಭೌಮನ |
 ದಳದ ಸಂಭ್ರಮದಬ್ಬರವ |
 ವಳುಕಿಸಿತು ಸುರನರ ಭುಜಂಗಮ ಭುವನವೀಧಿಗಳ ||
 ಇಳೆಯ ಪಾರ್ಥಿವರಥಟು ಕೊಡಲಿಯ |
 ಕೊಲೆಗಡಿಕಗದು ಸೊಗಸೆಸುಳಿದನು |
 ವಿಲಯರುದ್ರನ ಕುಸಿತರೌದ್ರಾವೇಷರೋಷದಲಿ ||೧||

ಕರಿಘಟಿಗಳುಪ್ಪರಿಸಿ ಜಗ್ಗನೆ |
 ಜರಿದುನಿಂದವು ಕುಣಿನಕುಮರೆಗೆ |
 ಕುರಕೆಕಬ್ಬಿಯ ಕುಸಿದುಕುಕ್ಕರಿಸಿದವು ಭೀತಿಯಲಿ ||
 ಕನಿಸಬಾಯಲಿ ಹಾಯ್ದು ಬಳಲಿದ |
 ಕರದಕ್ರೈದುಗಳರಸುಗಳಬಾ |
 ಯ್ದೆರೆಯದೇನೇನೆನಲು ಪರವಶರಾದರಲ್ಲಲ್ಲಿ ||೨||

ಉಲುಹುದೆಗದಿಂಗುವ ಸಮುದ್ರದ |
 ಸಲಿಲದೊಲಾಯ್ತುಖಿಳಸೇನಾ |
 ಜಲಧಿಕಾಣೆನು ಮಲೆನಮಹಿಮರ ಮುನಿಯಮುಂಬಿನಲಿ ||
 ಕಳಚಿತರಸನಮನದ ಧೈರ್ಯಾ |
 ಚಲದ ಬೈಸಿಕೆ ಹದದನನದಕಂ |
 ಡಲಘಭುಜಬಲರಾಮನಿಂದನು ಮುಂದೆಭಾರ್ಗವನ ||೩||

ರಾಮ:—

ನಿಮಗಿದೇತಕೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೊಳು |
 ಭ್ರಮಿತತನ ಭೂಭುಜರ ಭುಜವಿ |
 ಶ್ರಮದಪರಿಪಾಡುಗಳು ನಿವೇನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ತದಲಿ ||
 ಸಮತೆಯಲಿ ಸುಮುಖದಲಿತಿಳಿದಾ |
 ಕ್ರಮಿಸದಿಹುದೇಸುಪ್ರಾಧಿಸಂ |
 ಭ್ರಮವುಸಾಕೇ ವೋಪ್ಪದಲಿ ಜಾರುವುದುಲೇಸೆಂದ

||೪||

,,

ಕೆಲಕೆ ತೊಲಗುವದುಚಿತಹಿಂದಣ |
 ಬಲುಹದಂಡಿಗೆ ಹುಲುದೊರೆಗಳಲಿ |
 ಸಲವುದಲ್ಲದೆ ಸಲ್ಲದಿತ್ತಲು ಶೌರ್ಯನಿಮ್ಮಡಿಯ ||
 ತಿಳಿವಡವನೀಸುರರಿಗಿಂದ |
 ಗ್ಗ ಳರುಶೌರ್ಯದಲವನಿಸರುವೆ |
 ಗ್ಗ ಳರುವಿಸ್ತರು ವಿಧಿವಿಹಿತಕರ್ಮದಲಿನಿಮಗೆಂದ

||೫||

,,

ಧ್ಯಾನ ಮೌನಸಮಾಧಿ ಶೌಚ |
 ಸ್ನಾನಜಪತಪನಿತ್ಯನಿಯಮ |
 ಜ್ಞಾನಸತ್ಕರ್ಮವ್ರವಿಸ್ತರ ದೇವತಾಭಜನೆ ||
 ಮೌನಿಗಳಿಗಿದುಮಾರ್ಗ, ಶರಸಂ |
 ಧಾನಸಮಯೋಚಿತದಶೌರ್ಯವ |
 ನೂನಪ್ರಾರ್ಥಿವಕರ್ಮನಿಮಗಿದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲೆಂದ

||೬||

,,

ಸೆಣಸುವದು ಸುವ್ಯಾಕರಣಪರಿ |
 ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಲಿ ಸಮರದೊ |
 ಳಣಕಿಸುವದಸಮಾನರಲಿ ಸಂಗ್ರಾಮಸಲ್ಲದೆನೆ ||
 ಕುಣಿದವಾಕುಡಿಮೊಸೆಬಿಡದಿಂ |
 ಗಣವನುಗುಳಿದವಕ್ಷಿಕಲ್ಪದ |
 ಕಣುಗಿಡಿಯೆ ಕರ್ಕಶಕಪರ್ದಿಯಬಗೆಮನದಂದ

||೭||

ಭಾರ್ಗವರಾಮ:—ತರಣಿಯನುತುಸನೆಂದು ತುಂಡದ |

ಲರೆವರಾಹುವತಾನೆ ತವಕಿಸಿ |

ತರುಬಿನಿಲುವವೊಲಾಯ್ತುಲಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ತಾವುಗಡ ||

ಧರಣಿಯಮರರುನಾವುಗಡಸಾ |

ಗರವ ಸರಸಿಯು ಸೆಣಸುವಂತಾ |

ಯ್ತುರಿಯಬಹುದಿನ್ನೆನುತ ಕೊಡಲಿಯಜಡಿದನಾರಾಮ ||೮||

ಹಾಯಿತುರಿಹೊದರೆದ್ದು ಕೊಡಲಿಯ |

ಬಾಯಧಾರಿಯಲಿಖಿಳಜಗವನಿ |

ದೇಯನಲು ಸೀವರಿಸೆಶಿಖಿ ಮೊಗದುದುಮರುತ್ತಧನ ||

ವಾಯುವರುಣ ಕುಬೇರಯಮವ |

ಜ್ರಾಯುಧರು ಹಮ್ಮೊಪ್ಪಿಸಿದರುಹರು |

ವಾಯಿತೆನುಗೆಂದೊಡನೆ ದಶರಥರಾಯನಳವಳಿದ ||೯||

ದಶರಥ:— ರಾಮನಕಟಾ ಹಸುಳಿಭಾರ್ಗವ |

ರಾಮನಗ್ಗದ ಜವನು ಭೂಮಿಯೊ |

ಳಾಮಹೀಶಾಧೀಶವಂಶಾರಣ್ಯವನು ತಂದ ||

ಭೀಮಬಲವಿಕ್ರಮದಜಗದಭಿ |

ರಾಮಸಿಲುಕಿದನಿನಕುಲಾಂಬುಧಿ |

ಸೋಮಕೈವಶವಾದನೇ ಹಾಯೆನುತಹರಿತಂದ ||೧೦||

ರಾಮ:— ಕಂಡನೈಯ್ಯನಮನದ ಧೈರ್ಯದ |

ದಂಡಿಯನು ನೀಜೀಡಿಕೊಳಲೇ |

ಕಂಡಲೆದು ಕೆಲಸಾರಿಸೈರಿಸಿ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲಿ ||

ಖಂಡಪರಶು ಮಹೋಗ್ರಚಾಪನಿ |

ಖಂಡನನು ಸುಳಿಸಿದನು ನಿಶಿತನು |

ಕಾಂಡನನು ಭೃಗುಸುತನಕೊಡಲಿಯ ಕೊರಳಸರಿಸದಲಿ ||೧೧||

ಉಸುರಲೇನದ ಕಲ್ಪದಲಿಸುಳಿ |
 ವಶನಿಗಿಣೆಯೆನಿಸುವ ಮಹಾಯುಧ |
 ವೆಸವುದೈವೈಮದಲಿ ರಾಮನ ತೋಮರಾಗ್ರದಲಿ ||
 ಪಶುಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಮರರುಮಾ |
 ನಸದೊಳರಿದರು ಪಲ್ಲಟಿಸಿತಿ |
 ನ್ನ ಸುರಹರನವತಾರವೆಂದುಬ್ಬಿದರು ಹರುಷದಲಿ ||೧೨||

ಘನತರದಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿ ಮಿಗೇಸಂ |
 ಜನಿಸಿ ಯಿರೆಭಾರ್ಗವನುಗ್ರವೈಷ್ಣವ |
 ಧನುವನುಗಿದೇರಿಸಿದನವನೀನಾಥರಳವಳಿಯೆ ||
 ವನಜಸಂಭೂತಾಂಡವೆಡಬಲ |
 ಕೊನೆಯೆ, ಬಿಲುದನಿದೋರಿಕೋಲಿನ |
 ಕೊನೆಗೆಕ್ಕೆಯಿಕ್ಕಿದನು ದಿವ್ಯಾಮೋಘಮಂತ್ರದಲಿ ||೧೩||

ಮನದೊಳಗೆ ನಸುನಗುತ್ತನಿಮ್ಮಯ |
 ಜನಕರಥದಿಂದಿಳಿದು ಪಾರ್ಥಿವ |
 ಜನಹಾಂಬುಧಿ ವಡಬನೆಡೆಗಿದಿರಾಗಿನಡೆತಂದ ||
 ಅನಿಮಿಷರು ಕೊಂಡಾಡೆಹೂಡಿದ |
 ಧನುವಮೇಲ್ವಾಯ್ದುಗಿದು ಗೊಂಡಾ |
 ಮುನಿಗೆ ಬಳಿಕೇಮಾತನೆಂದನು ಮಧುರವಚನದಲಿ ||೧೪||

ರಾಮು:—

ನೀವು ವಿಪ್ರರುವಿಪ್ರಹಿಂಸಾ |
 ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವೆನುಗೆ ದುಷ್ಟವ |
 ಲಾ ವಿಶೇಷಜ್ಞಪ್ತಿಸೂಕ್ತಿಕ ರೋದೇವರ್ಣದಲಿ ||
 ನೀವುವಂದ್ಯರುನಮಗೆ ನಿಮಗಿ |
 ನ್ನಾವಜಂಜಡಬೇಡ ತಪದಫ |
 ಲಾವಳಿಯೆಸಾಕಿನ್ನು ಬಜಯಂಗೈಯಿನೀವೆಂದ ||೧೫||

ಭಾರ್ಗವರಾಮ:- ಮನುಜನಲ್ಲಿತನು ಮದೀಯ |

ಧ್ವನಿಗೆ ಭೂಭುಜ ವರ್ಗದಬಲಾ |

ಜನದ ನಿಬ್ಬರ ಗರ್ಭಕಳಚುವುದೆಮ್ಮ ಕೋಪದಲಿ ||

ಜನಪರುಳಿದವರಿಲ್ಲ ವಿದುಗೋ |

ಮಿನಿಯಗಂಧನ ಘನತರದ ಘಾ |

ಡಣೆಯಲಾಗತಿ ಪಲ್ಲಟಿಸಿತೆನುತುಬ್ಬಿದನು ರಾಮ ||೧೬||

ಆಯಿತೆಮ್ಮವತಾರವೀರಾ |

ಮಾಯಣದ ನಾಟಕಕೆದೀಪ್ತಿ |

ನ್ಯಾಯದವೊಲೆನುತಪ್ಪಿ ಬಳಿಕಕ್ಷಯನಿಷಂಗಮದ ||

ಸಾಯಕವನೊಲಿದಿತ್ತು ತಾಪಸ |

ರಾಯತೆರಳಿದನಾಶ್ರಮಕೆ ಬಳಿ |

ಕಾಯಿತಧಿಕೋತ್ಸವವು ದಶರಥಸಾರ್ವಭೌಮಂಗಿ ||೧೭||

ಹೀಗೆ ರಘುರಾಮನಿಂದ ಭಾರ್ಗವರಾಮನು ಅಂದರೆ ಪರಶುರಾಮನು ಖಾಡಾಖಾಡಿಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತನಾದನು. ಯಾವನು ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದುಬಾರಿ “ನಿರ್ವೀರ್ಯಮೂರ್ವೀತಳಿ” ಅಂದರೆ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ವೀರಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಉಳಿಯದಂತೆಮಾಡಿ ಮೆರೆದಿದ್ದನೋ, ಅಂತಹ ಪರಶುರಾಮನು ರಘುರಾಮನಿಗೆ ಸೋತು ಪೂರ್ಣ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಬಾಣಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನಾ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಪುರುಷರಾಗುವರು. ಅವರ ಅವತಾರ ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಅವರ ಶೌರ್ಯಧೈರ್ಯಾದಿಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇನಿಂತು ಹೋಗುವವು. ಅದುದರಿಂದ ಯಾರೂತಾವು ಅಜಿಂಕೃರೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮನಗತಿಯೇ ಅವರಿಗಾಗುವದು. ಈ ನೀತಿಯನ್ನು ಗ್ರಂಥ ಕರ್ತನು ಮೇಲಿನ ವಿವಾದದಲ್ಲಿಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವನು.

ಮೇಲಿನ ಆರನೆಯ ಪದದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರರ ಕಾರ್ಯವಾವುದು? ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಕಾರ್ಯವೇನು? ಇದನ್ನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿರುವನು. ರಾಮನಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಮಾತು ಸರಿಹೋಗಬಹುದು. ಇದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಆದರೆ ಈ ದುಷ್ಟಕಟ್ಟು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಭಾರತ ಭೂಮಿಗೆ ಇಂದು ಈ ವಿಪನ್ನಾವಸ್ಥೆ ಬಂದೊದಗಿತು. ಯಾವದೇಶದ ಜನರೆಲ್ಲ ಯುದ್ಧ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿ, ತಮ್ಮರಾಜ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆತುರ ಪಡುವರೊ, ಅದೇಶವು ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆಕೊಂಡ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ವಿರಳ. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರಾಗಿದ್ದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೊಬ್ಬರಿಗೇ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ವರ್ಣವಾದಿಗಳು ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಹಿಮಾಚಲದಿಂದ ಜಾರಿಬೀಳುವ ಹಿಮರಾಶಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ, ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಏರಿಬಂದ ಯವನ ಮಂಗೋಲಿಯ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ವೀರತನದಿಂದ ಕಾದಾಡಿ, ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ನಷ್ಟವಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಮಿಕ್ಕಾದ ಮೂರುವರ್ಣದವರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ಸೋತು ಪರಕೀಯರಿಗೆ ಭಾರತ ಭೂಮಿಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿದ್ದರಲ್ಲೇನಾಶ್ಚರ್ಯ? ಭಾರತದ ಈಗಿನ ದಾಸ್ತತ್ವಕ್ಕೆ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಬಲ್ಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಹೀಗೆಕಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಕುರುಬರು, ತಳವಾರರು, ಬೇಡರು, ಲಿಂಗವಂತರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಮರಾಠರು, ಇವರಲ್ಲಿ ಬಲಿಷ್ಠರಾದವರು ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜವನ್ನು ಹಿಂದೂದೇಶದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕೆಲವುಂಟು. ಇವರಲ್ಲಿಯ ಈವೀರರಸವು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗನುಸರಿಸಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಹೊರಸೂಸಿದೆ.

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರಕಾರದ ಧೈಯದಂತೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರತೆ ಲಭಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಉಚ್ಚನೀಚಭಾವವಳಿದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಯುದ್ಧಶಿಕ್ಷಣವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಡು ಆಗತಕ್ಕದ್ದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಈ ಧೈಯಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ದೇಶಾಭಿಮಾನ ಸ್ವಜನಾಭಿಮಾನ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥ ವಿಧೈ, ಮತ್ತು ಉತ್ತಮವಾದ ಶಾರೀರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ನಾಗರಿಕತನ, ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಯುದ್ಧಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗುವದು ದೇಶಹಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದು.

೧೪ ನೆಯ ಪಾಠ

ರಾಮರಾವಣರ ಅಸದೃಶಯುದ್ಧ.

ರಾವಣನು ಸ್ವತಃಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಆತ ನಸೇನಾನಾಯಕರೂ, ಇಂದ್ರಜಿತು, ಅತಿಕಾಯ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ಅವನ ಮಕ್ಕಳೂ, ಆತನ ತಮ್ಮನಾದ ಕುಂಭಕರ್ಣನೂ ನಾಯಕರಾಗಿ, ಬಲುಶೌರ್ಯದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಪರಪಕ್ಷದವರಿಂದಲೂ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿಯುವರು. ರಾವಣನಸೈನ್ಯವು ೭೦೦ ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸಂಖ್ಯೆಯದಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ರಾಮನ ಕಡೆಯ ಕಲಿಗಳು ಅಂದರೆ ಅಂಗದ, ನೀಲ, ಸುಗ್ರೀವ, ಹನುಮಂತ, ಜಾಂಬವಾದಿಗಳುಸಹ ತಮ್ಮ ಧೈರ್ಯಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವರು. ಅಂಗದ ಹನುಮಂತ ಲಕ್ಷ್ಮಣಮೊದಲಾದವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದರೂ, ಚಂದ್ರದ್ರೋಣಿಗಿರಿಯಿಂದ ಸಂಜೀವಿನಿ ಔಷಧವನ್ನು ಗುರುಡನು ತಂದು ಸತ್ತವರನ್ನು ಪುನಃ ಬದುಕಿಸುವನು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ರಾವಣನು ಎದೆಗುಂದದೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೆ ಹದಿನೇಳುದಿನಸ ತನ್ನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಕಾದಾಡುವನು. ರಾವಣನು ಶಕ್ತಿಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗುವನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ

ರಾವಣನತಲೆಗಳು ಕಡಿದುಬಿದ್ದರೂ ಪುನಃ ಅವುಚಿಗಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ರಾವಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವದು ಸರಿದೋರಲಿಲ್ಲ. ಅದ್ದರಿಂದ ರಾಮನು ರಾವಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸಖತ್ವದಿಂದ ತನ್ನ ನಗರಕ್ಕೆ ತೆರಳಬೇಕೆಂದು ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸುವನು-ಅದಕ್ಕೂ ರಾವಣನು ಒಪ್ಪದಾದನು. ಪುನಃ ಆತನೊಡನೆ ಕಾದಾಡಿ ರಾಮನು ಬೇಸರಪಟ್ಟು ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ರಾವಣನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸುವನು. ವಿಭೀಷಣನು ರಾವಣನಿಗೆ ಮಹಾದೇವನ ವರವು ಲಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬೇರಿಕಡೆ ಅವನಿಗೆ ಆಪಾಯವಾಗದು. ಉರದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಪರಾಜಿತನಾಗುವನು ಎಂದು ಹೇಳಲು, ರಾಮನು ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಬಾಣದಿಂದ ಉರಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು, ರಾವಣನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬೀಳುವನು. ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವವು

ಕಡಿದುವಿಕ್ಕಿದು ದೀಪರಿಯಲಾ |

ಕಡುನಿಶಿತ ಶರವರಿಯಕಂಧರ |

ದಡವಿಯಲಿ ತಲೆಬೀಳುತಿರ್ದವು ಕೋಟಿಸಂಖ್ಯೆಯಲಿ ||

ಕೆಡವತಲೆಬದ್ಧೋತಸರಣಿಗೆ |

ಸಿಡಿದತಲೆ ಮಾರ್ಗಣದಮುಖದಿಂ |

ದುಡಿದತಲೆಗೆಡೆದಿರಹಕಾಣೆನು ಕಂದಕೇಳಿಂದ

||೧||

ಕೋಲಮಳೆಗರದಸುರರಾಯನ |

ತೋಳುಗಳಿಗೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮುಂಡದ |

ಲೇಳುವಗಣಿತ ತಲೆಗಡಿತಕೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಾರ್ಗಣವ ||

ಬೀಳುಕೊಡುತಿರ್ದನು ಮಹೋಗ್ರಕ |

ರಾಳಮಸ್ತಕ ಹಸ್ತಚಾಪಶ |

ರಾಳಿಸಹಿತುಧ್ವವಿಸುತಿರ್ದುದು ಕಾಯದಲಿಖಳನ

||೨||

- ರಾಮ:— ಸಾಕುಮಾಡೆಲೆಸಮರ ನಾವುಸ |
ಮೊಕಬಾಹಿರರರಿಶಿರಂಗಳ |
ನೂಕಿ ಬೇಸತ್ತೆವು ಶರಂಗಳ ಸೋಲುವೆಮಗಾಯ್ತು ||
ಓಕರಿಸಿದಳು ಮೃತ್ಯುವೀಲೋ |
ಕೈಕವೀರನ ನಮಗೆತಾನಿಂ |
ನೇಕೆಜಯದಭಿಲಾಷೆ ತಿರುಗಿಸುತೇರಕೆಳಗೆಂದ ||೩||
- ,, ತೆರಳುನೀನಿನ್ನೇನಮಾಡುವೆ |
ಹಿರಿದುಬಳಲಿದೆ ಸಾರಧಿತ್ವದ |
ಹರಹಿನಲಿ ರಿಪುವಿಜಯ ವಿಶ್ವತಿಗಾವುಭಾಗ್ಯರಲೆ ||
ವರವಿಭೀಷಣದೇವಬಾಹನಮ |
ಗೆರಡುನಾಲಿಗೆ ಯಾದುದೆಮ್ಮನು |
ಶರಣಹೊಕ್ಕುರಿಗಾದುದಪಜಯವೆಂದನಾರಾಮ ||೪||
- ,, ಶರಣುಹೊಗು ನಿಮ್ಮಣ್ಣದೇವನ |
ಮರಳಿನಮ್ಮೊಡನಾಡಿಕೆಡಬೇ |
ಡೆರಡುಕಡೆಯಲಿ ಕಷ್ಟತರವೆಮಗಾಯ್ತು ಲೋಕದಲಿ ||
ಹಿರಿದುಬಳಲಿದೆ ಹೋಗಿಂತನಿಜ |
ಕರವಮುಗಿದು ದಿನೇಂದ್ರತನುಜನ |
ಕರದುನುಡಿದನು ಮನದದುಗುಡವ ಮಧುರವಚನದಲಿ ||೫||
- ,, ಸೇವೆಯಲಿ ನಿಂದಬಿಟ್ಟೆ |
ನ್ನಾವನೈಹನುಮಂತ ಮಂತ್ರಕ |
ಳಾವಿಶೇಷಜ್ಞರಲಿ ಜಗದೊಳಗಾರುಸರಿನಿನಗೆ ||
ಭಾವಿಸಿದಿರೇ ಜಾಂಬವರೆಸ |
ದ್ಭಾವದಲಿ ನೀವುತ್ರರಾಯಿಗ |
ಳಾವುದೈವವಿಹೀನರಾದೆವು ತೆರಳಿನೀವೆಂದ ||೬||

ತಮ್ಮಬಾಜಗವರಿಯಲೂಣಯ |
 ನೆಮ್ಮಿತ್ತೆಂಮನದಾವಮೋರೆಯ |
 ಲೆಮ್ಮ ಮಾತ್ಯತ್ರಯದ ಮುಸುಡನು ಗುರುಗಳಾನನವ ||
 ತಮ್ಮದಿರವದನವನು ಕಾಚೆವು |
 ತಮ್ಮಕೇಳೈ ತೆರಳುನೀ |
 ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬಳಲಿಕೆಯ ಬಳಸದೆ ಪುರಕೆಮರಳೆಂದ ||೭||

ರಾಮನ ಈ ವಿಚಾರವು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಸರಿಬಾರದ್ದರಿಂದ ಅವನು ರಾಮನಿಗೆ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತರಾದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ನೆನೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ರಾಮನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಣಿಮಾಡಿದನು. ಅದರಂತೆ ರಾಮನು ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸಿಗೆ ಮಹಾಶರವನು ಹೂಡಿ ರಾವಣನಿಗೆದುರಾದನು. ರಾವಣನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸರ್ವತ್ರ ರಾಮಮೂರ್ತಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿತು. ಆಮೇಲೆ ರಾಮನು ಹೀಗೆನುಡಿದನು.

ನೋಡಿದನು ರಾವಣನನುಚಿತವ |
 ಕೂಡಿಕೊಂಡು ನಯೋಕ್ತಿಯಲಿಮಾ |
 ತಾಡಿದನು ಕೇಳೈದಶಾನನ ಮೂರುಲೋಕದಲಿ ||
 ರೂಢಿಸಿದ ಭಟನೀನುಕಾಮುಕ |
 ರಾಡಿಕೆಯಬಿಡುಕರದುತಮ್ಮನ |
 ಕೂಡಿಬದುಕಭಯಪ್ರದಾನವಿದೀಗನಿನಗೆಂದ ||೮||

ರಾವಣ:— ಶರಣುಹೊಗುವನಲ್ಲ ಮುಂದಣ |
 ಸಿರಿಯಬಯಸುವನಲ್ಲ ಸೀತೆಯ |
 ತಿರುಗಿಬಿಡುವನಲ್ಲ ಮತಿಬೇರೆನ್ನ ಮಾನಸದ ||
 ಕರುಣನಿನಗಿನ್ನೇಕೆ ನಿನ್ನಯ |
 ಪರಿಯಬಲ್ಲೆನು ಬಿಡುಮಹಾಸ್ತ್ರವ |
 ಮರಣಕ್ಕೊ ರಳೆದಿನಾದಡೀಶ್ವರ ಭಜಕನಲ್ಲೆಂದ ||೯||

ವಿಭೀಷಣನು ರಾವಣನು ಸಾಯುವ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳುವನು. ೮೯

ರಾಮ:— ಎಲೆವಿಭೀಷಣದೇವ ಮೂರ್ಖರ |
ತಿಲಕನಿನನ್ನಂತರಂಗದ |
ನೆಲೆಯಹೇಳ್ವ ಕೊಲಲೊಕೊಲಬೇಡವೊತವಾಗ್ರಜನ ||
ತಿಳಯಲಿಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬತಾಯ್ |
ಸಲೆಕರುಳ್ಳಳು ಮರುಗದಿರವನ |
ಬಳವ ಹೇಳೆನ್ನಾಣೆ ಬಿಡೆಯವನುಡಿಯಬೇಡೆಂದ ||೧೦||

ವಿಭೀಷಣನು ಕಾಮುಕನಾದ ರಾವಣನು ನನ್ನ ಅಣ್ಣನಲ್ಲ. ನೀವೇ ನನಗೆ ಅಣ್ಣನೂ ಗುರವೂ ಆಗಿದ್ದೀರಿ. ಹಿಂದೆ ನಂದೀಶ್ವರನ ಶಾಪದಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಉರ(ವಕ್ಷ) ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದರೆ ಮರಣವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಬಾಣವನ್ನು ಅವನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದರೆ ಆತನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಸಾಯುವನೆಂದು ವಿಭೀಷಣನು ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು, ರಾಮನು ಮಹಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ರಾವಣನಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ರಾವಣನನ್ನು ಮುಂದಿನ ಹಾನಿಯಿಂದ ಸಲಹ ಬೇಕೆಂದು “ಕೊಲೆಗೊಡಂಬಟ್ಟೈವಿಚಾರಿಸು ಘನವನೀನೆಂದ” ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಇದಕ್ಕೆ ರಾವಣನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಉತ್ತರಕೊಡುವನು.

ರಾವಣನು:— ಮನವನೆರೆ ನಿರ್ಧಸಿದೆವುನೀ |
ಮನುಜನಲ್ಲಿಂಬುದ ವಿವೇಕದ |
ನೆನಹಿಂದಾನರಿದೆನಂಜೆನು ತನುಪರಿಚ್ಛುತಿಗೆ ||
ನಿನಗೆ ದಯಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಧಿಟರಂ |
ಜನೆಯನುಡಿ ಸಾಕೆನಲುತಪ್ಪದು |
ಜನವರಿಯೆ ಹೊರೆಗಾವುಪಾಪಕೆ ತಪ್ಪದೇಯೆಂದ ||೧೧||

ಆಮೇಲೆ ರಾಮನು ಖಡ್ಗ ಖರ್ಪಣ ಸರಶು ಮತ್ತು ಪರಿಘವೆಂದು ಅನ್ನುವ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ರಾವಣನ ವಕ್ಷ

ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಜೋರಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು, ಅಖಡ್ಗಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಉರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಹೊರಹಾಯ್ದವು. ದಶಾನನನು ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಈ ಯುದ್ಧವಂ ನೋಡುತ್ತನಂತ ಸುರರು ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೂಮಳೆಗೆರೆದರು. ದೇವದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ರಾವಣನು ಇಷ್ಟೇಕೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣದಮೇಲೆ ಉದಾಸೀನನಾದನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಸಹಜ ಉದ್ಭವಿಸುವದು. ಪರಸತಿಗಳುಪಿದೆನೆಂಬ ಪಾಪದಸೋಂಕು ಅವನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಮನಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸೀತೆಯಂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಲಂಕಾ ಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಅವನಿಂದ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತರೆ, ತನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವದೆಂದು ಆತನಿಗೆ ರಾಮನ ಘನತೆಯರಿವು ಕಟ್ಟಕಡೆಗಾಗಿ, ಹೀಗೆ ಕಡೆತನಕ ತನ್ನ ಛಲಸಾಧಿಸಿದನು.

ರಾವಣ:— ಈತನೀಗಲೆ ಜನನಮರಣಾ |
 ತೀತಮಾಯಾಮಹಿಮಸಗುಣಸ |
 ನಾತನನು ಸಂದೇಹತಾನಿನ್ನೇಕೆ ಪೂರ್ವದಲಿ ||
 ಈತನೊಡನೆ ವಿರೋಧವೆನುಗಬಿ |
 ಜಾತವಾದುದು ಲೋಕಮೂರರೊ |
 ಕೇತಕಂಜಕೆ ನನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಸೂರೆತನಗೆಂದ ||೧೨||

ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮರಾವಣರ ಯುದ್ಧವು ಅಪೂರ್ವವಾದದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದದು ಕಾಣಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು “ರಾಮ ರಾವಣಯೋರ್ಯುದ್ಧಂ ರಾಮರಾವಣಯೋರಿವ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಯಥಾರ್ಥವು.

ಜಯಜಗತ್ಪತಿ ಜಯಜನಾರ್ದನ |
 ಜಯಜಗದ್ರಕ್ಷಕ ಜಯಾಚ್ಯುತ |
 ಜಯಜಯಾಸುರವಂಶಮದಮಾತಂಗಪಂಚಾಸ್ಯ ||

ಜಯಜಗಜ್ಜಯ ಸುರನರೋರುಗ |

ಭಯವಿಭಂಜನ ಎನುತಸುರನಾ |

ರಿಯರು ಸುಳಿಸಿದರಿದಿರಿನಲಿ ಜಯಮಂಗಳಾರತಿಯ ||೧೩||



೧೫ನೆಯ ಪಾಠ.

**ಸೀತೆಯಂ ರಾಮನು ಅಗ್ನಿಮುಖದಲ್ಲಿ
ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು. ವಿಭೀಷಣನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ.
ಎಲ್ಲರು ಮರಳಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬರುವರು.**

ರಾವಣನು ಮಡಿದನಂತರ ಮಂಡೋದರಿಯು ಬಂದು ಶೋಕಿ ಸುವಳು. ರಾಮನು ಅವಳಿಗೆ ಹಿಂದಾದುದಂ ಮರೆತು ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಮುಂದೆ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳರೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಹೇಳುವನು. ರಾವಣನ ಶವಕ್ಕೆ ಯಥಾವಿಧಿ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರವಾಗುವದು. ಅವನಕೂಡ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಹಗಮನಮಾಡುವರು. ಆಮೇಲೆ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ರಾಮ ನಿಂದ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸಂಭ್ರಮವೆಸಗುವದು. ಇತ್ತಹನುಮಂತನು ಸೀತೆಯ ದೈಡೆಗೆ ಬಂದು ಅವಳಿಗೆ ರಾವಣನ ಅಪಜಯ ಮತ್ತು ಮರಣದಸುದ್ದಿಯ ತಿಳಿಸಿ ಅವಳಪತಿವೃತ್ತಾಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ತಮಗೆ ಯದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆಲವಾಯಿತೆಂದ ಹೊಗಳುವನು.

ಹನುಮ:— ಇದುವೆನಿಮ್ಮ ಪತಿವೃತ್ತಾಸಂ |

ಪದದಗುಣವಲ್ಲದಡೆ ಕಲ್ಲಿನ |

ಲುದಧಿಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಂಬುದೇಕಪಿಗಳು ನಿಶಾಚರರ ||

ಕದನದಲಿ ಜಯಿಸುವರೆಕಲಿದಶ |
 ವದನನಳಿವನೆ ತಾಯೆಯಿಂದಾ |
 ಮದನಮದ ಮುಖವೈರಿ ಮಹಿಜಾಸತಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದ ||೧||

ಸೀತೆಯುಲುತ್ತರ:- ಕಳುಹಿದೆನು ಕಾಂಚನದಹರಿಣನ |
 ಬಳಿಯ ಬಯಕೆಯ ಭರದಲರಸನ |
 ಕಳುಹಿದೆನು ಕೆಡೆನುಡಿದು ಕಾಂತಾರದಲಿವೈದುವನನ |
 ಖಳನಕೈವಶವಾದೆಯಿದುಘಾ |
 ತಳಿಕೆಯಲ್ಲವೆ ಹೆಂಗುಸಿಗೆಮನ |
 ದೊಳಗೆ ರಘುಪತಿಯೇನಬಗೆವನೊ ಯೆಂದಳಿಂದುಮುಖ ||೨||

ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಕೇಳಿದರೆತಾ |
 ನೇತರಂದುತ್ತರವ ಕೊಡುವೆನು |
 ಮಾತನಾಡದನನಿಪನನೇನೆಂದು ನುಡಿಸುವೆನು ||
 ಓತಡೆನ್ನಯ ಭಾಗ್ಯವೊಲಿಯದ |
 ಡೇತರದ ಬಳಿಕುಳಿವು ಹೊಗುವೆನು |
 ವಿತಿಹೋತ್ರನನೆಂದು ಕಂಬನಿದುಂಬಿದಳು ಸೀತೆ ||೩||

ಸೀತೆಯಾಡಿದ ನುಡಿಯಕೇಳಿ, ಲಂಕಾಧಿಪನಾದ ವಿಭೀಷಣ
 ನಿದ್ದೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವನಿಗೆ ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿ ಸೀತೆಯಂ ಕರತಂದು
 ರಾಮನವಾದಕ್ಕೆ ಕೆಡನಬೇಕೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ, ಇಬ್ಬರೂಸೀತೆಯಬಳಿಗೆ ಬಂದು
 ಆಕೆಯಂಭ್ರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಸ್ತಕವನಿಳುಹಿ ಹೀಗೆ ಅನ್ನುವರು—

ವಿಭೀಷಣ:- ಡಿಂಗರಿಗನಾ ನಿಮಗೆನಿಮ್ಮರ |
 ಸಂಗಿಕೆಂಕರನಾಗಿ ಕೃಪೆತ |
 ನ್ನಂಗದಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಲಿ ಬಳಲಿದಿರೆಮ್ಮದೆಸೆಯಿಂದ ||

ಕಂಗಳಲಿ ಮುಂಗಾಣದಗ್ರಜ |
ಹಿಂಗಿದನು ನಾವಾನಿಮ್ಮಪದಪ |
ದ್ಯುಗಳನು ಸಾರಿದೆವು ಸಲಹುವದಿನ್ನು ನೀವೆಂದ ||೪||

ಸೀತೆ:— ಕರಸರೋಜದಿನಾನಿಜೇಶನ |
ಚರಣ ಶರಣನ ಮಣಿಖಚಿತಬಂ |
ಧುರಕಿರೀಟವನೆತ್ತಿ ಕೇಳ್ಳೆ ಕಲಿವಿಭೀಷಣನೆ ||
ನರಪತಿಗೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಜಯವಿ |
ಸ್ತರಣವಾದದು ನಿನ್ನಪೋಲ್‌ಭೃ |
ತ್ಯರುಗಳಿನ್ನು ರುಂಟು ಜಗದೊಳಗೆಂದಳಿಂದುಮುಖಿ ||೫||

ಹೀಗೆಂದಬಳಿಕ ಸೀತೆಯಂ ತಾವು ತಂದ ಅಂದಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ
ತನ್ನರಮನೆಗವಳ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅಭ್ಯಂಗನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಂ ತನ್ನ
ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಮಾಡಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಾಂಬರಗಳನ್ನುಡಿಸಿ ರಾಮನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಕರತರುವನು.
ಆಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅವಳನ್ನಂಗೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.
ಬಳಿಕ ವಿಭೀಷಣನೂ ಅದರಂತೆ ರಾಮನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಇದಕ್ಕೆ
ರಾಮನ ಉತ್ತರ:—

ರಾಮ:— ಸ್ತ್ರೀಯಲೋಕದೊಳಿವಳು ಲೋಕದ |
ಮಾಯಕಾತಿಯರಿವಳಶಿಷ್ಯರು |
ನೋಯನುಡಿದಡವಿಯಲಿ ನೂಕಿದಳಿವಳು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ||
ಮಾಯದೆರಳೆಯ ನೆವದಲಸುರರ |
ರಾಯನಲಿಸಂಗೀತನಡೆದುದು |
ದಾಯತಪ್ಪಿತು ಕಡೆಯಲಿದನೀವರಿಯಿರೈಯೆಂದ ||೬||

,, ಇವಳಿಗೋಸುಗ ಬಂದುಹಗೆಯನು |
ತವಿಸಲಿಲ್ಲನರಣ್ಯನನು ತಾ |
ನಿವನು ಕೊಂದನು ಪೂರ್ವದಲಿ ನಮ್ಮನ್ವಯಾಗತದ ||

ಇವನ ಕೊಲಲ್ಪಿತಂದೆವಲ್ಲದೆ |
 ವಿವಶೆಯಾದೀಸತಿಯ ಹಂಬಲಿ |
 ನವರು ನಾವಲ್ಲೆಮ್ಮ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲು ಬೇಡೆಂದ ||೨||

ಸೀತೆ:— ತಪ್ಪು ಹೊರದವ ನಾವಶಪಥವ |
 ಒಪ್ಪು ಗೊಳಲದ ಮಾಡುವನು ಧಿಟ |
 ತಪ್ಪು ಸಂಧಿಸಿತಾದಡಲ್ಲಿಯೆ ಬಿಡುವೆನೀತನುವ ||
 ಒಪ್ಪುವುದು ಬಿನ್ನ ಹವನಿಂದತಾ |
 ನಿಪ್ಪುರಿಯ ಕಾಮಿನಿಯಿನಿನಗೆಸ |
 ಮರ್ಪಿಸಿದ ತನುವಾದಡೊಲಿ ಬಳಿಕೆಂದಳೆಂದುಮುಖಿ ||೩||

,, ದೇವನೀನಲ್ಲದೆ ಇತಃಪರ |
 ವಾವುದನು ನಾಬಲ್ಲೆನಾದಡೆ |
 ದೇವತತಿಯಿದೆ ದಿವ್ಯಮುನಿಜನವಿದೆ ಸಮಾಪದಲಿ ||
 ತಾವರೆಯನ್ನೆದಿಲಿನಸಖವಂ |
 ಶಾವಳಿಯ ನೃಪರಿದೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ |
 ಕಾವುದಿಲ್ಲಿಂಮೇಲೆನುತು ಬಿನ್ನೈಸಿದಳುಸೀತೆ ||೪||

ಹೀಗೆ ಸೀತೆಯು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸಾಧೀಶ್ವರನವನ್ನು ಜಗದಮುಂದೆ ತೋರಿಸಲನುವಾಗಿದ್ದರೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತಾನೇ ಮುಂದೆಬಂದು ಅವಳಸಲುವಾಗಿ ತಾನು ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುವನು. ಅದರಿಂದ ತನಗೇನಾದರೂ ಗಾಯವುಂಟಾದರೆ ದೇವಿಯನ್ನು ಬಿಡಲಿ, ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿಯು ಸೋಂಕು ಬೆರಸದಿದ್ದರೆ ಅವಳನ್ನು ರಾಮನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲೆಂದು ಮುಂದೆ ಬರಲು, ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸೀತೆ ತಾನೇ ತನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗುವಳು.

ಸೀತೆ:— ಕೇಳಿದೈ ಸೌಮಿತ್ರಮಿತ್ರಕು |
 ಲಾಳಿಗುಪಹತಿ ಬಾರದಂತಿರೆ |
 ಬೀಳುವೆನು ಶುಚಿಯಾದಡೇಳುವೆನಗ್ಗಿ ಕುಂಡಲಿಯ||
 ಮೇಲೆ ಮಾತಿನೈನು ವಂಶವಿ |
 ಶಾಲವೈಭವವೆನ್ನ ದೈಸಲೆ |
 ತೂಳಿಸಗ್ಗಿ ಯನೊಟ್ಟಲಿಂಧನವೆಂದಳಿದುಮುಖ ||೧೦||

ಹೀಗೆಸೀತೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡವು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಣಗಿದ ಚಂದನದಮರಗಳನ್ನು ತಂದೊಟ್ಟಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಕವ್ವುರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಉರಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಇದರಹೊಗೆಯು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೆ ತಾರೆಗಳು ಇದರ ಜಳದಿಂದ ಸಿಡಿದುಬಿದ್ದವು. ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಸರಸ್ವತಿಯು ಅಂಜಿಬ್ರಹ್ಮನ ನಡುವನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ಮತ್ತು ಈ ಶಿಖಿಯು ಸುರೆವಧೂಜನರನ್ನು ಕೂಡ ಅಂಜಿಸಿತು. ಇಂಥ ಭೀಕರ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ—

ಸೀತೆ— ಅಳುಕುವರೆ ಸುವ್ರತಿಯರಗ್ಗಿಗೆ |
 ಜಲಜಭವ ಭವಹರಿಗಳೆರಗುವ |
 ರುಳಿದವರಪಾಡೇನು ಪತಿಭಜನಾನುಚರಿತರಿಗೆ ||
 ಬಳಿಕಕೈಮುಗಿದೆಂದಳರಸಂ |
 ಗೆಲಿನ್ನ ಪೋತ್ತಮ ನಿನ್ನ ಶಿರಿಪದ |
 ನಳಿನವಲ್ಲದೆ ಬಲ್ಲರೊಳಕೊಳಲಗ್ಗಿ ನಿಜತನುವ ||೧೧||
 ಅಲ್ಲದಿದರ್ಪೆ ನಿನ್ನ ಶಿರಿಪದ |
 ಪಲ್ಲವವಕಾಣಿಸಲಿ ಮುಡಿದೀ |
 ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪೂಕಂದಿದಡೆ ಕುಂದಿದಡೆ ಮೂಗುತಿಯ ||

ಸಲ್ಲಲಿತ ಬೆಳಗುಟ್ಟಿಸೀರಿಯ |

ಕೆಲ್ಲಶಿಖಿಸೋಂಕಿದಡೆ ನಿನ್ನವ |

ಳೆಲ್ಲ ಜನಕಂಗಳಿಗೆ ಮಗಳಲ್ಲೆಂದಳಿದುಮುಖಿ ||೧೧೭||

ಅವಧರಿಸುರಾಜೇಂದ್ರ ಕೇಳೊನಿಂ |

ನವಳನಿರ್ಮಳ ಶುಚಿತನವನೆಂ |

ದವನಿಸುತೆ ಬಲವಂದಳಭ್ರವ ಚುಂಬಿಸುವಶಿಖಿಯ ||

ಭುವಿಯೊಳೀಶಂಗಜಸುರೇಶ್ವರ |

ರವಿಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿಧರಿತ್ರೀ |

ಯುವತಿಗಿರಗುತ ಉರಿಯೊಳಗೆ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿದಳುಸೀತೆ ||೧೧೮||

ಹಾಯೆನುತ ಹಮ್ಮೈಸಿದನಾರಘು |

ರಾಯನನುಜನುಪವನತನುಜನು |

ಬಾಯಹೊಯ್ಯೊಳ್ಳುತ್ತ ಧೊಪ್ಪನೆಕೆಡೆದರವನಿಯಲಿ ||

ತೋಯಜಪ್ರಿಯಸೂನುಸಹಕಪಿ |

ನಾಯಕರು ಘೋಳಿಟ್ಟರಾಕಾ |

ತ್ಯಾಯನಿಪ್ರಮುಖಾಮರಿಯರೊಳಿದರು ಗಗನದಲಿ ||೧೧೯||

ಸೂಸಿದರು ಕಂಬನಿಯನಂಬರ |

ಕೇಶಮೊದಲಾದವರು ಭೋರ್ಗರೆ |

ದಾಸುರದಶಿಖಿಧಗಧಗಿಸಿದುದು ಗಗನದಗ್ರದಲಿ ||

ದಾಶರಥಿಯೋರಂತೆ ಚಿಂತಾ |

ಕ್ಷೇಶಭಾರದ ಮಣಿದಶಿರದನಿ |

ಮೇಷದೃಷ್ಟಿಯೊಳಿದ್ದನೀಕ್ಷಿಸದಾಧನಂಜಯನ ||೧೨೦||

ಕುಶನೇಕೇಳೊ ಪ್ರತಿವೃತ್ತಿಯರಿಗೆ |

ವಿಷವಮ್ಮೃತವಹುದುರಿಹಿಮಾನ್ವಿತ |

ರಸವಹುದು ಬಲುಹಾವುನೇ ವಣವಹುದು ಬೆಂಬಡದೆ ||

ಎಸಗಿದಪವಾದಂಗಳವುತಾ |
 ಸಸಿನವಹುದದುದ್ಧನಾಕುವ |
 ಶಿಶುವಿನವೊಲಿದ್ದಳು ವಿವೇಹಜೆಕ್ಕೆಗಳಲಿ ಶಿಖಿಯ ||೧೬||

ತಾಯೆಬಾರೌತಂಗಿನೀಹಿರಿ |
 ದಾಯಸವನನುಭವಿಸನಲಿಗಿದೆ |
 ರಾಯರಂಗನೆಯರಲಿ ನೀನುತ್ತಮೆಯಲಾ ಜಗಕೆ ||
 ನಾಯುಸಖನುದರದಲಿ ಹೊಕ್ಕುಬು |
 ಜಾಯತಾಸ್ತ್ರಿಯರುಂಟಿನನ್ನೊ |
 ಲಾಯಿತೀಸರಮೇಲೆಜಗದಲಿ ಕೀರ್ತಿನಮಗಿಂದ ||೧೭||

ಬಿಕ್ಕಿಬಿರಿಬರಿದಳುತಸತಿವೈ |
 ಯಿಕ್ಕಲವನೀನಾಧಸೆರಗಿನ |
 ಲುಕ್ಕುವಂಬಕ ಜಲವತೊಡದಪಸವ್ಯದಂಕದಲಿ ||
 ಅಕ್ಕರಿನ ಮೋಹದಲಿ ಕಂಬನಿ |
 ಯುಕ್ಕುತ್ತಿಬ್ಬರ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಚರ |
 ಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ತೆಗೆದಸ್ಪಿದನುಭಾಪ ||೧೮||

ಎಡದತೊಡೆಯಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿವೈ |
 ದಡವಿದನು ರಘುಪತಿಯು ಸೀತೆಯ |
 ಮುಡಿಯ ನೇವರಿಸಿದನು ಮುಂದಾಡಿದನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ||
 ಬಿಡುಮಗನೆ ಚಿತ್ತದಕಳಂಕವ |
 ಹಿಡಿಯದಿರು ಸಂಶಯವಸೀತೆಯ |
 ನಡುವಳಿಗೆ ಸಂತುಷ್ಟಮಾನಸರಾದೆವಾವೆಂದ ||೧೯||

ಮೊರೆದವಾಗಲು ದೇವದುಂದುಭಿ |
 ಪರಿಮಳದ ಕುಸುಮಂಗಳಾಕ್ಷಣ |
 ಸುರಿದವಂಗೀಕರಿಸಿದನು ರಘುನಾಥನವನಿಜೆಯ ||

ನರವಧುಗಳೊಳಗಾರು ಸೀತಾ |

ಸ್ಮರಣೆಯದು ಮಾಡಲು ಪತಿವ್ರತೆ |

ಯರಿಗೆ ತಾಯಿವನೆಯಹಳಲೈಕುಶನೆ ಕೇಳಿಂದ ||೨೦||

ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗಿ ನಂತರ ಆತನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಊಟೋಪಚಾರದಿಂದ ತಣಿಸಿ, ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉಡುಗರೆಯನ್ನಿತ್ತು, ! ರಾಮಸೀತೆಯರನ್ನೊಂದುಗೂಡಿಸಿದಬಳಿಕ, ರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹೊರಡಲನುವಾಗಲು, ವಿಭೀಷಣನು ರಾಮನ ವರಿವಾರದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹಿಡಿಸುವಂಥ ಕುಬೇರನ ಪುಷ್ಪಕವನ್ನು ತರಿಸುವನು.

ನಿಲಯವಿದ್ದುದನಂತಸೌಧಾ |

ವಳಿಗಳಿದ್ದವು ಲಲಿತಕಾಮಿತ |

ಫಲ ಸಮಗ್ರದ ಬಹಳನಂದನವಿದುರ್ದೆಡೆಗೆಡೆಗೆ |

ಜಲಭರಿತ ಕಾಸಾರವಿದುದು |

ಲಲಿತಭೋಜ್ಯಸುವಸ್ತುಲಲನಾ |

ವಳಿ ಮಹೌಷಧ ವಿದುರ್ದಮಮವಿಮಾನಮಧ್ಯದಲಿ ||೨೧||

ಇಂಥ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿಶಾಲವಾದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ವಿಭೀಷಣನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು ಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಭಾರದ್ವಾಜ ಮುನಿಯ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು, ಮುಂದೆಭರತನೆಡೆಗೆ ಹನುಮನನ್ನು ಕಳಿಸಿ, ರಾಮನು ಸಕಲಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ನಂದೀಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಜಾಂಬೂನದದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಸಾಕೇತ ನಗರವು ಕಂಡಿತು. ಸಾಕೇತನಗರವೇ ಅಯೋಧ್ಯಾಪಟ್ಟಣವು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ರಾಮನು ಮೊದಲು ತನ್ನ ಮೂವರು ತಾಯಂದಿರಾದ ಕೌಸಲಿಸುಮಿತ್ರಾ ಕೈಕೆಯ ದೇವಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಆಮೇಲೆ ಗುರುಗಳಾದ ವಶಿಷ್ಠವಾಮದೇವ ಜಾಬಾಲಿಗಳಂಥಿಗಿ ದರ್ಶನವನೀಡುವನು. ಆಮೇಲೆ ಶುಭ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ

ವಾಗಿ ಭರತನಿಗೆ ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟುವರು:— ಶತ್ರುಘ್ನನಿಗೆ ಸೇನಾ ಪತಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸುವರು.

ಈ ಪಟ್ಟಾಭೀಷೇಕ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನೇ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗ ವಹಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಸುಗ್ರೀವ ಜಾಂಬವಂತ ವಿಭೀಷಣ ಮೊದಲಾ ದವರಿಗೆ ಊಟ ಉಪಚಾರದಿಂದ ದಿವ್ಯಾಭರಣ ವಸ್ತ್ರಾ ಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅವರವರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಳಿಸು ವನು. ರಾಮನು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನ ಹತ್ತರ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ರಾಮನು ಹೊಗಳುವನು. ಹನುಮನು ಅಶ್ವನ (ರಾಮನ) ಭುಕ್ತಶೇಷದಕನ ಕಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಗಗನಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹಾರಿ ಆಪ್ರಸಾದಾವಂಭುಂಜಿಸಿ ಬರುವನು.

ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವಾಗ ರಾಮನ ವಿನಯ ವಚನಗಳಿವು:—

ಬಳಲಿದಿರಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಹಗೆಯನು |

ಗೆಲಿದೆವಾವನಿಮ್ಮಿಂದ ಕೀರ್ತಿಯ |

ಘಟಿಸಿದೆವು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಜಗದೊಳಗಧಿಕರಾರಿಂದ |

ಹೀಗೆ ವಿನಯಾನ್ವಿತ ವಚನಗಳಿಂದ ಅವರಂಜಿಕೊಳ್ಳುತ್ತು ರಾಮನು ಸುಖದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು.

ಕುಬೇರನ ಪುಷ್ಪಕದರ್ವಣನೆಯು ಮೇಲುದಾಹರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ವಿಮಾನ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವರು. ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ಸಲುವಾಗಿ ಅಂಚೆ ಒಯ್ಯುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಸಹ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಈ ವಿಮಾನದ ವಿಸ್ತಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಪೋಲಂಡದ ಎಂಜಿನೀಯರು ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಮಾನದ ವರ್ಣನೆಯು

Sunday Hindu Paper dated 9-10-1938ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದನ್ನು ಇದರಡಿ ಇಳಿಸಿದೆ.

WORLD'S LARGEST BALLOON

The biggest balloon ever made is shortly to go up. Constructed by Polish engineers, aviators and scientists, the balloon exceeds 4,800,000 cubic feet in volume, has a maximum diameter of 209 feet and will be 459 feet high when it takes off. The flyers who will man the aluminium and steel gondola intend to explore the stratosphere and hope to discover more about cosmic rays. The flight starts from a Spot near the Tatry mountains, in south-western Poland, not far from the Czechoslovakian border.

ಇದರ ಅರ್ಥ—ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ವಿಮಾನವು ಕೂಡಲೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸಲ್ಪಡುವದು. ಇದನ್ನು ಪೋಲಂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಎಂಜಿನಿಯರು ರಚಿಸಿರುವರು. ಇದರ ವಿಸ್ತಾರವು ೪,೮೦೦,೦೦೦ ಘನಪೂಟು ಇದ್ದು-ಇದರ ಮಧ್ಯರೇಖೆಯು (ವ್ಯಾಸವು) ಸರಾಸರಿ ೨೦೯ ಪೂಟು ಅದೆ. ಇದರ ಎತ್ತರ ಸರಾಸರಿ ೪೫೯ ಪೂಟು ಇರುವದು. ಇದರ ಚಾಲಕರು ಇದರಕೂಡಇದ್ದ ಅಲ್ಯುಮಿನಿಯಮ್ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನ ದೋಣೆಯಿಂದ ತಿಲೆಯಥರವನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸಂಬಂಧವ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚಲು ಇಚ್ಛಿಸಿರುವರು. ಇದನ್ನು ಜೆಕೊಸ್ಲಾವೋಕಿಯಾದ ಗಡಿಗೆ ದೂರಲ್ಲದ ಪೋಲಂಡ ಪ್ರಾಂತದ ನೈರುತ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಟಿಟ್ರಿ ಪರ್ವತಸಮೀಪದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆಹಾರಿ ಸಲಿಚ್ಛಿಸುವರು.

ತೊರವೆರಾಮಾಯಣ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ ಕಠಿಣಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ:—



[ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥವು ನನ್ನ ೧೯೧೦ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರ ಕ್ರಾವುನ್ ವ್ರೆಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎ. ವೆಂಕಟಾಚಲಂಶೆಟ್ಟಿರು ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣದೋಷದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವಕಾರಣದಿಂದಲೋ ತಪ್ಪುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇರೆ ವ್ರತಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿದರೂ ನನಗೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ನನ್ನ ಅಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿಗನುಸರಿಸಿ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗುವಂತೆ ನಾನೇ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿರುವೆನು. ಇವು ಸಮವೆಂದು ನಾನು ಎದೆತಟ್ಟಿ ಹೇಳಲಾರೆ. ಆದರೂ ಓದುಗರು ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೋದಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ತಪ್ಪಿದ್ದು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರುಪಕಾರವಂ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಮುಂದಣ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲಾಗುವದು. ನನಗೆ ತೋಚಿದಂತೆಯೇ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ತಪ್ಪಿರಬಹುದು. ಉದಾರಹೃದಯರು ಅವನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಕೊಂಡು ಓದಬೇಕೆಂದು ಈ ಸಂಗ್ರಹಕನ ಬೇಡಿಕೆ. ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳಿಂದಲೂ ಬಲವಾದ ಬೇಲಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಸಾರವಾದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಸಿ ಪ್ರೌಢಿಗೇತಂದ, ಜೈನ, ವೀರಶೈವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮೊದಲಾದ ಕವಿವರ್ಯರ ನಂದನವನದಂತಿರುವ ಕನ್ನಡ ವಾಚ್ಛಯದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಸದ್ವಾಸನೆಯ ಪುಷ್ಪಗಳನಾಯ್ದು ಕರ್ಣಾಟಕ ವಾಚಕವೃಂದಕ್ಕೆರ್ಪಿಸಿರುವೆನು. ಹೂಗಳು ಹಳೆಯವಾದರೂ ಮುಂಜಾನೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲರಳಿದವುಗಳಂತೆ ಸುಗಂಧವನ್ನೀಯುವವು. ಕನ್ನಡ ವಾಚ್ಛಯವನ್ನು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಸದಿಚ್ಛೆಯಿಂದ ಈ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಗ್ರಹಕ]

೧ನೆಯ ಪಾಠ

(೧) ಅನುಚ್ಛೇ = ಅಪ್ಪಣೆ, ಗೋಚರಿಸುವೆನು = ವನವಾಸಜಿ
 ಅವಧಿಯು ತೀರಿದನಂತರ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣುವೆನು. (೨) ನೆರವಿಗರ =
 ಗುಂಪನ್ನು, (೩) ಅಸುರಕರ್ಮ = ತಂದೆಯ ಮಾತಿನವಿರುದ್ಧ ಹೋಗುವ
 ದು ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸ. ಉನ್ಮುಳಿಸುವರು = ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುವರು, ಎಮ್ಮರಾಯ
 ರು = ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳು, ಪಿತನ ಸೊಮ್ಮನಳಿದರೆ = ತಂದೆಯ
 ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೋರಿಕೆಯೆಂಬ ಧನವನ್ನು ನಾವುಹಾಳು ಮಾಡಿದರೆ ಅಂದರೆ ಅದರ
 ವಿರುದ್ಧನಡೆದು ಹಾಳುಮಾಡಿದರೆ. (೪) ಸೂನ್ಯತವಾದಿ = ಸತ್ಯ ಹೇಳುವವನ
 ಅಪದೇಶಿ = ಅಪಕೀರ್ತಿ, (೫) ಅನ್ಯತಕೆ = ಸುಳ್ಳಿನಸಲುವಾಗಿ, ಅತಿಗ-
 ಳೆದು = ಧೀಕ್ತರಿಸಿ, ಮೇಲೆಕಾಂಬ = ಮುಂದೆ ನಮಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಸದ್ಗತಿ
 (೬) ಸಹಭವನ = ಒಡ ಹುಟ್ಟಿದ ತಮ್ಮ, ಅಣುಗ = ಮಗ-ಮಗನಸ್ವ-
 ರೂಪನಾದವ, ಸಂದಿಹುದು = ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವುದು. (೭) ರಾಜೀವ =
 ಕಮಲ, ಓಲಗ = ಸೇವೆ, ವಲ್ಕಲ = ನಾರುಬಟ್ಟೆ, (೮) ನಾವೈಸಲಿ =
 ನಾವಷ್ಟೇ ಹಿರಿದು = ನಮ್ಮ ಕೂಡವನವಾಸಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಆಗ್ರಹವಿದ್ದಲ್ಲಿ,
 ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳು = ಅಪ್ಪಣೆಹೊಂದಿಬಾ, (೯) ಭಾಳವ = ಹಣೆಯನ್ನು. (೧೦)
 ರುಚಿ = ಪ್ರಕಾಶ (೧೧) ಆಡುವರು = ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವರು, ಅವನಿಜೆ =
 ಭೂಮಿಯ ಮಗಳು ಸೀತೆ ಬಂದವಳೆಂದನವನಿಜೆಯ = ತನ್ನೆಡಗೆ ಬಂದು
 ಕೇಳಿದ ಸೀತಿಯಂ ಕುರಿತು, ಎಂದಂ = ಅಂದನು, (೧೨) ಸ್ತರಣ =
 ಹಾಸಿಗೆ, ಪರಿಯಂಕ = ಮಂಚ, ವಿಹಡೆ+ಇಲ್ಲಿ+ಅಲ್ಲ = ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ
 ದಾದರೆ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ, ಮಣಿಭವನ = ಅರಮನೆ, ದೀವಸಿಕೆಗೆ = ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ,
 (೧೪) ಸವನಿಸಿತೆ = ಬಂತೆ, ಪರಿಭ್ರಮಣ = ಸಂಚಾರ, ಯಾಯಸಕೆ =
 ಆಯಾಸ, ಸಂದೌ = ಬಂತೆ, ಉಣ್ಣದೆ = ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸುಖದಿಂದ
 ಉಂಡುಕೊಂಡಿರದೆ, (೧೫) ಸುರಗಿ = ಕತ್ತಿ, ಕಟಿಯಲಿ = ನಡಕ್ಕೆ,
 ಚಾಪಮಾರ್ಗಣ = ಧನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬಾಣ, ವೈದೇಹಿ = ಸೀತೆ (೧೬)

ಬೀಳ್ಕೊಡೆ = ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳಲು, ಬಗೆ = ತಿಳಿ, (೧೮) ಕಲ್ಪಪಾದಪ = ಕಲ್ಪತರು, ಹರುಷನಿರ್ಭರ = ಆನಂದವೆಂಬಹೊಳೆಯು, ಧೇನು = ಕಾಮಧೇನು, (೧೯) ಯಷ್ಟಿ = ಬಡಿಗೆ, ಕೌಳಿಕವ = ಕಟುಕರವನಾಗಿ ಮೋಸ = ರಕ್ಕತನ, ವಿಧಾತ್ರನು = ಬ್ರಹ್ಮನು, (೨೦) ಇಭಕಳಭ = ಚಿಟ್ಟಾನೆ, ಹರಿಪೋತ = ಸಿಂಹನ ಮರಿ ಕಳಲಿಸಿದ = ಸಡಿಲಾದ, ಕೆ-ಬನಿದುಡುಕೆ = ಕಣ್ಣೀರು ಒತ್ತರಿಸಿಬರಲು, ಕೆಲಬಲಕೆ = ಎಡಬಲಕ್ಕೆ, ಅಳವಳಿವುತ = ಶಕ್ತಿಗುಂದುತ್ತ, ಒರಲಿದಳು = ಅತ್ತಳು, (೨೧) ಬರು ದೊರೆಯಾಯಿತೇ = ಬರೇದಾಯಿತೇ-ವೃಥವಾಯಿತೇ (೨೨) ನಿನ್ನರಿ-ತಕೆ = ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ-ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನಿನಗೆ, (೨೩) ಕಂಧರ = ಕುತ್ತಿಗೆ.

೨ನೆಯಪಾಠ.

(೧) ನೂಕಿದರು = ಕಳೆದರು, (೨) ಅಡಗಿದ = ತೀರಿ-ಕೊಂಡ, ಸಂದಿಸುವರೆ = ಕೊಡಬಲ್ಲರೆ, (೩) ಅನುನಯೋಕ್ತಿಯಲಿ = ನೀತಿ ಯನಾತಿನಿಂದ, (೪) ಮಾರಲಾವೆನು = ಮಾರಲಾರೆನು, ಅವನೀಹಮ್ಮೆಕಾ ರರು = ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿದವರು, ನೆಮ್ಮಿದವರು = ಆಶ್ರಯಿ ಸಿದವರು, (೬) ಕಲುಷ = ತಪ್ಪು ವಿಚಾರವೆಂಬಹೊಲಸನ್ನು, ಕೆಲಚಾಚಿ = ಕಳೆದು, - ದೂರವಾಡಿ (೭) ಅನಲಂಗಿ = ಬೆಂಕಿಗೆ, - ಉರಿಗೆ, ನಿವೇದಿ ಸು = ಅರ್ಪಿಸು

೩ನೆಯಪಾಠ.

(೧) ಜರೆಯ ಜರುಗಿದ = ಮುಪ್ಪಿನಿಂದಬಾಗಿದ, (೨) ದಿ-ಳೀಪಾನ್ವಯನ = ದಿಲೀಪರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನ, ಮುದದತುದಿಯಲಿ = ಸುಖದನಂತರ, ಆಪದದ = ದುಃಖದ, ಆಘಹೃದಯನು = ಪಾಪದಿಂದ

ತುಂಬಿದಹೃದಯವುಳ್ಳವನು, (೩) ಪರಿಯರಿಯದ = ಅನನೀತಿ-ಇಂಗಿತ
 ವನ್ನು ತಿಳಿಯದ, (೪) ದೇಶವತೊಳಲಿದೆವು = ಅನೇಕದೇಶಗಳನ್ನು ಆಯಾ
 ಸಬಟ್ಟುತಿರುಗಾಡಿದೆವು, (೫) ಸುಮನಸರು = ದೇವತೆಗಳು, ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿ-
 ಗಳು, ಸಮನಿಸೆ = ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, (೬) ಯೋಗದಜನುಗಲಿ = ಚಿತ್ತೈ-
 ಕಾಗ್ರತೆಗಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಕೇಳಿನದಂತೆ ಆಡುವಶಬ್ದಧ್ವನಿಯೂ, ಜಾಡ್ಯತನ =
 ಮಂದತನ ಅಂದರೆ ನಾಲಿಗೆಯ ಜಪಬಂದಾಯಿತು, (೭) ಮಿಡುಕು =
 ಕಮಂಡಲದ ಚಲನೆಯು, ಜಾಡ್ಯದತೊಡರು = ಮುಸ್ಸಿನವೇಷದ ತೊಡಕು,
 ಹರಿದು = ಹೋಗಿ, (೮) ಹರಹು = ವಿಸ್ತಾರವು-ಹೆಚ್ಚುವಿಕೆ, (೯) ನಿಭಾನನೆ =
 ಚಂದ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಹೋಲುವಮುಖವುಳ್ಳ, ಸಿಂಧುರ = ಅನೆ-
 ಮೃಗದೇವತೆಯಾದ = ಮೃಗದೇವತೆಯ, (೧೦) ಉಬ್ಬುಗೊಬ್ಬಿನ = ಅತಿಶ-
 ಯಗರ್ವದ, (೧೧) ಭುವನಾವಳಿಗಳು = ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಲುಗಳು-ಸರ್ವಜ-
 ಗತ್ತು, ಒಳಗುಗೊಟ್ಟಿಹವು = ನನ್ನ ಕೈವಶವಾಗಿ ನಾಡೇಳಿದಂತೆಮಾಡುವವು,
 (೧೨) ಉದ್ದಂಡ = ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತಿಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯು, ಗುಂಡಶೌರ್ಯ-
 ನ = ಸಂಪೂರ್ಣರೂರನ, ದಂಡಿಯುಳ್ಳವನೇ = ಕ್ರೂರನಾಗುವನೇ, (೧೩)
 ಸಂಕರದಸಂಶಯ = ನೀನು ಕ್ಷತ್ರಿಯಳು ನಾನು ರಾಕ್ಷಸನಂತೆಯೆನೆಯಬ ಸಂಶ-
 ಯ, (೧೪) ಅಗ್ಗಳೆಯ ದೈವವೆಣಿಕೆ = ಅತಿಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದರಾಮನೆಂಬ
 ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಮೂರ್ಖತನದಿಂದ ಕೆಣಕಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ, ಕಾಲಕೆದರಿ
 ಜಗಳ ತೆಗೆದೆಯಾದ್ದರಿಂದ, ನೀರಲಿನೆರವೆ = ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿದಂತೆ
 ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಿದೆ, ಕಬರಿ = ತುರುಬು, (೧೫) ವೀಡು = ಹಿಂಡು, (೧೬)
 ಉಲಿವುತಿದೆ = ಮೇಲಿಬರುತ್ತಿದೆ, (೧೭) ಖಳನ ... ಭೀಮ = ರಾಕ್ಷಸಕುಲ
 ಕೈ ಕಾಮನೆಂದು ದೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಈರಾವಣನಿಗೆ ಭಯಂಕರನಾದವನೆ, ಸ್ವಾ-
 ಮಸಂಭವ = ಆನೆ, ಸಂದಳಿನ = ಚನ್ನಾಗಿಶೀಳುವಂಥ, ಕಂಠೀರವ = ಸಿಂ-
 ಹ, (೧೮) ಮೇಲ = ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ. ಕೊರತೆಗಳ = ಬೇಕಾಗಿರುವದನು
 ಉರ್ಮಿಳಾವರಲೋಲ = ಲಕ್ಷ್ಮಣನು, (೧೯) ಜರದು = ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿ,
 ಕಲುಬುತನ = ಮನದಲ್ಲಿ ಹೊಲಸುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಎರೆಯ = ಯಜ-

ಮಾನ ಹಿರಿಯನು, (೨೧) ಕುಂಭಿಣ = ಭೂಮಿ, (೨೨) ಮಾನ್ಯರ-
ಲಿ = ಸಜ್ಜನರೊಡನೆ, ಹರಿ = ಸಿಂಹ-ಹುಲಿ-ನಾಯಿ, ಕ್ರೋಡ = ಹಂದಿ
ಎಕ್ಕಲ. ಖಡ್ಗಿ = ಗೇಂಡಾಮೃಗ-ಗಂಡಕ- ಕುರಂಗಿ = ಹೆಣ್ಣು ಎರಳೆ,
ನಳಿರ = ಕಮಲ, (೨೩) ಅಸವಳಿಸಿ = ಮಾನಭಂಗಮಾಡಿ, (೨೪)
ಮೈಥಿಲಿಯ = ಸೀತೆಯ, ಕಮಲಜನುಸುರುಹನ್ನಬರ = ಬ್ರಹ್ಮನುಇರುವ
ವರೆಗೂ, (೨೫) ಖಡುಗದಮೇಲೆ ಬಹರಾವೈಸೆ = ನಾವು ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿದು
ಕೊಂಡು ಬಡವಾಡುವವರು, ಕೋಳುಹೋಗಲಿಕೀರ್ತಿ = ಕೀರ್ತಿ ಹಾಳಾಗಲಿ-
ಇಲ್ಲದಾಗಲಿ, ಎರಗಿದು = ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

೪ನೇಯ ಪಾಠ

(೨) ಮಾರುಮಾತು = ಉತ್ತರ, (೪) ಅಮೃದನು = ಕೂ
ಡಿಕೊಂಡನು, (೫) ಅಸ್ವಲಿತ = ತಡೆಯಿಲ್ಲದ,-ಸಂಪೂರ್ಣ, (೬) ಅಹಿ
ಮಕರ = ಸೂರ್ಯ, (೮) ದ್ವಿಸ = ಆನೆ, ದಿಧೀತಿ = ಪ್ರಕಾಶ, ಇನ =
ಸೂರ್ಯ, ವನಜ = ಕಮಲ, ಪರವಾಹಿನಿಗಳು = ಬೇರೆಬೇರೆ ನದಿಗಳು,
ಇಲ್ಲದ = ಕೂಡದೆ ಇದ್ದ, ವಾರ್ಧಿ = ಸಮುದ್ರ, (೯) ಲಲಿತನಿನದೆಯ =
ಮನೋಹರವಾದ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳ, ಕೀರ = ಗಿಳಿ, ಹರ್ಯಕ್ಷ = ಸಿಂಹ, (೧೧)
ಆಮೋದಬಾರಾಕಲಿತ = ಸುವಾಸನೆಯ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಲಲಿತಸ್ಥಿತ =
ಮನೋಹರವಾದ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಸುಧಾರಸ, = ಅಮೃತರಸ,
ವಿಲುಲಿತ = ಬೀಳುವ ಕಡೆನೋಟ. (೧೨) ಸಮುದ್ರವಸನಾ = ಸಮುದ್ರ
ವೆಂಬ ವಸ್ತುವಿಂದ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡ ಭೂಮಿಯ, ಧಾತುಗೆಡಿಸು = ಧೈರ್ಯ
ಗುಂದಿಸು. (೧೩) ಪುರಹೂತ = ಇಂದ್ರ, ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು. (೧೪) ತರ
ಣಿಯಲ್ಲೆಲೆ = ನೀನು ಸೂರ್ಯನಲ್ಲವೋ, ಚಟುಲತರ ಚಂಡಾಂಶು = ತೀ
ಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಿಸಿ ಕಿರಣಗಳು, ಅಪಸರಣೆ = ಕ್ಷಮೆ, excuse, apology,
(೧೫) ನೆತ್ತಿಯನೊದವೆನ = ಶಿರವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವ, ಕುಂತದುರಂತ =
ದುಷ್ಟರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂಥ ಕತ್ತಿಯು.

ಜನೆಯ ಪಾಠ

(೧) ನೀರೆಯರು = ನಾರಯರು, ಅಂದದ = ಈತನಂಥ, ಈತನಹಾಗೆ, ನಳಿನಭವ = ಬ್ರಹ್ಮ, (೨) ವಿಭುತ್ವ = ಪ್ರಭುತನ,-ಒಡೆತನ. (೩) ಅಂತಸ್ಥ = ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವದು, ಹದನ + ಏನು = ಉಪಾಯವೇನು? ಏನುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. (೪) ದಲೋಕ ಜೋಡಿಕೆಯ = ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳುವದು? ಖೋಡಿಗಳು = ದುಷ್ಟರು, ಕೆಟ್ಟವರು, ಒಂದು ಓಜೆ = ಪ್ರಕಾಶದ ಒಂದು ಗಟ್ಟಿ-ಅವರುಗಳ ಅವತಾರಮೂರ್ತಿ. ಖಂಡಪರಶು = ಶಿವ. (೬) ಆಗುಳಿಕೆ = ಆಕಳಿಗೆ, ಸೀನಿನಲಿ = ಶೀತಾಗಸಹ, ತಾಗು + ಎಡಹು = ಸುಖದುಃಖ. (೭) ಈವುದದು + ಹುಸಿ = ಯಾರುಬಂದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಯ್ಯುವದು ಸುಳ್ಳು-ಒಯ್ಯಲಾರರು, ಸರಕುಮಾಡು = (೧) ಆದರಮಾಡು, (೨) ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಕಾಳಾಗು = ಕೆಟ್ಟವಳಾಗು. (೮) ನಳಕೂಬರ ಜಯಂತಕರು = ಆ ಹೆಸರಿನ ಅರಸರು. (೧೦) ಹೆಣದಿನಿಹಿಗಳು = ಸತ್ತದ್ದು ತಿನ್ನುವವರು. (೧೧) ಉರಿಮಸಗಿತು = ಕೋಪಾಗ್ನಿ ಬಲಿಯಿತು. (೧೨) ದಂದ = ಅಂತ, ಹಾಗೆ, ಮಂದಿವಾಳದ ಮಾತು = ಸೊಕ್ಕಿನಮಾತು - ಸಲಿಗೆಯ ಮಾತು, ಉರುಬಿದಳು = ಶಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡಿದಳು. (೧೩) ವನಜಭವ = ಬ್ರಹ್ಮ, ಭವ = ಶಿವ. (೧೪) ದುರ್ಬೇಧರಳಿದವರಿಗೆ = ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವು ಯಾರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವೋ. (೧೫) ಕಾಳ್ಗಿಡಿದುನುಡಿನರು = ಬೈದು ಮಾತಾಡುವವರು, ಕಡಿದರೆಯ ತಾಮೆಟ್ಟಿಮಿವಳು = ತನ್ನನ್ನು ಕೊಂದವರನ್ನು ಕೊಂದು ನಾನದಿಂದ ಶುದ್ಧಳಾಗುವಳು, ಉಗ್ಗಡದ = ಹೆಚ್ಚಿನ, ಅಧಿಕವಾದ, ಖಂಡೆಯನ = ಖಡ್ಗವನ್ನು. (೧೬) ಕೈದುಡುಕೆ = ಕೈಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ಹಿಡಿದು, ಕೆಡುಹಕೆ + ಅಳಲಿಸಿ = ಕೇಡು ಮಾಡುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ - ತಡೆದು, ಕಿಡಿಗೆದರಿ = ತಿಟ್ಟಾಗಿ, ಅಂತರಿಸಿದನು = ಅಡ್ಡಿಮಾಡಿದನು. (೧೭) ತಿಣ್ಣುವನು ತಿದ್ದಲಿಕೆ = ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನ್ನು ಸರಿಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ, ರೂಹಿಸಿದ

= ರೂಪ ಧರಿಸಿದನು, ಉಣ್ಣದೆ = ಮುಂದಾಗುವ ಕೆಡಕನ್ನು ಅನುಭೋಗಿ
ನದೆ, ಉರಿಯಲುಬೇಡ = ಆಗ್ರಹಬೇಡ,- ಹಟಹಿಡಿದು ನಾಶವಾಗಬೇಡ,
(೨೦) ಈ ಮದೋನ್ಮತ್ತರುಗಳುಬ್ಬಿದರೆ = ಕಾಮಮದದಿಂದ ಗರ್ವಿಷ್ಠ
ರಾದವರು ಉಬ್ಬಿದರೂ ನೀ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡ ಕಕುಸ್ವಜ =
ಕಕುಸ್ವರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಮನು, ವನೌಕಸರು = ಮಂಗಳಗಳು,
ಬೀಸುವಲೆ = ದೊಡ್ಡ ಬಲೆ (೨೧) ಪೌಲಸ್ತ್ಯಜ = ಕುಬೇರನ ಮಗ,
ನರಹಾರಿಯೇ = ಮಾನವಳೇ, (೨೪) ಖರಸೂದನ = ಖರವೈರಿ = ರಾಮ,
ಹಳುದವಲಿಬೀದಿಸರಿವುದು = ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಲೆಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ಉರುಳುವವು
(೨೫) ಚಂದ್ರಹಾಸಕ = ಬಡ್ಗ-ಕತ್ತಿ, ಕಣಿ = ಶುಭ.

೬ನೆಯ ಪಾಠ

(೨) ಗತಿಯ ಗಾಢಿಕೆಯೊ = ಮುಂದಾಗುವ ಭಯಂಕರ
ಪರಿಣಾಮವೋ- (೩) ಬಂಧನದ+ಆಯತ = ದೊಡ್ಡ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು-ಹೆಚ್ಚಿನ
ಬಂಧನ, (೪) ಪೋವದೆ = ರಕ್ಷಿಸದೆ, (೫) ನಯ = ಪವ್ವತಿ Policy,
ಹಗರಣದ = ವೃಥಾಮಾತಿನ, (೬) ಇನತನೂಭವ = ಸೂರ್ಯನ-
ಮಗ ಸುಗ್ರೀವ, (೯) ವಿಷ್ವರದಕೆಲದಲಿ = ಸಿಂಹಾಸನದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ
ಹುದುಳಿಗ = ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವನು, (೧೦) ಅಗ್ಗೇಸು = ಶ್ರೇಷ್ಠನು,
ಸಂಯುಗ = ಕಾಳಗ, ನಗಸುತಾನರ = ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ಮಗಳಾದ
ಪಾರ್ವತಿಯ ಗಂಡ - ತಿವ, (೧೧) ದೌಹಿತ್ರ = ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು,
(೧೨) ಪರ = ಶತ್ರು, ಕಳೇವರ = ಶರೀರ, ರುಜೆ = ರೋಗ, (೧೩)
ಚಮೂರು = ಚಿಗರಿ,-ಹುಲಿ (೧೪) ಕೇಳಮೇಳ = ಆಟದಗುಂಪು-ಸಹ
ವಾಸ-ಸಗಾಟಕೆ, (೧೫) ಅಘಸಂದಷ್ಟ = ಪಾಸಕಟ್ಟಿದ-ಪಾಸಿಷ್ಟನಾದ,
ಉದಿಸಲುಳ್ಳೊಡೆ = ಅಣ್ಣನಾದರಾವಣನಿಗೆಹುಟ್ಟಿ ಜೀವಿಸುವ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೆ.
ಹದನ = ರೀತಿ-ಉಪಾಯ, (೧೬) ಪಾನಮಾನಜ = ವಾಯುಪುತ್ರ-

ಹನುಮಂತ ರವಿಜ = ಸುಗ್ರೀವ, (೧೭) ಕೋಳುಗೊಡುವೆನು = ಅಯೋಧ್ಯಾ
ನಗರವನ್ನು ವಿಭೀಷಣನಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡುವೆನು = ಕಮಲಜನ = ಬ್ರಹ್ಮನ,

೭ನೆಯ ಪಾಠ

(೧) ದಾರುಣ = ಕ್ರೂರತನ, (೨) ಅಂಡಲೆದೆ = ತ್ರಾಸು
ಕೊಟ್ಟಿ, ಸಮಗ್ರದ ಕೇಡನು = ಪೂರ್ಣನಾರ, (೩) ಜಂಭಾರಿಜಿತು =
ಇಂದ್ರನನ್ನು ಗೆದ್ದವನು, ಕಳೆಯಲಿ = ಜ್ಞಾನಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ (೭)
ನೀಡು = ಅಗಲಾಗಿ, ಮಾಯಾ ಜೋಡಣೆಯ = ಮಾಯಾ ರಚನೆಯಿಂದಾದ,
(೯) ನಿಮಿಕ್ಕುಲ = ಸೂರ್ಯಕುಲ, ಜುಗುಪ್ಸೆಯ = ಅಸಹ್ಯಕರವಾದ,
ಛಲೋಕ್ತಿಯನಗಲಿಸಿದೆ = ಹಟತೊಟ್ಟಂತೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲೆಂಬ, ಬಿಗುಹು =
ಗಟ್ಟಿತನ,-ಸೊಕ್ಕು, ತಗಡುತನ = ಬಿರುಸು, (reticence) (೧೨) ಅನು
ವರಿದು = ಸಂಧಿಸಾಧಿಸಿ, ಹೊತ್ತುನೋಡಿ. (೧೪) ಹಳಲಿಸುವ ಹರಿಯೆಡೆಗೆ
= ಅಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ರಾಮನೆಡೆಗೆ, ಅಂದವನು = ರೀತಿಯನ್ನು. (೧೫) ಆಸು
ರಾಂಗನ = ರಾಕ್ಷಸರ ಕೃತಿಯನ್ನು.

೮ನೆಯ ಪಾಠ

(೧) ದೈತ್ಯರಿಪು = ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರನಾದ ರಾಮನು, (೩)
ಡಾಕುಳಿಗೆ = ಕಳ್ಳರ ಹಾವಳಿಗೆ, ಆಕುಳಿಗೆ = ನೀನು ಹೊಗಳುವ, ಅಲ್ಪಜನರ
ಆಕಳಿಕೆಗೆ, ಹವಣ = ಪ್ರಮಾಣ-ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಅಂತರ, ನಾಕನಿಳಯನ
ಮಾಡಿದರು = ಅವರನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿ ಮಾತಾಡಬೇಡ. (೪) ದುರ್ಗ
= ಕಠಿಣಪ್ರಸಂಗ, ಕೈಮಗುಚಿಕೊಂಡವರು = ದೂರಮಾಡುವರು [avert]
ತಿರುಗಿ ಅಟ್ಟುವರು. (೫) ಸೊಂಪಗೆ = ಚಂದಕ್ಕೆ, ಗ್ರಹದ = ಪಿಶಾಚದ:

ಕಾಲನ ಕರಕರಗೆ = ಯಮನದಂಡಕ್ಕೆ - ಶಿಕ್ಷೆಗೆ - ವೃಥೆಗೆ, ಸಂದುವರು = ಮುಟ್ಟುವರು - ಹೊಂದುವರು, ಸೌಖ್ಯದಲ್ಪಹರಹು = ಕಾಮವಾಸನೆಯ ಸುಖದ ವಿಸ್ತಾರ ಸ್ವಲ್ಪ - ಆದರೆ ಬಳಲಿಕೆ - ಆಯಾಸ - ಕಷ್ಟ ಬಹಳ. [೯] ಧುರಕೆ ನಿಂದರು = ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಯದ್ಧ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಂತಿರುವರು. [೧೦] ಪೀಲಿಕ = ಇರುವೆ, ಕ್ಷುದ್ರವಸ್ತು, ಗೋಷ್ಪದ = ಆಕಳ ದಡ್ಡಿ, ಕೀಲಾಲ = ನೀರು, = ಇರುವೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಆಕಳ ದಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರು ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಕಾಣುವದು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, ಸ್ಥೂಲ = ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ದೊಡ್ಡವನು. [೧೧] ಎಣಿಕೆ = ವಿಚಾರ - ಮಾತು, ಅಣ ಕವಿಕ್ಕುವಿರೈಸೆ = ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವಿರಷ್ಟೆ, ಅಸುಸರಿಸದೆ = ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹಿಂದೆಗೆಯದೆ - ಅಂಜದೆ, ಬಗೆವನಲ್ಲ = ಲಕ್ಷಿಸುವನಲ್ಲ. [೧೨] ದುರ್ಧರವು = ನಿನ್ನ ಛಲವು ನೈರಸಲಾರದ್ದು, ಜೀವದ ಸರಸ = ವ್ರಾಣದಕೂಡಚೇಷ್ಟೆ - ಅಂದರೆ ಕಾಮಕೇಳಿಯ ಶ್ರಮವು ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಹಾನಿ. [೧೩] ಉಬುಧಿ - ಅಬುಧಿ = ಸಮುದ್ರ, ಕರಕರಿಸಬೇಡ = ತ್ರಾಸು ಕೊಡಬೇಡ-ಕಾಡಬೇಡ.

೯ ನೆಯಪಾಠ.

[೧] ತಾಮಸತೀಳಿಯದು = ಅಜ್ಞಾನವು ಹೋಗದು-ದೂರಾಗದು, ಲಯಕಲೀತನೀತನ = ಪ್ರಳಯದೂರನಾದ ಈತನ, ನಿಶಾಚರಕುಲ-ದಂಡ = ರಾಕ್ಷಸಕುಲವೆಂಬ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ವಜ್ರಾಯುಧನಾದ. [೨] ಪರಿಪಾಕಚಿತ್ತದೊಳಿಲ್ಲ = ನೀನು ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನವನಿಲ್ಲ. [೩] ಮಾರಿ = ನನ್ನ ಮಾತುಮಿರಿ-ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ-ಕೇಳದೆ, ಜಯದುಬ್ಬೇರ = ಗೆಲುವಿನದಮ್ಮು, ಖರಾಂತಕನ = ರಾಕ್ಷಸನ ವೈರಿಯಾದರಾಮನ, ಕೂರುಕೊಳದಿರು = ಬೇಕಂತ ಹಿಡಿಯಬೇಡ, [೪] ಭುವನನಿಧಿ = ನೀರಿನಸಮುದಾಯ [೫] ಪಚಾರಣೆ = ಉಪಚಾರವು, ಬಿರಿದು = ಸೊಕ್ಕಿ, ಮೂದಲಿಯ = ನಿಂದೆ-

ಯ, ಸರಿಸದಲಿ = ಸವೀಪದಲ್ಲಿ-ಹತ್ತರ, [೬] ಆರಿದರಲಿ+ಅತಿಮ-
 ಥನ = ಯಾರಎದುರಿನಲ್ಲಿಹೆಚ್ಚಿನಕಾದಾಟ, ಆರುಭಟಿ = ಅರ್ಭಟವು, (೭)
 ಇರಿತಕೆ = ಚುಚ್ಚುವಿಕೆಗೆ-ಹೊಡತಕ್ಕೆ, ಅಳುಕು = ಬಾಧಿಸಡು-ಅಂಜು,
 ಉರುಬಲ್ = ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದರೆ, ನಿಧಾನಿಸಲು = ಚನ್ನಾಗಿವಿಚಾರಮಾ-
 ಡಿದಲ್ಲಿ, ಉರುಬಿಗೊಂಡು = ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ಬರತುವುದೆ = ಬತ್ತುವದೆ,
 [೮] ಅಟಮಟಿಸಿ = ಮಾರಿಹೋಗಿ, ತಕುವುದೆ = ಮಣ್ಣಿನಗಡಿಗೆಯು
 ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಂಬಘಟಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವದೇನರದೇಹವು ಮಾಯಾಪ್ರಕೃತಿಗೆ
 ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ? ಎಂದೂಇಲ್ಲ, ಚಾವಟಿಯತನ = ಚಾರತನ. (೯)
 ಕೂಡು = ಶರಣುಹೋಗು, ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿಕೋ (ರಾಮನೊಡನೆ)
 [೧೦] ಹವಣೇ = ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-ಶಕ್ತಿಯಾತಕ್ಕೆ ಹತ್ತೀತು? ರಣ-
 ರನ್ನ = ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಧೈರ್ಯ. ಸವದರು = ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡ
 ವರು, ಶೋಸಿದರು = ಕೆದರಿಜಗಳತೆಗೆದು ಕಾದಾಡಿದವರು, ಶೃತಿಭೂಕನ್ಯೆ =
 ವೇದಮತ್ತು ಭೂಮಿಯೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯಳನ್ನು ಕದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರಂ, ಕಡು = ಶೂರತ್ವ
 [೧೧] ಖರವೀರರಹ = ರಾಕ್ಷಸವೀರರಾದ, ಸುರಸಸುತ = ಇಂದ್ರಜಿತು,
 ಕರವಮಾಜಿಸಿಕೊಂಬ = ಕೈತಸ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ-ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಹೋಗುವ,
 ನೆರವಿಸೈನ್ಯಸಮೂಹ. [೧೨] ಹೆಚ್ಚುಕುಂದಿನಕೊರತೆಬಾರದು = ನೀನು
 ಹೆಚ್ಚಿನವನೊರಾಮನು ದೊಡ್ಡವನೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವೇಬಾರದು. [೧೩]
 ತುದಿಗೆ = ಕಡೆಗೆ, ನಿಲುಕಡೆಗಳು = ಸ್ಥಿತಿಗಳು-ಮಾತುಗಳು, ತಿಳುಹ
 ಗಳು = ಬುದ್ಧಿಗಳು ಕಲಹಕಂಜುವದತ್ತಲಾ = ನಿಮ್ಮಬುದ್ಧಿಗಳು ಯು-
 ದ್ಧಕ್ಕಂಜುವ ತಿಳುಹುಗಳು, ಅತ್ತಲಾ = ಆಕಾರಣದಿಂದ, ಕಾಳ್ಗಡೆಯ-
 ಬೇಡ = ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂದಿಸಬೇಡ, ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನಾಡಬೇಡ. [೧೪] ಬೊಮ್ಮ-
 ನಮಾತದಂತಿರಲಿ = ಆರಾಮನ ದೊಡ್ಡ ಸ್ತಿಕ್ತಿಯಮಾತು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ-ವೇ
 ದಾಂತದಮಾತುಬೇಡ, ಕಡೆಯಿಣ = ಅಂತ್ಯದ [೧೫] ಪೋತನ =
 ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹಡಗದಂತಿರುವ ದೇವರ,
 ಬಹಡೆ = ಬರಲಿಚ್ಛಿಸುವರು ಬರುವದಾದರೆ, [೧೬] ಜನನ.....

ವರದ = ಯಮನಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದೇತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ. [೨೧] ನೆಲಹು-
ಟ್ಟಿಹೊಂದುವ = ಹುಟ್ಟಿದಬಳಿಕ ಸದ್ಗತಿಗೆಹೊಂದುವ, ಸುತ್ತುದೊಡಕಿನ =
ತೊಡರು ಸಮಗ್ರತೊಡಕಾದ. ತೊಡರು = ಆಭರಣ, [೨೬] ಅಘ....ಭಜಂಕ
ನ = ಅನೇಕ ವಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವವನ, ದಂತಾವಳಿ = ಆನೆಯಗುಂಪು
[೨೭] ನೆಲನಮೈದೋರಿದನು = ಬಲಿಯ ಮೂರುಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು
ಅಳಿದು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನದೇಹವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೆಳಸಿದ್ದನೋ ಅವ
ರಂತೆ ಅತಿಕಾಯನು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಉಬ್ಬಿದಶರೀರದಿಂದ ಕಾಳಗಕ್ಕೆಬಂದನು
[೨೮] ಮಲವಡೆ = ಎದುರಿಸಲು, [೨೯] ಬರಿಸುವಿತದೇ = ವೃಥಾ-
ವಾಯಿತೇ. (೩೦) ಹಾವಿನಲಾತಮಿಶ್ರಿಯಲಿ = ಹಾವಿನಂತೆ ಮತ್ತೆ ಕಗ್ಗ-
ತ್ತಲೆಯಂತೆ. [೩೧] ಸದೈವನು = ದೇವತಾಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು, (೩೨)
ಹರಿಗೆ = ಫಲಕ, a shield, ಚರಣ = ಚರಿಸುವ, ಮೇಲಿಡಿದಜೊ
ಧರ = ಮೇಲೆ ತುಂಬಿದ ಯುದ್ಧಪುರುಷರ, ಮೊರಹುರದಿ = ಶಿಟ್ಟಿನಿಂದ.
[೩೪] ರಣದಾನಿಕೆಯ = ರಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತು ಕಾದಾಡುವ, ರಣ-
ರಂಜಕ ರೌರವದ = ಯುದ್ಧದಭಯಂಕರಸಪ್ಪಳದ, ಅಂಬರದವಳಯ =
ಆಕಾಶಮಂಡಲ. [೩೫] ಅಸುವನುಗಿವುತ = ಪ್ರಾಣಹರಣಮಾಡುತ್ತ-ಕೊ
ಲ್ಲುತ್ತ, ಒಕ್ಕಮೈಗಳಲಿ = ಒಂದೇಮೈಯಿಂದ, ಸಮೀಕಸಲೀಲೆ = ಯ-
ದ್ಧದಲೀಲೆ, ಕೋಲಗೊರೆ = ನಟನದಧ್ವನಿ, [೩೬] ಉಡಿದ = ಕತ್ತ
ರಿಸಿದ, ಉಪ್ಪರಿಸಿ ನಿಗುರಿನನೆತ್ತರ = ಎತ್ತರವಾಗಿ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿರುವರಕ್ತದ,
ಕಣ = ರಣಭೂಮಿ. [೩೭] ಬವರ = ಯುದ್ಧ, ಆಸುರಘರಟ್ಟ =
ರಾಕ್ಷಸರಸಂಹಾರಿ ರಾಮ, ಹೊಳಕಿದನು = ವಿರಾಜಿಸಿದನು. [೩೮] ಭಾ-
ರಣಿಯಭಟ = ಗೌರವದ ವೀರನು. [೪೦] ಸರಳಭಕ್ತಿ = ವೈರಿಗಳಮೇಲೆ
ಬಾಣಬಿಡುವದೇ ನನ್ಯಭಕ್ತಿಯು. [೪೧] ನಿಶಾಟ = ರಾಕ್ಷಸ, [೪೨]
ಮರುಕ = ಸಾಯುವದುಃಖ, [೪೩] ಸರಸಿಜಕರ್ಣಿಕೆ = ಕಮಲದಗಡ್ಡೆ
[೪೪] ಕೈಲುಳಿಯಲೆಚ್ಚನು ಊರ್ಮಿಳಾಪತಿಯ = ಕೈಬಾಣದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮ-
ಣನನ್ನು ಹೊಡೆದನು. [೪೫] ಗೀರ್ವಾಣತತಿ = ದೇವತಾ ಸಮೂಹ.

[೪೬] ಉಚ್ಚಳಿಸಿದುದು = ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಯಿತು, ಬೆರಗಿಡೆ = ಆಶ್ಚರ್ಯ
 ಚಕಿತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು, ಬಹುಶೃತಿಹಾರವಿಸೆ = ಅನೇಕ ವಾದ್ಯದಶಬ್ದಗಳು
 ಉಂಟಾಗಲು. [೪೭] ಡಾಳಿಸುವ = ಹೊಳೆಯುವ, ಕದಪು = ಗಲ್ಲ,
 ವಿಶಿಖ = ಬಾಣ, [೪೮] ಬೆಳಗಲಶೃಜಲಂಗಳ್ = ಕಂಣ್ಣೀರುಹೊಳೆ-
 ಯಲ್ಲಿ, ದುಗುಡ = ಚಿಂತೆ-ಸ್ವಥೆ, ಅರಿಯನು = ಸೂರ್ಯ, ಹಮ್ಮೈಸಿ-
 ಬಿದ್ದನು = ಮೂರ್ಛಿಹೋಗಿಬಿದ್ದನು.

೧೦ನೆಯ ಪಾಠ

[೧] ಕೊಸರಿಕೆಯ = ಅಭಿಲಾಷೆಯ, [೨] ಗಾಡಿನತನ
 = ಸೊಬಗು-ಚಂದ, ಸೀವರಿಸುತಿದೆ = ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ,
 ಹಂಕರಿಸುತಿದೆ = ಅಭಿಮಾನಪಡುತ್ತದೆ, ಓಸರಿಸುತಿದೆ = ಬಿಟ್ಟುಹೋಗು-
 ತ್ತದೆ, [೩] ಪಾತಕಕೆಉರಿಸಿ = ಬೆಂದು-ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು, [೪] ಜನ-
 ಜನಿತ = ಎಲ್ಲರಿಗೂಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಮಗಧತನುಜಾತನೂಭವ = ಲಕ್ಷ್ಮಣ.
 [೫] ಸುಪ್ರಾಥಿ = ಅತ್ಯಂತಜಾಣತನ, ಬಲುದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ, ನೆರೆಯದೆ =
 ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಹಮಳವಿರದೇ = ಸುಖಪಾಗಿರದೇ, ಮದದಮುಂದ-
 ಣಿಗೆ = ಸೊಕ್ಕಿನ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ, [೧೦] ಖರವಿರೋಧಿಶ್ರಿದಶರದೂಷಣ =
 ರಾಮನು ದೇವತೆಗಳನ್ನ ದೂಷಣೆಮಾಡುವಂಥವರ. (೧೧) ಮಾಗಸದಿ-
 ರು = ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಬೇಡ, ಹಗರಣಕೆ = ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಂಬ ಮೂರು
 ದಿವಸದ ನಾಟಕಕ್ಕೆ, [೧೨] ಭಲ್ಲುಕರು = ಕರಡಿಯಂತಿರುವವರು

೧೧ ನೆಯ ಪಾಠ

[೪] ಹಗೆಯಆನಿಸಿದೆ ಸಂವರ್ತವೃತ್ತ್ಯವಿನಾನಕೆ = ಶತ್ರುಗಳನ್ನು

ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಮೃತ್ಯುವಿನಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿಮಾಡಿದೆ. [೫] ಬೇಡನಾ-
ಗದೆ = ಇವನು ಯಾರಿಗೂಬೇಡ ಎಂದುಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅಂದರೆ ಯಾರಿಗೂ
ಬೇಸರನಾಗದೆ, ರೋಷದಲಿ = ಶಿಟ್ಟಿನಭವದಲ್ಲಿ, ಖಯಖೋಡಿಯಲ್ಲದೆ =
ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಅಸೂಯೆವಟ್ಟು ಎರಡನೇಯವರನ್ನು ದೂಷಿಸುವಂಥವನೂ
ಅಲ್ಲದಂಥ [not being malignant calumniator] ಬಾಡಾಬಾಡಿ
ಯಲಿ = ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ-ಎದುರುಬದರಾಗಿ-ನಿಂತು ಸರಿಯಾಗಿಕಾದಾಡಿ. (೬)
ಸೂಳಪಿಸಿಕೊಳುತ = ಬಾಯಿಂದ ಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತ-ಅಂದರೆಆಳುತ್ತ, ಬರ್ಹಿ-
ಮುಖರಹೃಚ್ಛಲ = ಬೆಂಕಿಯಮೋರೆಯವರಂದ ದೇವತೆಗಳಹೃದಯಕ್ಕೆ ಶೂ-
ಲಪ್ರಾಯನಾದ, ಹರ-ಣನಭಾನು = ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆಸೂರ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ (೧೧)
ಸೊದರದತ್ತೆ = ಸೂರ್ಪಣಖಿ. [೧೨] ತಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು = ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು
ಕೊಸರಿದಳು = ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರೇಗಿಸಿದಳು. (೧೩) ತಳವೆಳಗಿನಲಿ = ತಳಮ
ಳನಾಗಿ-ದುಖಾದಿಂದ, (೧೪) ಖಂಡೆಯವನು + ಉಗಿದು = ಖಡ್ಗವನ್ನು
ಚಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು, ಅತಿಮಸದ = ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ, ರಣನಿಷ್ಕೃತಿಗೆ = ಯು-
ದ್ಧದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ (atonement) ರಂಜಕನಾದುದು = ಒಪ್ಪುವಂಥಾ
ದ್ದು ಯಾವದು ಅಥವಾ ಪುಟಗೊಳಿಸುವದು ಯಾವದು (gladdening
or igniting) (೧೫) ತಗ್ಗೊತ್ತಿ = ಹಿಂದಕ್ಕೆದೂಡಿ. (೧೬)
ಆರ್ತದಲಿ = ಶೌರ್ಯದಿಂದ, ಆಜಿಗೆ = ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ, (೧೭) ಸೋಕಿ-
ಬಲಿಗೆ = ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸ್ತ್ರೀಯಳಲ್ಲಿ-ಮನವನಾಡುವದು ರಾಯರಿಗೆ, ತೋ
ಜೆ = ಭೂಷಣ, ಒಳ್ಳೇನಡತೆ. (೧೮) ವಿನನಾಕಹದ ನೆಳಲಾಗವಿರಿ =
ಸ್ವಗವಲ್ಲದಂಥ ನರಕವಾಸಿ ಗಳಾಗಬೇಡಿರಿ (ಇಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಸ್ವಲ್ಪ ತಪ್ಪಿದೆ)
ಜೀವವಿರೋಚನ = ಜೀವಪ್ರಕಾಶ, ಚಟುಲ = ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ-ಹದನಾದ,
ಚಪೇಟಿಕದ = ಗಲ್ಲವಮೇಲೆ ಹೊಡೆದ ಹೊಡೆಯುವಂಥ, ಚಾಚಿದರೆ =
ಮುಂದೆ ಬೆಳಸಿದರೆ, (೨೦) ಹಳಮೆಗೆ = 1 ದುಃಖಕ್ಕೆ ೨ ಪದ್ಧತಿ ಅಂದರೆ
ದುಃಖವನ್ನು ಮರಿಸಿ ಇಮ್ಮಡಿಸುಖ. ಪಾಳೆಯದಪಸರದಲಿ = ದಂಡು ಇಳ
ಕೊಂಡ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ. (೨೧) ಮೊಗಮೊಗದು = ಭಂಡಾರದಿಂದ ಹೊ

ರಗೆ ತಗಿದು, ಮಡಮುರಿದತಿ = ಹಿಮ್ಮಡ, ಹರಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆಯದಿಹರೆ
 (೨) ಬೀಳ್ಕೊಂಬುದು = ಅವುಗಳಿಂದ ಅವುಗಳೆ ಪಡಕೊಳ್ಳುವದು, -ಅಂದರೆ
 ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳು ಅಲಂಕಾರ ಈ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಶೆ ಬಿಡುವದು. (೨೪)
 ಜಿಣುಗಿದ+ಆಹವ = ನಿಂತ ಯುದ್ಧ-ಯುದ್ಧದ ಉತ್ಸಾಹ ಕಡಿಮೆಯಾದಲ್ಲಿ,
 ಸೆಕ್ಕುವದು = ಹಾದರದಿಂದಾಗುವ ಕೆಟ್ಟಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಜೋಡಿಸುವದು,
 ಅಂದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಾದಾಡುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹ ಕುಗ್ಗಿದರೆ, ಅದರಿಂದ
 ಸತಿಯ ಹಾದರದಿಂದಾಗುವ ದುಷ್ಟಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಣ್ಣಬೇಕಾದೀತು,
 ಸೊಕ್ಕು = ಕೂಡಿಸು (insert, add = That is, it is adding
 to the chains of misery, the usual consequence
 of adultery) ಅರಿದುಮೆರೆವುದು = ನೈರಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಮೆರೆಯ
 ಬೇಕು. ಹಣೆಗಳಲಿ.... ರಂಗವಲಿ = ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರ
 ದಿಂದ ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾ
 ಹವು ಭಟರಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾದಲ್ಲಿ ಸತಿಯ ಹಾದರದಂತೆ ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟಸ್ಥಿತಿ
 ಯೊದಗುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಉಪ್ಪುಂಡು ಬಹಳ ಕೌರ್ಯದಿಂದ
 ಕಾದಿ ರಾಜನುಯಯವನ್ನು ತೀರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸುವಾರ್ತೆಗನು ಯೋಧರಿಗೆ
 ಹುರುಡುಂಬಿಸುವನು.

ನಿರ್ದು = One hundred million. 100, 000, 000

ಹದಿನೆಂಟು ನಿರ್ದು = ೧೮೦೦, ೦೦೦, ೦೦೦. ಇಷ್ಟುಸೈನ್ಯವಾಗುವದು.

೧೨ನೆಯ ಪಾಠ

(೧) ದೇವರಿಗಿಂದ ಮಾತಲ್ಲ = ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು
 ಹೇಳುವಮಾತು ಸಂಬಂಧಿಸದು. ತವಿಸಬಹುದು = ಆರಿಸಬಹುದು. (೨)
 ದುಮ್ಮಾನದಾಗಲೆನಿಸುವುದು = ದುಃಖದಜಯ. (೪) ಸತ್ಯವನೊತ್ತಿಯಾ
 ಳುವ = ಸತ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದೂಡಿ ಆಳುವ. (೬) ನಿಗರ ನಿಗಿಲ್ಲ =

ನಾನು ಎಂದೂ ನೀನು ನೇವಕನೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿನಗೆ ನಿಗ್ಗರ (ತ್ರಾಸು)
ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಮರಳಿ = ಮತ್ತೆ, ಪುನಃ.

೧೩ನೆಯ ಪಾಠ (ಅ)

(೧) ಯರವಿಗನು ಇಹಪರಕೆ = ಈ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಪರಲೋಕ
ಕ್ಕೂ ಹೊರತಾದೆನು. ಹರಹಿಕೊಂಬನು = ತನ್ನ ಪಾಶವನ್ನು ಪಸರಿಸುವನು
(spread) (೪) ಹಿಳಿದು+ಅಳಿವಳು = ಹಿಂಡಿಹಿಟ್ಟಿವನಾಡಿ ಕೊಲ್ಲುವಳು.
(೫) ಕೊಲೆಗೆಕೊಕ್ಕುರಿಸಿದನು = ಅಪೇಕ್ಷೆಮಾಡಿದನು - ದೈರ್ಯತಾಳಿದನು.
(೬) ಮಿತ್ರ = ಸೂರ್ಯ, ಧಾತುಧವಳಿಬಲ್ಲದೇ = ದೈರ್ಯವು ಪ್ರಕಾಶ
ವಾದೀತೇ, ಖದ್ಯೋಗ = ದೀವದಹುಳ, ಆಟವಿಕತನ = ನಮ್ಮವರಾಕ್ರಮ
ವೌರುಷವು ಸೀತೆಯಗಂಡನಮುಂದೆ ತೋರಬಹುದೆ, ಎಸಗು = ತೋರು.
(೭) ಉರುಬದಿರುಕಡಲೊಳಗೆ = ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಗೆಯಬೇಡ, ಉರುವ-
ಮುನಿ = ಶಿಟ್ಟುಳ್ಳಮುನಿ, ಜವ್ವನಜರಣವನಿತೆಯ = ಪ್ರಾಯದ ಮತ್ತು
ಮುಸ್ಸಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರ. (೮) ಎಣೆಗೆ = ಎಣಿಕೆಗೆ-ವಿಚಾರಕ್ಕೆ. ಒಲಹಿನಲಿ
= ಮೈಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ, (೧೦) ಸರಿನಿಧಿ = ಸಮುದ್ರ, (೧೪)
ಅರುಹನಾಗುಅರಿವಿಗೆ = ಈಜ್ಜಾನಕ್ಕೆ ನೀನು ಎಚ್ಚರವುಳ್ಳವನಾಗು ಅಂದರೆ
ಇದನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೋ.

೧೩ನೆಯ ಪಾಠ. (ಬ)

(೧) ಅಳುರಿಸಿತು = ಅಂಜಿಸಿತು ಬಾಗಿರಿಸಿತು, ಅಧಟು =
ಪರಾಕ್ರಮ, ಕೊಡಲಿಯಕೊಲೆಗಡಿಕ = ಪರಶುರಾಮ, (೨) ಉವ್ವರಿಸಿ =
ಹಾರಿಬಿಡು, ಉರಕೆಕಬ್ಬಿಯಕುಸಿದು = ಎದೆಯಕೋಲುಬಗ್ಗಿ, ಕುಕ್ಕುರಿ-
ಸಿದವು = ನೆಲಕ್ಕೆಬಿದ್ದವು, ಕನಿಸ = ರಕ್ತ, (೩) ಉಲುಹುವೆಗದ = ಸ-

ಪ್ಪಳಿಲ್ಲದ, ಮಲೆವನುಹಿಮರ = ಎದುರಾಗಿನಿಂತು ಕಾದಾಡುವ ಸೇನಾನಾ-
ಯಕರ, ಮುಂಬಿನಲಿ = ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ, ಬೈಸಿಕೆ = ಕಟ್ಟು, ಕಾರ್ಯ,
ಭಾರ್ಗವ = ಪರಶುರಾಮ. (೪) ಭೂಭುಜ = ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಂ-
ಣುವವ = ಅರಸು, ಪರಿವಾಡುಗಳು = ಪವ್ವತಿಗಳು, ರೀತಿಗಳು, ಆಕ್ರಮಿ-
ಸಡಿಹುದೇ ಸುಪ್ರಾಥಿ = ನಮ್ಮಮೇಲೆ ಏರಿಬರದಿರುವುದೇ ನಿಮಗೆ ಗೌರವ,
ಒಪ್ಪದಲಿ = ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ (೫) ಬಲುಹದಂಡಿಗೆ = ನಿಮ್ಮ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು, ಹುಲುದೊರೆಗಳು = ಅಶಕ್ತರಾದ ಅರಸರು. (೫) ಅಗ್ಗಳ-
ರು = ಶ್ರೇಷ್ಠರು, ಬಲಿಷ್ಠರು, ವೆಗ್ಗಳರು = ಅಧಿಕರು (ಗೌರವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ)
ವಿಧಿವಿಹಿತ = ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಹೇಳಿದ. (೬) ಸೇನಸುವುದು = ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಿಯಿಂದ
ವಾದವಾಡುವುದು, ಅಣಕಿಸುವುದು = ಸೋಲಿಸಿ ಮುಖಭಂಗಿತರ ಮಾಡುವು-
ದು, ಇಂಗಣ = ಬೆಂಕಿ, ಕಲ್ಪದಕಣುಗಿಡಿಯೆ = ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ರುದ್ರನ
ಕಂಠಕಿಡಿಯೊ ಎಂಬಂತೆ, ಬಗೆಗೆ ಮನದಂದ = ಆ ರುದ್ರನ ರೀತಿಯಂತೆ,
ವಾಡಲಿಳಿಸಿದನು. (೭) ತರಣಿ = ಸೂರ್ಯ, ತುಂಡದಲರಿವ =
ಬಾಯಿಂದ ತಿಕ್ಕುವ, ರಾಹುವತಾರೆ = ರಾಹುನಕ್ಷತ್ರವು, ತವಕಿಸಿ
= ಆರ್ಭಡಿಸಿಬಂದು. [೮] ಹಾಯಿತು+ಉರಿ ಹೊಸರೆದ್ದು = ವ-
ರಶುರಾಮನ ಕೊಡಲಿಯಬಾಯಿಂದ ಉರಿಯು ದಟ್ಟವಾಗಿ [ಹೊದರೆದ್ದು]
ಬಂತು, ಸೀವರಿಸೆ = ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಹುಕಲು, ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಿಸಲು, ನೊಗ-
ದುದು = ಹೊಕ್ಕಿತು ವ್ಯಾಸಿಸಿತು, ಹರುನಾಯಿತೆಂದು = ಇದಕ್ಕೆಪ್ರತಿಯಾಗಿ
ನಾವು ಉಸಾಯ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು, ಹಮ್ಮೈಸಿದರು = ಮೂರ್ಛಿಹೋದರು
- ಅಳವಳಿದ = ಶಕ್ರಿಹೀನನಾದ-ಅಂಜಿದನು. (೧೦) ಹಸುಳಿ = ಬಾಲಕ
ಅಗ್ಗದಜವನು = ಯಮನಂತೆ ಕ್ಷರಪರಾಕ್ರಮಿಯು, ಮಹೀಶಾಧೀಶವಂಶ =
ಕ್ಷತ್ರಿಯರವಂಶ, ಹರಿತಂದ = ಓಡಿಬಂದ. (೧೧) ಆಯ್ಯನ = ಅಪ್ಪನ,
ದಂಡಿಯನು = ನಾಶವನ್ನು, ಸುಳಿಸಿದನು = ತಿರುಗಿಸಿದನು, ಸುಕಾಂಡ =
ತನ್ನ ಉತ್ತಮವಾದ ಬಾಣವನ್ನು, ಭೃಗುಸುತ = ಪರಶುರಾಮ. (೧೨)
ತೋಮರಾಗ್ರ = ಕೊಡಲಿಯಮುಂದೆ. (೧೩) ಉಗಿದು = ಜಗ್ಗಿ,

ಒನೆಯೆ = ಬಾಗಲು-ಕೋಲು = ಬಾಣ. (೧೪) ಪಾರ್ಥಿವಜನಹಾಂಬುಧಿ = ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಂಬ ಸಮುದ್ರ. (೧೫) ವಿಶೇಷಜ್ಞಾಪ್ತಿ ಸೂಕ್ತಿಕರು ಓದೆ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದವರು ಓದುವಂತೆ, ಜಂಜಡ = ಚಿಂತೆ ತ್ರಾಸ, ಸಾಕು = ಮುಗಿಯಿತು. (೧೬) ಜನಪರುಳಿದವರಿಲ್ಲ = ನನಗೆ ಎದುರುನಿಲ್ಲುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಸರು ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ರಾಮನಾದರೋ-ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ, ವಿಧು = ವಿಧು = ವಿಷ್ಣು, ಗೋಮಿಸಿ = ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಗಂಧನ-ಘನತರದಘಾಡಣೆಯಲಾ = ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇವರಿರ್ವರಪ್ರೇಮದ ಪುತ್ಥಳಿಯಲ್ಲವೇ ಇವನು ರಾಮನು, ಗತಿಪಲ್ಲಟಿಸಿತು = ನನ್ನ ಅವತಾರ-ಮುಗಿಯಿತು, ರಾಮ = ವರಶುರಾಮನು. (೧೭) ದೀಪ್ತಿನ್ಯಾಯ = ದೇಹ ಲೀದೀಪ್ತಿನ್ಯಾಯ = ಅಂದರೆ ಹೊಸ್ತಲದಲ್ಲಿಟ್ಟ ದೀವಿಗೆ ಒಳಗೂಹೊರಗೂ ಬೆಳಕನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತೆ, ರಾಮನ ಅವತಾರವು ನನ್ನ ಅವತಾರವನ್ನು ರಾಮನ ಸ್ವಂತ ಅವತಾರವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವದೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ, ನಿಷಂಗಮದಸಾಯಕವ = ಬತ್ತಳಿಕೆಸಹಿತವಾದ ಖಡ್ಗವನ್ನು.

೧೪ನೆಯ ಪಾಠ.

(೧) ಅರಿಯಕಂಧರ... ವೈರಿಯ ಕುತ್ತಿಗೆಯೆಂಬ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ, ಖಡ್ಗೋತ+ಸರಣಿಗೆ . ದೀಪದಹುಳದಂತೆ ಸತ್ತು ಸಿಡಿದು ಬೀಳುವತಲೆ, ಮಾರ್ಗಣದ ಮುಖದಿಂದ ಉಡಿಸ = ಬಾಣದಹೊಡತದಿಂದ ಚೂರಾದ-ಶೀಳಿದ, ಗೆಡದೆರಹ = ಈಕೆಡುಕನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವಮಾರ್ಗ-ಉಪಾಯ. (೨) ಕೋಲಮಳೆ = ಬಿಲ್ಲಿನಮಳೆ. ಸಾಕುಮಾತು+ಅಳಿಸಮರ = ಮಾತುಸಾಕು, ಈ ಯುದ್ಧನಾಶವಾಗಲಿ, ಸಮೀಕಬಾಹಿರರು = ಯುದ್ಧಬಿಟ್ಟವರು, ಮೃತ್ಯುವು ಈ ಲೋಕೈಕವೀರನ ಓಕರಿಸಿದಳು = ಮೃತ್ಯುದೇವಿಯು ಈಅಸಾಧಾರಣ ವೀರನಾದ ರಾವಣನನ್ನು ಓಕರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವಳು, ಆ ಹರಹಿನಲಿ =

ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ, ರಿವು...ಭಾಗ್ಯರಲೆ = ವೈರಿಗಳ ಜಯಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ನಾನು ಭಾಗ್ಯ-
ರಲ್ಲ-ಅದುನಮಗೆ ದೊರಕದು, ಎರಡುನಾಲಿಗೆಯಾದದು = ವಚನಭ್ರಷ್ಟರಾ-
ದಿವು. (೫) ದಿನೇಂದ್ರತನುಜ = ಸುಗ್ರಿವ. (೬) ಉತ್ತರಾಯಿಗಳು =
ಯಾರಹಂಗಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದವರು. (೭) ಊಣಯನೆಮ್ಮಿತು = ನಮಗೆ ಕೊರತೆ
ಯುಂಟಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ನಮಗೆ ಅಪಜಯವಾಯಿತು. (೮) ಕಾಮು-
ಕರ+ಆಡಿಕೆಯ = ಜಾರರಚೇಷ್ಟೆಯ ಅಂದರೆ ಕಾಮಿಗಳು ಮಾಡತಕ್ಕ ನೀಚ-
ಕಾರ್ಯವನ್ನು. (೯) ಮರಣಕ್ಕೊರಳಿದನಾದಡೆ ಈಶ್ವರಭಜಕನಲ್ಲ =
ನಾನುಮರಣತಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಭಕ್ತನೇಅಲ್ಲ. (೧೦)
ಆವಬಳವ = ನಿನ್ನಒಲವುಎತ್ತ ಅಂದರೆ ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕೊ ಬಿಡುವದಕ್ಕೊ
ಹೇಳು, ಬಿಡೆಯನ = ಭೀಡಿದಸೂತುಬೇಡ.

೧೫ನೆಯಪಾಠ

(೧) ಘಾತಳಿಕೆ = ಘಾತಕತನಕ್ಕೆ. (೨) ಓತಡೆ = ನನ್ನ-
ನ್ನುಪ್ರೀತಿಸಿದರೆ, ಉಳಿವು = ಜೀವನವು, ವೀತಿಹೋತ್ರನ ಹೊಗುವೆನು =
ಅಗ್ನಿನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನನ್ನಪ್ರಾಣವನ್ನು ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವೆನು. (೪)
ಡಿಂಗರಗ = ಆಳು. (೬) ನೋಯಸುಡಿದು = ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತುವಂತೆ
ಮಾತಾಡಿ, ಸಂಗೀತನಡೆದುದು = ರಾವಣನೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆ ಬೆಳೆಯಿತು,
ದಾಯತಪ್ಪಿತು = ಉಪಾಯ ತಪ್ಪಿತು = ಪಗಡೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. (೭)
ತವಿಸಲಿಲ್ಲ = ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮನ್ನಯಾಗತದನರಣ್ಯನನು = ನಮ್ಮಕುಲ-
ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅರಸನನ್ನು, ವಿವಶೆಯಾದ = ಚಂಚಲಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ. (೮)
ಒಪ್ಪಗೊಳು = ಅಂಗೀಕರಿಸು, ಇಪ್ಪುರಿಯ = ದುಪ್ಪಟ್ಟು ಬೆಂಕಿಯ, ತಾ
ವರೆಯ ನೈದಿಲಿನಸಖ = ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ ಈ ವಂಶದ ಅರಸರು.
(೯) ಉಪಹತಿ ಬಾರದಂತಿರೆ = ಬಾಧೆ-ಅಪಕೀರ್ತಿ ಬರಬಾರದೆಂದು,
ಎನ್ನದೈ = ನನ್ನನ್ನೇ ಕೂಡಿದೆ, ತೂಳಿಸು+ಅಗ್ನಿಯ = ಬೆಂಕಿಯನ್ನು

ಹೆಚ್ಚಿಸು-ಪುಟಮಾಡು. (೧೦) ಎರಗುವರು = ಅಂಜುವರು. (೧೨) ಬಲವಂದಳು = ಅಗ್ನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಅಭ್ಯ = ಆಕಾಶ, ಭುವಿಯೋಳ್ = ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ. (೧೩) ಹಮ್ಮಿಸಿದನು = ಮೂರ್ಚ್ಛೆ ಹೊದನು. (೧೪) ನಿರ್ಮೇಷದೃಷ್ಟಿ = ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಧನಂಜಯನ = ಅಗ್ನಿಯು. (೧೫) ಹಿಮಾನ್ವಿತರಸ = ತಣ್ಣೀರು, ನೇವಣ = ಹಗ್ಗ, ನೇಣ, ಬೆಂಬಿಡದೆ = ತಪ್ಪದೆ, ಎಸಗಿದ+ಅಪವಾದಗಳು = ಎಬ್ಬಿಸಿದ ಕೆಟ್ಟಸುದ್ದಿಗಳು ಸಸಿನವಹುದು = ನೆಟ್ಟಗಾಗುವದು ಅಂದರೆ ಅಪವಾದಗಳು ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವವು = ಸುಳ್ಳಾಗುವವು. (೧೬) ನಲಿಗಿದೆ = ಅಶಕ್ತಳಾದೆ, ಬಡಕಾದೆ, ವಾಯುಸಖನುದರ = ಅಗ್ನಿಯನುದ್ರ, ಈಸರಮೇಲೆ = ಇಷ್ಟರಮೇಲೆ. (೧೭) ಮೈಯಿಕ್ಕಲು = ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಲು, ಅಪಸವ್ಯದಂಕ = ಬಲಗಡೆಯತೊಡೆ. (೧೮) ಮುಡಿಯ ನೇವರಿಸಿದನು = ಮುಡಿಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿದನು.



ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆ

ಪುಟ	ಪಾಠ-ಪದ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
I	ನೊದಲನುಡಿ	ಮಿಗಿಲಾದದು	ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು
I	,,	ಬಲತ	ಲಲಿತ
III	,,	ಗೊಳೆಪಟ್ಟ	ಗೊಳಪಟ್ಟ
೪	೧-೧೦	ಹಸಿದಡಿಲ್ಯ	ಹಸಿದಡಿಲ್ಲ
೫	೧-೨೦	ನಿಲಿಸಾಗದೆ	ನಿಲಿಸಲಾಗದೆ
೬	೧-೨೦	ಹರಿಪೊತನನು	ಹರಿಪೋತನನು
೭	೨	ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು	ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು
೮	೨-ಸಾಲು ೧	ರಮನನ್ನು	ರಾಮನನ್ನು
೧೦	೩-೫	ಚರಿಯದಿಂ!	ಉಪಚರಿಯದಿಂ!
೧೮	೪-೩	ಹೋಗು	ಹೊಗು
೨೨	೫-ಸಾಲು ೬	ರಮೆಯಲ್ಲಿ	ಸರಮೆಯಲ್ಲಿ
೨೪	೫-೭	ತಗೆವನ	ತೆಗೆವನ
೨೪	೫-೭	ಶಿರದೊಳ	ಶಿರದೊಳೆ
೨೪	೫-೮	ವರದ	ವರವ
೨೪	೫-೮	ಸತಿಯರ	ಸತಿಯರು
೨೫	೫-೧೨	ತಂದರತಿ	ತಂದನತಿ
೨೫	೫-೧೨	ಸಮುಖದ	ಸಮ್ಮುಖದ
೨೫	೫-೧೩	ಭಂಟಸು	ಭಂಟನು
೨೫	೫-೧೩	ರಾತ್ರಿತರು	ರಾತ್ರಿತರು
೩೦	೬-ಸಾಲು ೪	ಗೆದ್ದ	ಗೆದ್ದು
೩೫	೭-ಸಾಲು ೧೩	ದನ್ನು	ಆದನ್ನು
೩೭	೭-೯	ರಾಜಿ	ರಾಜ

೩೯	೭-೧೫	ನಾಟಕೆ	ನಾಟಕ
೪೦	೭-ಸಾಲು ೪	ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ	ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ
೪೧	೮-೨	ನುಳಿದೆಂದ	ನುಳಿಯೆಂದ
೫೧	೯-೨೫	ನೀರನಲಾದ	ನೀರಿನಲಾದ
೬೦	೧೦-೩	ವರಸುತದೆ	ವರಿಸುತದೆ
೬೦	೧೦-ವಚನ ಸಾಲು	ತ್ರಿಜಟೆರು	ತ್ರಿಜಟೆಯರು
೬೨	೧೦-೧೦	ಖರವಿರೋಧತ್ರಿಶಿರ	ಖರವಿರೋಧತ್ರಿಶಿರ
೬೨	೧೦-೧೨	ಜಯಜನಿಯ	ಜಯವಿಜಯ
೬೬	೧೧-೩	ಯಲ್ಲದ	ಯಿಲ್ಲದ
೬೬	೧೧-೫	ರೋಮ	ರೋಷ
೬೬	೧೧-೬	ಬರ್ತಿ	ಬರ್ಹ
೬೬	೧೧-೬	ಸ್ಥೂಲಿ	ಚ್ಛೂಲ
೬೦	೧೧-೨೧	ಕೂಡಿಡಿಕ್ಕಿದನುಂ	ಕೂಡಿಕ್ಕಿದನು
೬೦	೧೧-೨೨	ದಡಿಕಿದನು	ದಡಕಿದನು
೬೧	೧೧-೨೩	ವಿತ್ತು	ವಿತ್ತ
೭೩	೧೨-೪	ನೋಕ್ತಿ	ನೋತ್ತಿ
೭೬	೧೩-೭	ಯರಸನಸ	ಯರಸನ
೭೮	೧೩-೨ ೧೫	ದೈವ	ದೈವ
೮೧	೧೩-ಬ ೮	ತಾನೆ	ತಾರೆ
೮೮	೧೪-೯	ಹೊಗುವನಲ್ಲ	ಹೊಗುವನಲ್ಲ
೯೦	೧೪-೧೨ ವಚನ	ಸರಿಯಾದದು	ಸರಿಯಾದದು

ಕಠಿಣ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ

೧೦೨ ೧-೧೨

ಇಲ್ಲಿ+ಅಲ್ಲಿ

ಇಲ್ಲಿ+ಅಲ್ಲಿ

೧೦೪	೩-೧೮	ಸ್ವಾಮಸಂಭವ	ಸಾಮಸಂಭವ
೧೦೫	೪-೧೦	ಹರ್ಯಕ್ಷ	(೧೦) ಹರ್ಯಕ್ಷ
೧೦೬	೫-೪	ದಲೋಕ	ಲೋಕದ
೧೦೮	೮-೩	ನಾಕನಿಳಯವ ಮಾಡಿದರು	ನಾಕನಿಳಯವ ಮಾಡದಿರೆ
೧೦೮	೮-೩	ಆವರನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿ ಮಾತಾಡಬೇಡ	{ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ನನ್ನ ಮನೆಯಾಗಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ
೧೦೯	೯-೩	ಬೇಕಂತ ಹಿಡಿಯ ಬೇಡ	ಬೇಕಂತ ಹೆಟಹಿಡಿ ಯಬೇಡ
೧೧೧	೯-೨೧	ನೆಲ ಹುಟ್ಟಿ ಹೊಂದುವ	ಹುಟ್ಟಿ ಹೊಂದುವ
೧೧೧	೯-೨೧	ಸುತ್ತು ದೊಡಕಿನ=	ಸುತ್ತು ದೊಡಕಿನ
		ತೊಡರು	
೧೧೧	೯-೨೨	ನೆಲನ ಮೈದೋರಿ	ನೆಲನ .. ಮೈದೋರಿ
		ದನು	ದನು
೧೧೨	೧೦-೧೦	ತ್ರಿರಶರ	ತ್ರಿದಶ
೧೧೨	೧೦-೧೧	ಮೊಗಸದಿರು	ಮೊಗಸದಿರು
೧೧೩	೧೧- ೬	ಸೂಳಪಿಸಿ	ಸೂಳವಿಸಿ
೧೧೩	೧೧-೧೮	ವಿನನಾಕಹವ—	ವಿಟನಾಯಕನ
೧೧೩	೧೧-೧೮	ಸ್ವರ್ಗವಲ್ಲವಂಥನರಕ ವಾಸಿಗಳಾಗಬೇಡಿರಿ]	ವಿಟಗಾರನಾದರಾವಣ ನಂತೇನೀವೂಆಗಬೇಡಿರಿ
೧೧೫	೧೩- ೪	ಹಿಳಿದು+ಅಳಿವಳು	ಹಿಳಿದು+ಅಳಿದಳು
೧೧೫	೧೩-೪	ಕೊಲ್ಲುವಳು	ಕೊಂದಳು

ಮುದ್ರಣ
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.